

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Πολιτιστικό Περιοδικό του Ινστιτούτου Μακεδονικών Σπουδών

MACEDONIKOS LOGOS

CULTURAL MAGAZINE OF THE INSTITUTE OF MACEDONIAN STUDIES

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Πολιτιστικό Περιοδικό

Έκδοση: Ινστιτούτο Μακεδονικών Σπουδών.

Συνδρομή:

Ετήσια \$12

Τευχούς \$3

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ:

Α. Α. ΚΑΣΑΠΙΔΗΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Π. ΛΙΒΕΡΙΑΔΗΣ

Τ. ΤΑΜΗΣ

Π. ΙΑΣΩΝΙΔΗΣ

Τ. ΣΙΟΥΜΗΣ

Π. ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:

Administration Office:

470 QUEENS PARADE,
CLIFTON HILL, VICTORIA, 3068.

Postal Address:

P.O BOX 7381

ST. KILDA RD, MELBOURNE, 3004

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

Συνεργασίες αναφερόμενες σε οποιοδήποτε θέμα του περιοδικού θα πρέπει ν' απευθύνονται στη Σύνταξη.

Πρέπει να αποστέλνεται το πρωτότυπο δακτυλογραφημένο στη μια μόνο πλευρά. Οι συγγραφείς καλό θα είναι να κρατούν ένα επί πλέον αντίγραφο.

NOTES FOR INTENDING CONTRIBUTORS

Articles dealing with issues relevant to our aims should be submitted to the Editor. The original copy should be sent, typed on one side only. Authors are advised to retain an additional reference copy.

Nothing should be underlined unless required to be set in italics. Abbreviated terms generally should not be used.

Articles should be shorter than 2000 words.

ΝΟΕΜΒΡΗΣ 1986

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

Αναγκαστικοί κοσμοπολίτες (Ποίημα) σ.σ 4

Ινστιτούτο Μακεδονικών Σπουδών σ.σ 5 ✓

Οι πλαστογράφοι των Σκοπίων σ.σ 7 ✓

Η Παιδεία στη Μακεδονία

Του Καθηγητή Παν/μίου Ιωαννίνων

κ. Σ. Ι. Παπαδόπουλου σ.σ 8-12 ✓

Θανάσιμοι κίνδυνοι του Ελληνισμού

Του Φιλολόγου Καθηγητή κ. Γ. Κατσαρού σ.σ 14-16 ✓

A faked language called "Macedonian" σ.σ 17-18 ✓

Το στοιχείο του ηρωϊσμού

στα Δημοτικά μας τραγούδια.

Του Φιλολόγου Καθηγητή κ. Μ. Κασαπίδη σ.σ 19-22 ✓

The Language Ecology of Modern Greek

By A. Tamis, La Trobe University σ.σ 23-31 ✓

Η Μακεδονία και η Δυτική Ευρώπη

Του Καθηγητή Π/μίου Θεσ/νίκης κ. Χασιώτη ... σ.σ 32-39 ✓

Αρχίζει ο Μακεδονικός αγώνας!

Του Τάσου Τάμη σ.σ 40-43 ✓

Η σημασία της διδασκαλίας των ελληνικών

στα Ελληνόπουλα της Αυστραλίας.

Του Φιλολόγου Καθηγητή κ. Π. Λιβεριαδή σ.σ 45-47 ✓

Σύγχρονοι Έλληνες ποιητές

Του Πλούταρχου Δελληγιάννη σ.σ 49-50

Βαλκανική Θεσσαλονίκη σ.σ 51-52 ✓

Αναγκαστικοί κοσμοπολίτες

Τα τόσα χρόνια του μισεμού
μας κόλλησαν τη σφραγίδα της απουσίας
που ταυτόχρονα μας βεβαιώνει
και σαν μια καινούργια οντότητα.

Δεν είναι παράξενο πως αλλάξαμε!

Τόσα χρόνια ρουφάμε ξένα χνώτα,
όπως κι άλλοι τραβούν τα δικά μας,
και προσπαθάμε
σαν άτομα, σαν σύνολο παρδαλό και
σαν κάποια του συνόλου ξέχωρα μέρη,
γιατί θέλουμε νάμαστε
και ένας, και πολλοί, μα και μερικοί.

Άλλα καλούπια, βλέπεις!

Γραμμένη για μας ήταν ετούτη η θυσία
απ' άλλους για χατήρι τους·
ν' αλλάξουμε δηλαδή σκέψεις, ιδέες,
τρόπους ζωής, ακόμα και γλώσσες.
Ναι και γλώσσες!
Και μάθαμε μετά τα άντα άλλη φωνή·
αναγκαστικά κι' αυτή.

Τώρα πια γίναμε κοσμοπολίτες·
και τέτοιοι θα μείνουμε, θέλουμε δε θέλουμε.
Πίσω να γυρίσουμε δε γίνεται,
μα και δεν αξίζει!
Ποιός χαίρεται την αχαριστία;

Τι τα θες τι τα γυρεύεις, φίλε μου!
Ποιός να εκτιμήσει τη θυσία μας;
Που λες και δεν ήταν αρκετή
κι' ακόμα ο βωμός της φρεσκοστάζει αίμα.

Αλοίμονο!

Πάθαμε κι εμείς σα τη κλώσσα-στην αρχή-που
ένα απ' τ' αυγά της γέννηκε παπάκι και
το κυνηγούσαν
και αυτή και τ' άλλα τα πουλάκια
Γιατί;
Ήταν, λέει, αλλοιώτικο· μαύρο, άσχημο
(κάτι τέτοιο) και τσίριξε πολύ για φαί.
Παπάκια βγήκαμε κι' εμείς·
Πρώτα.
Μετά;
Μετά, βγάλαμε κι εμείς παπάκια
κι' ας κλωσσούμε τα δικά μας αυγά.

Και η θυσία μας συνεχίζεται!

Όμως, της κλώσσας το παπάκι,
του παραμυθιού δηλαδή,
βρήκε στο τέλος τον κόσμο του.

Εμείς; ως τότε;

ως τότε,

αναγκαστικοί κοσμοπολίτες !!!

Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΣ

Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ!

ΣΥΓΚΡΟΤΗΘΗΚΕ ΣΕ ΣΩΜΑ ΤΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Στην πρώτη συνεδρίαση του Ινστιτούτου Μακεδονικών Σπουδών, συστάθηκε το Board of Directors, το σώμα που θα διοικεί και θα συντονίζει τις δραστηριότητες του Ι.Μ.Σ.

Στόχοι του Ινστιτούτου στήθηκαν οι εξής:

1. Να αντιμετωπίσει την οργανωμένη προπαγάνδα των Σλάβων αυτονομιστών κάτω από την ανοχή και ενθάρρυνση της Γιουγκοσλαβικής Κυβέρνησης.
2. Να αναχαιτίσει την περαιτέρω διείσδυση του Μακεδονικού στις Αυστραλιανές Αρχές.
3. Να ανακόψει την ανεξέλεγκτη διάβρωση του όρου «Μακεδονική γλώσσα» και το «Μακεδονικός Πολιτισμός» στα εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας.
4. Να προωθήσει τις ελληνικές θέσεις.
5. Να διαφωτίσει τη δεύτερη γενιά των Ελλήνων.
6. Να δημιουργήσει κλίμα εθνικής υπερηφάνειας και ενότητας στις ελληνικές δυνάμεις.

Μέλη του Ινστιτούτου μπορούν να γίνουν ιδιώτες και παροικιακοί σύλλογοι. Ο Πρόεδρος του Ινστιτούτου Μακεδονικών Υποθέσεων, υφηγητής Α. Τάμης, εκάλεσε την παροικία να συσπειρωθεί και να ενισχύσει ηθικά και οικονομικά το Ινστιτούτο.

«Το Ινστιτούτο έχει στόχους καθαρά εθνικούς και πολιτιστικούς. Όχι πολιτικούς. Ωστόσο αν θα επιχειρήσουν ορισμένοι να συνεχίσουν την πλαστογράφηση της ιστορίας μας και να προκαλούν την εθνική μας ευαισθησία

δε θα μείνουμε αμέτοχοι. Η παροικία μας διαθέτει το ανάλογο έμπυ-χο και υλικό δυναμικό για να κηρύξει τον τρίτο γύρο του Μακεδονικού αγώνα.

Δεν πρέπει να διαφεύγει από την προσοχή κανενός ότι ιστορικά το Μακεδονικό πάντοτε ανακινήθηκε από εξωβαλκανικές δυνάμεις», είπε ο κ. Τάμης.

Περάσαμε πια το στάδιο της φρονιμάδας. Μέχρι τώρα οι Έλληνες θεωρούσαν συνετό και φρόνιμο να μην ανακατευθούν σ' ένα θέμα που λύθηκε από τις διεθνείς συμβάσεις.

Σύνθημα, ακόμη και της κυβέρνησης, μέχρι πρότινος, ήταν να μη θίξουμε τις προϋπθέσεις καλής γειτονίας. Η φρονιμάδα αυτή αποδείχτηκε πλάνη και λαθεμένη εκτίμηση. Το Ινστιτούτο καλύπτει το κενό αυτό που δημιούργησε η ευγενής πρόθεση του επίσημου κράτους να δει το Μακεδονικό μόνον μέσα στα πλαίσια των φυσικών ελληνικών συνόρων, ενώ το κέντρο του τα τελευταία 50 χρόνια βρισκόταν σε εξωβαλκανικές παραμέτρους - Ενωμένες Πολιτείες, Αυστραλία, Καναδά, Ιταλία και Γερμανία», είπε στους δημοσιογράφους ο κ. Τάμης.

«Πολιτικά το θέμα είναι πολύμορφο. Η κρούστα δείχνει ορισμένους αποπροσανατολισμένους σλαβόφωνους να μιλούν για ανεξάρτητη Μακεδονία. Στους αποπροσανατολισμένους αυτούς προστέθηκαν οι οργανωμένοι Σλαβοβούλγαροι της Νότιας Σερβίας. Κάτω από την κρούστα που αργοσαλεύει, υποβόσκει και καιροφυλακτεί η διεθνής συνωμοσία. Η απομάκρυνση του Γκρομύκο από το Υπουργείο Εξωτερικών της Σοβιετικής Ένωσης, ο θάνατος του Τίτο, η ανθελληνική αμερικάνικη πολιτική και η προδιάθεση του διεθνούς εβραϊσμού, ύστερα από φιλοαραβική στάση της Αθήνας, θα πρέπει να θεωρηθούν οι κυριότεροι παράγοντες για την αναβίωση του ανύπαρκτου ουσιαστικά θέματος, του μυθικού

αυτού τεράτος που εκκωλύπτει απάνθρωπα ο φανατισμός και η πολιτική», είπε ο κ. Τάμης.

Σύμφωνα με τον Γενικό Γραμματέα του Ινστιτούτου, κ. Π. Ιασιωνίδη, οι Πολιτιστικές εκδηλώσεις περιλαμβάνουν την συμμετοχή του Ινστιτούτου στα ΔΗΜΗΤΡΙΑ που οργανώνει η Παμμακεδονική με θέατρο, χορευτικά και εκθέσεις, ενώ μεθοδεύεται να προετοιμάζεται από τον υπεύθυνο Νεολαίας του Ινστιτούτου, κ. Βαγγέλη Παπαδόπουλο η οργάνωση φοιτητικής εκδρομής στην Ελλάδα από Μακεδόνες φοιτητές.

«Όλοι οι παροικιακοί οργανισμοί θα πρέπει στην αλληλογραφία τους αντί χαιρετισμού να αναγράφουν την ένδειξη «Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ». Είναι καιρός να υποστηρίξουμε την ιστορία μας που ασύστολα βιάζεται, την αλήθεια που φιμώνεται, την παράδοσή μας που παραχαράσσεται», είπε ο κ. Ιασιωνίδης.

«Με την αναγραφή της της ένδειξης στην επίσημη αλληλογραφία μας θέτουμε θέμα, βοηθάμε, διαιωνίζουμε και είμαστε συνεχώς σε κατάσταση μαχητική», τόνισε ο Γεν. Γραμματέας του Ινστιτούτου.

Ο υπεύθυνος επί του Τύπου του Ινστιτούτου, κ. Γεώργιος Καράμζαλης, διευκρίνησε προς τους δημοσιογράφους ότι οι στόχοι του Ινστιτούτου καλύπτουν και τους εξής χώρους: Ακαδημαϊκό, Πολιτιστικό, Κοινωνικό.

«Στον ακαδημαϊκό χώρο, ήδη συστάθηκε επιτροπή αποτελούμενη από τους κ.κ. Λιβεριάδη, Σιούμη, Κασαπίδη, Τάμη και Χαλατζούκα η οποία και σκοπό έχει να οργανώσει για το 1988, μέσα στα πλαίσια των ΔΗΜΗΤΡΙΩΝ, διεθνές Συνέδριο ακαδημαϊκών με θέμα την ιστορία της Μακεδονίας στη Μελλούρνη», είπε ο κ. Καράμζαλης.

Λόγος

ΟΙ ΠΛΑΣΤΟΓΡΑΦΟΙ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ

Από το 1944, όταν για πρώτη φορά η Νότια Σερβία μετονομάστηκε σε «Ομόσπονδη Δημοκρατία της Μακεδονίας» με πρωτεύουσά της τα Σκόπια, άρχισε μια αχαλίνωτη προπαγάνδα σε βάρος της Ελλάδας και του Ελληνισμού, η οποία συνεχίζεται για 42 τώρα χρόνια, πότε σε χαμηλό και πότε σε υψηλό τόνο.

Η πρώτη και μεγαλύτερη απάτη των Σκοπίων σε βάρος της ιστορικής αλήθειας είναι ο δόλια κατασκευασμένος κι έξυπνα σερβιρισμένος μύθος του ψευτο-Μακεδονικού έθνους. Έτσι, για λόγους καθαρά πολιτικούς, καθιερώθηκε ο όρος «Μακεδόνας» στη θέση του όρου Σέρβος. Αυτό όμως δεν ήταν αρκετό. Έπρεπε αυτό το αυθαίρετο εθνολογικά και φυλετικά κατασκεύασμα των Σκοπίων με την ονομασία «Μακεδονική Δημοκρατία και μακεδονικό έθνος», να αποκτήσει και κάποια πολιτιστική οντότητα και μ' αυτήν να λανσαριστεί στο διεθνή χώρο. Για το λόγο αυτό τα Σκόπια δε δίστασαν να προχωρήσουν σε μια άλλη χοντροκομμένη πλαστογράφηση, παρουσιάζοντας ένα καθαρά σλαβικό ιδίωμα ως «Μακεδονική γλώσσα».

Μέχρι σήμερα κανένας ιστορικός με κύρος, που σέβεται την ιστορική δεοντολογία της αλήθειας και αντικειμενικότητα, δε δέχτηκε την βάνουση πλαστογράφηση της ιστορίας εκ μέρους των Σκοπίων. Είναι αποδεδειγμένο ιστορικά ότι η περιοχή που αποτέλεσε τη λεγόμενη «Δημοκρατία της Μακεδονίας» είναι Σερβική και κατοικείται από Σέρβους.

Όπως όμως για ένα ληστή τράπεζας το ατσάλινο χρηματοκιβώτιο αποτελεί εμπόδιο στον πειρασμό ν' αποκτήσει το πολύτιμο περιεχόμενό του, έτσι και οι Σλάβοι των Σκοπίων δε δίστασαν να παραχαράξουν την ιστορική αλήθεια, δημιουργώντας ένα πολύ καλά οργανωμένο προπαγανδιστικό μηχανισμό, με μοναδικό στόχο να αποσπάσουν την ελληνική Μακεδονία για να δημιουργήσουν τη σλαβική «Μακεδονία του Αιγαίου» με πρωτεύουσα τη Θεσσαλονίκη.

Για το σκοπό αυτό τα Σκόπια ξοδεύουν μεγάλα χρηματικά ποσά και αναπτύσσουν μια φανατισμένη ανθελληνική προπαγάνδα στο εξωτερικό, ενώ την ίδια στιγμή η Ελλάδα, επαναπαυμένη πάνω στη σιγουριά της ιστορικής αλήθειας, λέει πως δεν υπάρχει «μακεδονική εθνότητα και μακεδονική γλώσσα».

Σαν αποτέλεσμα λοιπόν της πολυδάπανης σλαβικής προπαγάνδας από τη μια και του εφησυχασμού των Ελλήνων από την άλλη, οι Σλάβοι των Σκοπίων πέτυχαν τα ακόλουθα:

1. Πολλές ξένες εγκυκλοπαίδειες δέχονται ότι υπάρχει «μακεδονική εθνότητα» στη Γιουγκοσλαβία και «μακεδονική μειονότητα» στην Ελλάδα.

2. Πανεπιστήμια σε δυτικές χώρες - συμπεριλαμβανομένης και της Αυστραλίας - διδάσκουν σλαβικό ιδίωμα ως «Μακεδονική» γλώσσα και εκδίδουν ακόμη και βιβλία σ' αυτό.

3. Έγκυρες εφημερίδες, τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί σε δυτικές χώρες παρουσιάζουν προγράμματα στα οποία ούτε λίγο ούτε πολύ ισχυρίζονται πως η «Μακεδονία» των Σκοπίων εκτείνεται προς το νότο και φτάνει στα σύνορα της Θεσσαλίας.

Οι Σλάβοι προπαγανδιστές των Σκοπίων κατάφεραν να χρησιμοποιήσουν ακόμη και ξένες προσωπικότητες στην ξέφρενη ανθελληνική τους προπαγάνδα. Χτυπητά παραδείγματα μιας τέτοιας καλά σχεδιασμένης προπαγάνδας αποτελούν οι πιο κάτω περιπτώσεις: α) Το βιβλίο του Βέλγου συγγραφέα A. Wolf με τίτλο «Μακεδονία η διχασμένη χώρα» γεμάτο με ανθελληνική προκατάληψη, που το προλογίζει μάλιστα ο πρώην πρωθυπουργός του Βελγίου κ Liberman. β) Άλλο κρούσμα, συνέπεια κι αυτό της ανθελληνικής προπαγάνδας των Σκοπίων, αποτελεί η περίπτωση του ακροδεξιού Γάλλου Ευρωβουλευτή, ο οποίος, μιλώντας στην Ευρωβουλή τον Φεβρουάριο του 1986, ετόνισε πως ανάμεσα στις εθνότητες των Βαλκανίων συμπεριλαμβάνεται και η «Μακεδονική».

Τόση είναι η σύγχυση που δημιουργήθηκε από την σλαβική προπαγάνδα στο εξωτερικό αλλά και τέτοια είναι η έλλειψη πληροφόρησης από την ελληνική πλευρά, ώστε να συμβαίνουν και μερικά τραγελαφικά ευτράπελα, όπως αυτό του πανεπιστημίου του Stanford των Η.Π.Α, όπου η Νεοελληνική συμπεριλήφθηκε στο τμήμα των σλαβικών σπουδών.

Αλλά κι εδώ στην Αυστραλία η σλαβική προπαγάνδα δεν υστέρησε σε τίποτα. Κατόρθωσε να πείσει τις αυστραλιανές αρχές ότι υπάρχει «Μακεδονική ενότητα» και «Μακεδονική γλώσσα» και πέτυχε να διδάσκεται σε ορισμένα σχολεία μέσης εκπαίδευσης, καθώς και σε ανώτερα και ανώτατα ιδρύματα της χώρας, και να εκπέμπονται προγράμματα στο σλαβικό αυτό ιδίωμα από κρατικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς (3ΕΑ και 2ΕΑ).

Υπάρχουν και πολλά άλλα γεγονότα και περιστατικά τα οποία δείχνουν καθαρά πως οι Σλάβοι των Σκοπίων διαθέτουν ένα πολύ καλά οργανωμένο προπαγανδιστικό μηχανισμό διασκορπισμένο σ' όλο το Δυτικό Κόσμο, με τον οποίο προσπαθούν να διαστρεβλώσουν ιστορικές αλήθειες σε ό,τι αφορά την ελληνικότητα της Μακεδονίας μας.

Αναφέρουμε δύο περιστατικά που επιβεβαιώνουν με κραυγαλέο τρόπο το μέγεθος της σύγχυσης που εδημιούργησε στον διεθνή χώρο η σλαβική προπαγάνδα.

Όταν ο πρόεδρος της Γαλλίας Φρανσουά Μιτεράν επισκέφθηκε τη Θεσσαλονίκη στις 7 του Σεπτεμβρίου 1982 και είδε τα ευρήματα των ανασκαφών της Βεργίνας έκανε την εξής δήλωση: «Δεν εγνώριζα τα θαυμάσια ευρήματα των ανασκαφών της Βεργίνας και δεν πίστευα ότι ήταν τόσο έντονα ελληνικά». Υπάρχει και η περίπτωση του Πρεσβευτή της UNESCO ο οποίος είπε

«Έμεινα έκθαμβος ατενίζοντας τα αριστουργήματα των Μακεδόνων στη Βεργίνα, μα το πιο σπουδαίο για μένα είναι ότι ξεκαθάρισα μέσα στο μυαλό μου το χαρακτήρα του μακεδονικού ζητήματος».

Τα πιο πάνω περιστατικά και πολλά άλλα επιβάλλουν την γενική κινητοποίηση του Ελληνισμού. Είναι εσφαλμένη τακτική να λέμε: «Αφήστε τους Σλάβους να γαυγίζουν. Σκυλιά που γαυγίζουν ποτέ τους δεν δαγκώνουν». Όσοι εστερνίζονται τη λαϊκή αυτή ρήση, αποκοιμίζουν απλώς την εθνική τους συνείδηση γι' αυτό θα κάνουν καλά να επισκεφθούν σχολεία στα προάστεια του Preston, Lallor, Thomastown και Footscray. Εκεί θα ζήσουν το μεγάλο φανατισμό των παιδιών - και δεν είναι λίγα - που προέρχονται από οικογένειες μυημένες στη σλαβική προπαγάνδα. Εκείνο όμως που θα προκαλέσει αγανάκτηση και θα εξεγείρει την εθνική τους συνείδηση είναι ότι τα παιδιά διδάσκονται ότι οι Μακεδόνες δεν είναι Έλληνες κι άλλα διαστρεβλωτικά της ιστορικής αλήθειας, με την ανοχή και την ενθάρρυνση ακόμη μερικών διαβρωμένων από τη σλαβική προπαγάνδα Αυστραλών εκπαιδευτικών.

Η ελληνική πλευρά σε αντιπαράθεση με την πολυδάπανη σλαβική προπαγάνδα υστερεί τρομακτικά. Για να αντιμετωπιστεί η σλαβική πρόκληση εδώ στην Αυστραλία απαιτείται η συμπαράσταση όλης της ομογένειας κι' όχι μόνο της μακεδονικής πατρίδας. Δεν πρέπει άλλωστε να ξεχνάμε ότι για την απελευθέρωση της Μακεδονίας μας πολέμησαν κι έχυσαν ποτάμι το αίμα στο ιερό της χώρας Έλληνες από κάθε γωνιά της Ελλάδας. Η αμυντική στάση που μέχρι τώρα τήρησε ο Ελληνισμός, σχετικά με το θέμα αυτό, δεν αποτελεί την ενδεδειγμένη τακτική, γι' αυτό πρέπει να εγκαταλειφθεί. Για να αναχαιτιστεί η προπαγάνδα των Σλάβων για τη Μακεδονία, χρειάζεται σωστή πληροφόρηση και διαφώτιση της Αυστραλιανής κοινής γνώμης. Και κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει μόνο δια μέσου ενός πολιτιστικο-διαφωτιστικού Κέντρου. Για το λόγο αυτό χαιρετίζουμε με ικανοποίηση την ίδρυση του Ινστιτούτου Μακεδονικών Σπουδών στη Μελβούρνη, γιατί αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση, και πιστεύουμε ότι ένα τέτοιο ίδρυμα, πλαισιωμένο από επιτελείο επιστημόνων, έχει να διαδραματίσει σπουδαίο ρόλο σχετικά με την διαφώτιση και τη σωστή πολιτιστική κι επιστημονική πληροφόρηση τόσο των Αυστραλιανών αρχών και υπηρεσιών όσο και του κοινού σε ότι αφορά την ελληνικότητα των Μακεδόνων και της Μακεδονίας. Ωστόσο η εδραίωση του ιδρύματος απαιτεί την ηθική και υλική συμπαράσταση όλης της Ομογένειας και είμαστε απόλυτα βέβαιοι πως θα δοθούν απλόχερα στο νεοσύστατο ίδρυμα.

Έλληνες, γρηγορείτε! Επεισόδια, όπως εκείνο της Παρασκευής 1 Αυγούστου 1986, όπου αυτονομιστές έκαψαν τη γαλανόλευκη μπροστά στην ελληνική πρεσβεία της Καμπέρρας, δεν πρέπει να περάσουν απαρατήρητα. Οι πλαστογράφοι των Σκοπίων με την πλαστογράφηση της ιστορίας της Μακεδονίας προσπαθούν με κάθε τρόπο να επιφέρουν σύγχυση στη διεθνή κοινή γνώμη, να δημιουργήσουν αμφιβολίες για την ελληνικότητα της Μακεδονίας και να πείσουν τη διεθνή κοινότητα ότι υπάρχει μακεδονική μειονότητα στην Ελλάδα, με σκοπό την απόσπαση της Μακεδονίας από τον εθνικό κορμό της Ελλάδας. Πρέπει να τους φράξουμε τον δρόμο.

Η Μακεδονία ήταν, είναι και θα μείνει ελληνική!!

Η ΣΥΝΤΑΞΗ

Η κρύπτη του Μακεδονικού 'Αγώνος στη Μητρόπολη Θεσσαλονίκης όπως ήταν όταν δρέθηκε.

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΑ

Του Καθηγητή Πανεπιστημίου Ιωαννίνων ΣΤΕΦΑΝΟΥ Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

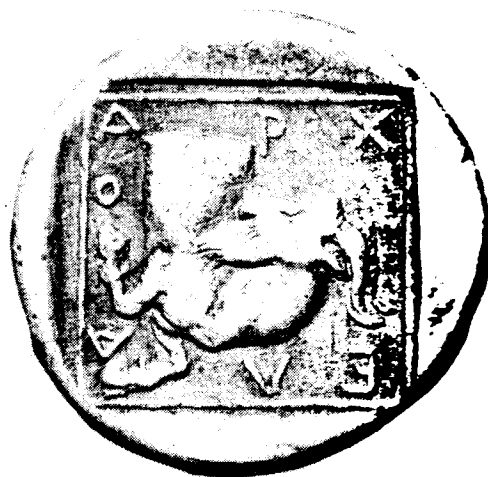
Γιορτάσαμε το 1984 με πανηγυρικό τρόπο - και ιδιαίτερα εμείς οι βόρειοι Έλληνες Μακεδόνες - τη συμπλήρωση 80 χρόνων από την έναρξη του Μακεδονικού Αγώνα και όπως είναι φυσικό η σκέψη όλων μας στράφηκε προς τα γεγονότα εκείνα που υπήρξαν από τα πιο σημαντικά της νεώτερης ιστορίας μας, γιατί έκριναν ουσιαστικά τη τύχη ενός μεγάλου τμήματος της πατρίδας μας.

Το έτος 1904 έχει καθιερωθεί από παράδοση σαν χρονολογία έναρξης του Μακεδονικού Αγώνα, όμως αυτό, κατά τη γνώμη μας, δεν ανταποκρίνεται απόλυτα στην ιστορική πραγματικότητα. Θα βρισκόμασταν ίσως, πιο κοντά στην αλήθεια, αν λέγαμε ότι τη χρονιά αυτή άρχισε ο ένοπλος Μακεδονικός Αγώνας, μολονότι και πριν από το 1904 υπήρξαν περιπτώσεις δυναμικής αντίδρασης των Ελλήνων στη ξένη επιβουλή κατά της Μακεδονίας. Οποσδήποτε όμως τα γεγονότα των ετών 1904-1908 δεν αποτελούν παρά τη δεύτερη φάση, την ένοπλη, της αναμέτρησης των δύο κυριοτέρων εθνοτήτων της Μακεδονίας, των Ελλήνων δηλαδή και των Βουλγάρων για τη διαδοχή της οθωμανικής εξουσίας σ' αυτή, μιας αναμέτρησης που είχε αρχίσει αρκετές δεκαετίες νωρίτερα και που διεξαγόταν με σκληρότητα και πείσμα σε διάφορους τομείς (θρησκευτικό, εκπαιδευτικό, πολιτιστικό, κοινωνικό κλπ).

Ως αφετηρία της παραπάνω σύγκρουσης θα μπορούσε αναμφισβήτητα να θεωρηθεί η κίνηση των Βουλγάρων για την απόκτηση εκκλησιαστικής ανεξαρτησίας που οδήγησε, όπως είναι γνωστό, στην ίδρυση του

Μάρτιο του 1870 με σουλτανικό φερμάνι της Βουλγαρικής Εξαρχίας και στη συνέχεια στο Σχίσμα, γεγονότα που ισοδυναμούσαν με την επίσημη αναγνώριση του βουλγαρικού έθνους και που επρόκειτο να αποτελέσουν το πρώτο βήμα για την ίδρυση του βουλγαρικού κράτους λίγα χρόνια αργότερα.

Από το σημείο αυτό η προσπάθεια των Βουλγάρων να προσυλητίσουν στην Εξαρχία με κάθε μέσο, ακόμη και με τη βία, την πλειονότητα των κατοίκων όσον το δυνατόν περισσότερων επαρχιών - και όχι μόνον εκείνων που κατοικούσαν αναμφισβήτητα από Βούλγαρους - διέγραψε τους μελλοντικούς κινδύνους για το βόρειο Ελληνισμό και προκάλεσε την αντίδρασή του. Ιδιαίτερα σοβαρός εμφανίστηκε τότε ο κίνδυνος για τη Μακεδονία, στην οποία υπήρχαν αρκετές επαρχίες, όπου ένα μέρος του πληθυσμού (ιδίως της υπαίθρου), αλλού μικρότερο και αλλού μεγαλύτερο, αποτελούνταν από σλαβόφωνους πιστούς βέβαια στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και την Ορθοδοξία, αλλά με ασχημάτιστη ή ρευστή εθνική συνείδηση στη πλειοψηφία τους.

Δεν πρέπει εξ' άλλου να διαφεύγει την προσοχή μας το γεγονός ότι την εποχή εκείνη, στο β' δηλαδή μισό του 19ου αιώνα, το κέντρο κυρίως των ευρωπαϊκών εδαφών της οθωμανικής αυτοκρατορίας κατοικούσαν από πληθυσμό ανάμεικτο (ελληνόφωνο, σλαβόφωνο, τουρκόφωνο, αλβανόφωνο και σποραδικά βουλγαρόφωνο), που η εθνική συνείδησή του, ιδιαίτερα ανάμεσα στις αμόρφωτες μάζες, δεν ήταν διαμορφωμένη ή το λιγώτερο, δεν ήταν απόλυτα ξεκαθαρισμένη. Ο τυχόν προσυλητισμός μιας σημαντικής μερίδας των ανθρώπων αυτών στην Εξαρχία δεν χωράει αμφιβολία ότι θα ενίσχυε μελλοντικά τις βουλγαρικές διεκδικήσεις

Η παιδεία στη Μακεδονία

για τη διαδοχή της οθωμανικής εξουσίας στη Μακεδονία. Παράλληλα, απειλή για τον Ελληνισμό της Μακεδονίας, αλλά σε πολύ μικρότερο βαθμό, αποτελούσαν η σερβική και η ρουμανική προπαγάνδα στον ίδιο γεωγραφικό χώρο, καθώς και η εθνικιστική αλβανική κίνηση που άρχισε να εμφανίζεται στις τελευταίες δεκαετίες του ίδιου αιώνα.

Τα κύρια όπλα της άμυνας του Ελληνισμού εναντίον της απειλής που ήδη αναφέραμε υπήρξαν η Εκκλησία και η Παιδεία.

Όπως στους πρώτους αιώνες της τουρκοκρατίας έτσι και τώρα η εμμονή στη πίστη των προγόνων, δηλαδή στην ορθοδοξία, σήμαινε ταυτόχρονα και προσήλωση στην ιδέα του Ελληνισμού, και δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις εκείνων που προτίμησαν να χάσουν τη ζωή τους παρά να προσχωρήσουν στο Σχίσμα. Δεν θα ήταν ίσως υπερβολή αν τολμούσαμε μάλιστα να χαρακτηρίσουμε τους ανθρώπους αυτούς ως νέους «νεομάρτυρες». Δεν έχουμε βέβαια τη πρόθεση να αναφερθούμε στο ρόλο της Εκκλησίας κατά τη περίοδο αυτή, γιατί κάτι τέτοιο θα ήταν έξω από το θέμα μας, γι' αυτό και περιοριζόμαστε να πούμε επιγραμματικά ότι η συμβολή της, άμεση ή έμμεση, στη σφυρηλάτηση της εθνικής συνείδησης του ελληνισμού της Μακεδονίας και στη τόνωση του μαχητικού πνεύματός του υπήρξε αποφασιστική.

Κανείς πραγματικά δεν μπορεί να αμφισβητήσει το γεγονός ότι ο Κλήρος, με την αφοσίωσή του στην ιδέα της Ορθοδοξίας και τους αγώνες και τις θυσίες του, βοήθησε πολύ στη δημιουργία των προϋποθέσεων για την επιτυχία του ένοπλου αγώνα αργότερα.

Παράλληλος και συχνά συνυφασμένος, λόγω της στενής σχέσης Εκκλησίας και Παιδείας, υπήρξε και ο ρόλος της Παιδείας. Το σχολείο, όπως πάντα στην ιστορία μας, έγινε το εργαστήρι, όπου τονώθηκε η εθνική συνείδηση, και το φυτώριο στο οποίο καλλιεργήθηκε βαθιά η πίστη στα ιδανικά του έθνους.

Εκεί διαμορφώθηκε το πνεύμα του αγώνα και της θυσίας, που δημιούργησε αργότερα τους μαχητές, τους ήρωες και τους μάρτυρες της εποποιίας του Μακεδονικού Αγώνα. Χωρίς την υποδομή αυτή, αναρωτιέται κανείς σε τι θα μπορούσε να ωφεληθεί η συμπαράσταση γενικά του ελληνικού κράτους και ειδικότερα η αποστολή ανταρτικών σωμάτων στη Μακεδονία από την ελεύθερη Ελλάδα.

Από μία ευτυχή, ίσως συγκυρία, κατά την τελευταία περίοδο της Τουρκοκρατίας στη Μακεδονία, δηλαδή κατά τον μισό περίπου αιώνα που μεσολάβησε από τη λήξη του Κριμαϊκού ως τους Βαλκανικούς πολέμους, η παιδεία του υπόδουλου ελληνισμού γενικά παρουσίασε μια εξαιρετική άνθηση. Αυτή, ως ένα σημείο,

οφειλόταν και στο πνεύμα της δεύτερης περιόδου των μεταρρυθμίσεων (τανζιμάτ), που ενκαίνιασε στην οθωμανική αυτοκρατορία το «χάτι-χουμαγιούν» της 18ης Φεβρουαρίου 1856 και απόρροια του οποίου υπήρξαν οι «Γενικοί Κανονισμοί» που συνέταξε το Οικουμενικό Πατριαρχείο και που επικυρώθηκαν με σουλτανικό βεράτι το 1860. Οι Κανονισμοί αυτοί προέβλεπαν, εκτός από τη ρύθμιση των εκκλησιαστικών ζητημάτων, και την αναδιοργάνωση και δραστηριοποίηση των κοινοτικών θεσμών με τη σύνταξη για κάθε κοινότητα καταστατικών που καθόριζαν ομοιόμορφο σύστημα διοίκησης, καθήκοντα και δικαιοδοσία των δημογεροντιών, αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών θεμάτων και άλλα.

♦ 10

Από την έκθεση ζωγραφικής του Φλωρινιάου καλλιτέχνη Βαγγέλη Μπάρα, στα πλαίσια των «Δημητρίων 1986», που οργανώθηκε με μεγάλη επιτυχία στο Melbourne Town Hall.

Διακρίνονται ο Γεν. Πρόξενος της Ελλάδας κ. Δημ. Μανωλόπουλος, ο πρόεδρος της Παμμακεδονικής κ. Χρήστος Μάντζιος, ο καλλιτέχνης κ. Μπάρας και ένα επιτελείο συμβούλων της Παμμακεδονικής.

Η παιδεία στη Μακεδονία

Την ίδια επίσης εποχή, κατά υπόδειγμα και με την ενίσχυση τόσο του «Συλλόγου προς διάδοσιν των ελληνικών γραμμάτων» που είχε ιδρυθεί στην Αθήνα στις 17 Απριλίου 1869 όσο και του «Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου» της Κωνσταντινούπολης (ιδρυμένου το 1861 και αναδιοργανωμένου το 1871), ιδρύθηκαν σε όλες σχεδόν τις πόλεις της οθωμανικής αυτοκρατορίας, όπου κυριαρχούσε ή ήταν πολυάριθμο το ελληνικό στοιχείο, διάφοροι φιλεκπαιδευτικοί σύλλογοι και άλλες αδελφότητες, που ανέπτυξαν μεγάλη δραστηριότητα.

Ως την εποχή εκείνη η εκπαίδευση του υπόδουλου Ελληνισμού αποτελούσε αντικείμενο φροντίδας των τοπικών εκκλησιαστικών και κοινοτικών αρχών και, καμιά φορά, των επαγγελματικών συντεχνιών ή και μερικών ατόμων.

Τώρα στους παραπάνω φορείς προστίθεται και ένας ακόμη, η συμβολή της καλύτερης κοινωνικής τάξης με τη μορφή συλλόγων και το βάρος της φροντίδας για την παιδεία αρχίζει σιγά σιγά να μετατοπίζεται προς τα εκεί. Ίσως δεν θα ήταν υπερβολή, αν λέγαμε ότι στους συλλόγους αυτούς οφείλεται, κατά ένα σημαντικό μέρος, η διατήρηση και η ενίσχυση της παιδείας στις τουρκοκρατούμενες ακόμη ελληνικές περιοχές κατά το τελευταίο τέταρτο του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα. Μεγάλη επίσης, εκτός από την ενίσχυση των σχολείων, υπήρξε η προσφορά των συλλόγων σε ό,τι αφορούσε τη τόνωση του εθνικού φρονήματος, την αντιμετώπιση της βουλγαρικής και των άλλων ξένων προπαγανδών κ.λ.

Ειδικότερα για τη Μακεδονία, εκτός από το σημαντικό ρόλο που έπαιξαν στον τομέα αυτό ο «Σύλλογος προς διάδοσιν των ελληνικών γραμμάτων» της Αθήνας και ο «Ελληνικός Φιλολογικός Σύλλογος» της Κωνσταντινούπολης, θα πρέπει κανείς να μην μονοεύσει και τη προσφορά της «Μακεδονικής Φιλεκπαιδευτικής Αδελφότητας», που έγινε το 1871 στη Κωνσταντινούπολη με πρωτοβουλία του Δυτικομακεδόνα λόγιου ιερωμένου Στέφανου Νούκα και η οποία ιδ-

ρυσε το γνωστό Γυμνάσιο και Οικοτροφείο του Τσοτυλίου καθώς και άλλων τοπικών συλλόγων και αδελφοτήτων, όπως είναι π.χ οι εξής: η «Πιερία» στη Νάουσα (1875), ο «Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος Βοδενών» στην Έδεσσα (1872), ο σύλλογος Γιαννιτών (1874), ο «Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος Στρουμίσσης», στη Στρωμνίτσα (1875), οι αδελφότητες «Πρόοδος» στη Δράμα (1875), «Φίλιπποι» στο Δοξάτο (1874), «Ήως» στη Προσωτσάνη και «Μακεδονία» στη Καβάλα (1874), οι σύλλογοι της Αλιστράτης (1874) και του Σιδηροκάστρου (1879), ο «Φοίνιξ» στη Κοζάνη (1874) και ο «Αριστοτέλης» στο Κρούσοβο, και οι αδελφότητες «Καρτερία» στο Μοναστήρι (1880) και «Ελπίς» στο Μεγάροβο (1873). Ακόμη υπήρχαν τέσσερα τέτοια σωματεία στη Σιάτιστα και άλλα στη Βέροια, στη Καστοριά, τη Κοριτσά, τη Μοσχόπολη και αλλού. Σπουδαιότεροι όμως από όλους τους συλλόγους της Μακεδονίας και αυτοί που παρουσίασαν τη πιο μεγάλη δραστηριότητα ήταν ο «Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης» (1872) και ο Μακεδονικός Φιλεκπαιδευτικός Σύλλογος Σερρών» (1870), που η ακτινοβολία τους απλώθηκε σε μεγάλη απόσταση στο εσωτερικό της περιοχής των. Ο σύλλογος μάλιστα των Σερρών ίδρυσε τότε και συντήρησε διδασκαλείο, οικοτροφείο και τυπογραφείο.

Μιλήσαμε ήδη για μια εξαιρετική άνθηση της ελληνικής παιδείας στη Μακεδονία κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου και στις αρχές του αιώνα μας. Και αυτό δεν είναι σχήμα λόγου αλλά γεγονός.

Πραγματικά χάρη στην αναδιοργάνωση των εκκλησιαστικών και κοινοτικών θεσμών, στη δράση των συλλόγων, στην ενίσχυση του ελληνικού κράτους και, ιδιαίτερα, χάρη στη δραστηριοποίηση των κατοίκων για την αντιμετώπιση της βουλγαρικής προπαγάνδας, η παιδεία γνώρισε τότε στη Μακεδονία τις πιο λαμπρές ίσως μέρες της.

Είναι δύσκολο, σχεδόν αδύνατο, μέσα στα στενά χρονικά όρια

μιας ανακοίνωσης να επιχειρήσει κανείς να δώσει μια, έστω και πολύ συνοπτική, εικόνα της εκπαιδευτικής δραστηριότητας του Ελληνισμού σε όλη τη γεωγραφική έκταση των δύο μεγάλων βιλαετιών (Θεσσαλονίκης και Μοναστηρίου), στα οποία διαιρούνταν τότε η Μακεδονία.

Για το λόγο αυτό θα περιοριστούμε στην παράθεση μερικών μόνο χαρακτηριστικών στοιχείων και αριθμών, που θα μπορούσαν να μας δώσουν μια αμυδρή ιδέα για την έκταση και την κατάσταση της παιδείας στη Μακεδονία πριν από την απελευθέρωσή της. Μολονότι τα στοιχεία που θα παραθέσουμε αφορούν τα τελευταία χρόνια της τουρκοκρατίας στη Μακεδονία, η εικόνα που δίνουν δεν απέχει πολύ από εκείνη που υπήρχε πριν από την έναρξη του ένοπλου αγώνα. Ίσως μάλιστα η κατάσταση να ήταν τότε καλύτερη, γιατί είναι γνωστό ότι οι βιαιοπραγίες των Βουλγάρων κομιτατζήδων κατά τα έτη 1904-1908 μείωσαν αρκετά την εκπαιδευτική δραστηριότητα του Ελληνισμού, ιδίως στην ύπαιθρο.

Στη Μακεδονία, πριν από την απελευθέρωσή της, λειτουργούσαν τα εξής σχολεία και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα: 4 διδασκαλεία ή υποδιδασκαλεία (2 στη Θεσσαλονίκη και 2 στις Σέρρες) και 7 γυμνάσια αναγνωρισμένα ως ισότιμα με τα γυμνάσια του ελληνικού κράτους. Τα γυμνάσια αυτά ήταν της Θεσσαλονίκης, των Σερρών, του Μοναστηρίου, του Τσοτυλίου που ήδη αναφέραμε, το «Τραμπάντζειο» της Σιάτιστας, το «Βαλταδώρειο» της Κοζάνης και το γυμνάσιο της Κοριτσάς. Υπήρχαν ακόμη 12 ημιγυμνάσια και εμπορικές σχολές, διασκορπισμένα στις μεγαλύτερες πόλεις, καθώς και 56 «ελληνικά σχολεία» ή αστικές σχολές αρρένων και θηλέων, 261 αρρεναγωγεία, παρθεναγωγεία και μικτά δημοτικά σχολεία, και 592 «κονα» σχολεία ή «γραμματοδιδασκαλεία» που βρίσκονται σχεδόν σε κάθε χωριό.

Η παιδεία στη Μακεδονία

Επίσης λειτουργούσαν 82 νηπιαγωγεία. 5 νηπιαγωγεία (2 στη Θεσσαλονίκη και από μια στην Κοζάνη, Σιάτιστα και Κοριτσά), μια ιερατική Σχολή στο Μοναστήρι και 3 σχολές ραπτικής και εργοχειρών. Τέλος, σε διάφορες πόλεις της Μακεδονίας, υπήρχαν 17 οικοτροφεία και ορφανοτροφεία, που συνέβαλαν και αυτά με τον τρόπο τους στο εκπαιδευτικό έργο.

Συνολικά λειτουργούσαν τότε στη Μακεδονία 1041 εκπαιδευτικά ιδρύματα με 1704 διδάσκοντες και 68.000 περίπου μαθητές. Αν μάλιστα σκεφθούμε ότι ο ελληνικός πληθυσμός της Μακεδονίας κατά την εποχή εκείνη υπολογιζόταν σε 650.000 περίπου, τότε βρίσκουμε ότι οι μαθητές των σχολείων ξεπερνούσαν το 10% του συνολικού πληθυσμού.

Το ποσοστό αυτό μπορεί να θεωρηθεί πολύ ικανοποιητικό, αν μάλιστα λάβουμε υπ' όψη μας ότι την εποχή εκείνη η εκπαίδευση δεν ήταν υποχρεωτική. Επίσης και η αναλογία του διδακτικού προσωπικού προς τον αριθμό των μαθητών που ήταν ένας διδάσκων προς 40 μαθητές, θα μπορούσε, ακόμη και στις μέρες μας, να θεωρηθεί ως πολύ ευχάριστο γεγονός.

Τα μεγαλύτερα εκπαιδευτικά κέντρα ήταν: η Θεσσαλονίκη με 32 εκπαιδευτικά ιδρύματα, 172 διδάσκοντες και 3898 μαθητές, το Μοναστήρι με 19 σχολεία, 55 διδασκάλους και 2500 περίπου μαθητές, η Κοριτσά που είχε 10 σχολεία, 45 δασκάλους και 2327 μαθητές και οι Σέρρες με 16 σχολεία, 50 δασκάλους και 2000 μαθητές περίπου. Σε δεύτερη σειρά ακολουθούσαν η Κοζάνη, η Καστοριά, η Καβάλα, η Βέροια, η Σιάτιστα, που η κάθε μια τους διέθετε από 5 ως 9 σχολεία με 30 εκπαιδευτικούς κατά μέσον όρο και 1000 - 1300 μαθητές.

Για τη λειτουργία των σχολείων της Μακεδονίας ξοδευόταν σημαντικά ποσά. Υπολογίζεται ότι κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα διετίθεντο για το σκοπό αυτό κάθε χρόνο 1.500.000 φράγκα περίπου, από τα οποία το

1.000.000 προερχόταν από εισοδήματα Κοινοτήτων, 250.000 από προσωπικές εισφορές των κατοίκων και από δωρεές εντοπίων και αποδήμων ευεργετών, και τα υπόλοιπα, άλλα τόσα, από οικονομικές ενισχύσεις του «Συλλόγου προς διάδοσιν των ελληνικών γραμμάτων», της Αθήνας, του «Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου» της Κωνσταντινούπολης και των τοπικών Φιλεκπαιδευτικών συλλόγων. Όπως είναι φυσικό τα ποσά αυτά αυξήθηκαν αργότερα κατά πολύ.

Θα ήταν, τέλος παράλειψη, αν δεν σημειώναμε και το γεγονός ότι κατά την εποχή εκείνη στη Μακεδονία προσέφεραν τις υπηρεσίες τους στην παιδεία γνωστοί παιδαγωγοί και φιλόλογοι, όπως: ο Ιωάν. Πανταζίδης, καθηγητής κατόπιν στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, ο Παντελής Κοντογιάννης, πρώτος καθηγητής της Νεοελληνικής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, καθώς και οι Δημ. Μαρούλης, Χαρίσιος Παπαμάρκου, Πέτρος Παπαγεωργίου, Μαργαρίτης Δήμιτσας, Ιωάν. Καλοσύνης, Νίκ. Νικοκλής, Αναστ. Πηχεών, Γεώργιος Χατζηκυριακού, Ιωάν. Δελλιος, Παναγ. Λιούφης και πολλοί άλλοι. Η μνεία των παραπάνω δεν μειώνει καθόλου την προσφορά των άλλων, επώνυμων ή ανώνυμων διδασκάλων.

Όπως μεγαλύτερη τιμή πρέπει στους αγωνιστές και φτωχούς εργάτες της παιδείας, που με κίνδυνο και, κάποτε, με θυσία της ζωής τους αγωνίστηκαν με σθένος στα μικρά και απομονωμένα χωριά της Μακεδονίας να τονώσουν το εθνικό φρόνημα και να στυλώσουν τις τρομοκρατημένες από τους κομιτατζήδες ψυχές των κατοίκων.

Για να ολοκληρώσουμε την εικόνα της παιδείας στη Μακεδονία κατά την εποχή που εξετάζουμε, κρίνουμε σκόπιμο να παραθέσουμε και μερικά στοιχεία για την φιλεκπαιδευτική και κοινωνική δραστηριότητα των κατοίκων της, που σχετιζόταν άμεσα με την αποστολή της παιδείας.

Έτσι, σημειώνουμε ότι την εποχή αυτή υπήρχαν συνολικά

στη Μακεδονία 176 φιλεκπαιδευτικοί και φιλανθρωπικοί σύλλογοι και αδελφότητες, καθώς και άλλα κοινωνικά σωματεία και ιδρύματα, πράγμα που σημαίνει ότι σε 3700 περίπου κατοίκους αντιστοιχούσε και μια από τις παραπάνω συσσωματώσεις.

Πιο αναλυτικά, στη Μακεδονία συστήθηκαν τότε 48 φιλεκπαιδευτικοί σύλλογοι και αδελφότητες, που όλοι σχεδόν είχαν στο πρόγραμμά τους και φιλεκπαιδευτικούς σκοπούς.

Ακόμη λειτουργούσαν 11 γυμναστικοί σύλλογοι, 12 αναγνωστήρια, 1 τυπογραφείο συλλόγου καθώς και αρκετές συσσωματώσεις άλλου είδους, όπως ήταν οι κοινωνικοί και επαγγελματικοί σύλλογοι, οι θρησκευτικές αδελφότητες, οι εθνικές πολιτικές λέσχες κλ.

Τέλος αξίζει να μνημονεύσουμε και την ύπαρξη 5 κοινοτικών νοσοκομείων καθώς και 4 φαρμακείων κοινοτικών ή των αδελφοτήτων (από ένα στις Σέρρες, Νάουσα, Κοζάνη και Κοριτσά). Τα παραπάνω στοιχεία μας δίνουν, νομίζουμε, μια λιτή αλλά ακριβή εικόνα της δραστηριοποίησης του Ελληνισμού της Μακεδονίας και στον κοινωνικό τομέα.

Μετά από όσα εκθέσαμε, έστω και με μεγάλη συντομία, νομίζουμε ότι είναι αυτονόητη η απάντηση στο ερώτημα, αν και ποιά υπήρξε η συμβολή της παιδείας στη δημιουργία των προϋποθέσεων για την επιτυχία του ένοπλου Μακεδονικού Αγώνα.

Δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι επι τρεις τουλάχιστον δεκαετίες η Παιδεία και η Εκκλησία επιτέλεσαν ένα βασικό έργο υποδομής τονώνοντας το εθνικό φρόνημα του Ελληνισμού της Μακεδονίας. Αυτοί ήταν οι κύριοι παράγοντες που καλλιέργησαν το έδαφος και το έκαναν γόνιμο, ώστε να μπορέσει εύκολα να φυτρώσει σ' αυτό και ν' αναπτυχθεί ο σπόρος του ένοπλου αγώνα, όταν ήλθε η ώρα. Πέρα όμως από την ουσιαστική αυτή προσφορά δεν πρέπει να λησμονήσουμε και την άμεση συμμετο-

Η παιδεία στη Μακεδονία

χή των εκπαιδευτικών στον αγώνα, γιατί οι δάσκαλοι κυρίως αποτέλεσαν τον πυρήνα των κομιτάτων που οργανώθηκαν τότε και στο τελευταίο ακόμη χωριό της Μακεδονίας, για την υποδοχή των ένοπλων σωμάτων και τη στήριξη

της δράσης τους.

Οι βασικές δυνάμεις του Γένους λειτούργησαν για μια ακόμη φορά στην Ιστορία μας και έτσι σώθηκε ένα πολύτιμο κομμάτι της πατρίδας μας, η πολύπαθη Μακεδονία.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ»

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1969
P.O.BOX 350 ELSTERNWICK 3185

ΤΗΛΕΦΩΝΟ 596-7472

ΠΛΗΡΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟ — ΓΥΜΝΑΣΙΟ — ΛΥΚΕΙΟ — ΤΜΗΜΑΤΑ Η.S.C.

Δωρεάν διδασκαλία ελληνικών παραδοσιακών χορών.

Άριστα αποτελέσματα στις εξετάσεις του Η.S.C.

Διδακτικό προσωπικό με άριστη επιστημονική κατάρτιση και πολυετή πείρα.

Για πληροφορίες τηλεφωνείτε στον Διευθυντή Κ.ΓΕΩΡΓΙΟ ΡΟΥΜΠΟ

στο τηλέφωνο 569-7472

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ INSTITUTE OF MACEDONIAN STUDIES

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (EXECUTIVE DIRECTORS)

Πρόεδρος:	Αναστάσιος Μ. Τάμης.
Προεδρεύων:	Παναγιώτης Λιβεριάδης
Αντιπρόεδρος:	Αντώνιος Σιούμης
Γεν. Γραμματέας:	Παναγιώτης Γ. Ιασωνίδης
Γραμματέας:	Αλέκος Δελλίδης
Ταμίας:	Νίκος Χαλατζούκας
Υπεύθυνος Τύπου:	Γιώργος Καράμζαλης
Δημοσίων Σχέσεων(2):	Ηλίας Ρέντζης & Χάρης Γιαννουλόπουλος
Υπεύθυνος Εκδόσεων:	Αβραάμ Κασαπίδης

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

Αρχιμανδρ. Μεθόδιος Λιβανός.
 Πρόεδρος της Ένωσης Κοινοτήτων και Ενοριών.
 Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Κοινοτήτων.
 Πρόεδρος Κυπριακής Κοινότητας.
 Πρόεδρος της Πανηπειρωτικής.
 Πρόεδρος της Ποντιακής Εστίας.
 Πρόεδρος της Παμποντιακής.
 Αντιπρόσωπος των Δημοσιογράφων (κ. Α. Κουρής)
 Αντιπρόσωπος Κρητών.
 Εθνική Ένωση Ελλήνων Φοιτητών.
 Ποδοσφαιρική ομάδα Μεγάλου Αλεξάνδρου.

ΜΕΛΗ (MEMBERS OF THE BOARD OF DIRECTORS)

Ζαχαρίας Βογιατζόπουλος
 Γιώργος Σισκαμάνης

ΘΑΝΑΣΙΜΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Άρθρο του φιλόλογου καθηγητή Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΥ

1. Στην αρχαία εποχή.

Στην αρχαία εποχή οι μεγάλοι κίνδυνοι που πέρασε ο Ελληνισμός είναι:

α) η ασιατική απειλή με τους Πέρσες

Ο κίνδυνος αυτός παρουσιάστηκε στην αρχή του 5ου αιώνα π.χ.

Για σαράντα περίπου χρόνια οι Έλληνες βρίσκονται σχεδόν σε διαρκή αγώνα εναντίον των Περσών οι οποίοι θέλουν να κατακτήσουν την Ελλάδα. Είναι το πρώτο μισό του 5ου αιώνα, μια περίοδος που είναι γνωστή στην ιστορία ως η περίοδος των περσικών πολέμων.

Οι Έλληνες πραγματικά κινδύνεψαν τότε. Αν είχαν τότε υποκύψει, οπωσδήποτε πολύ διαφορετική θα ήταν η ιστορική τους εξέλιξη, αν βέβαια θα είχαν ιστορική ζωή. Όμως νίκησαν νίκη λαμπρά. Από τον αγώνα αυτόν βγήκε πολύ δυναμωμένη η φυλετική τους συνείδηση και ξεκίνησαν για μια λαμπρά, τη λαμπρότερη ίσως, περίοδο της ιστορίας τους. Από το τέλος των περσικών πολέμων αρχίζει η ανάπτυξη του κλασσικού Ελληνικού πολιτισμού ο οποίος έκτοτε υπήρξε η βάση του μετέπειτα ανθρώπινου πολιτισμού.

β) Η Ρωμαϊκή κατάκτηση

Η Ρωμαϊκή κατάκτηση υπήρξε μια άλλη απειλή για τον Ελληνισμό. Ο κίνδυνος αυτού τη φορά ήρθε από τη Δύση, από τους Ρωμαίους.

Οι Έλληνες έχασαν τη πολιτική τους Ελευθερία με την κατάκτηση των Ρωμαίων. Χάνοντας την πολιτική τους ελευθερία έχασαν και τα σκήπτρα της πρωτοπορίας στον κόσμο. Έγιναν υποτακτικοί στους Ρωμαίους όπως και όλοι οι άλλοι λαοί της Μεσογείου. Όταν δεν υπάρχει πολιτική ελευθερία, υπάρχει ο κίνδυνος του αφανισμού ενός λαού από την ιστορική του ζωή.

Οι Έλληνες όμως κατόρθωσαν να επιβιώσουν και να ξεπεράσουν αυτό τον κίνδυνο χάρις στην ανωτερότητα του πολιτισμού τους που ήδη είχαν αναπτύξει. Χάρις στην ανώτερη μόρφωσή τους έγιναν οι δάσκαλοι των Ρωμαίων. Έτσι με την πολιτιστική τους επίδραση μπόρεσαν να εξελληνίσουν το ανατολικό τμήμα της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, το οποίο από το 331 μ.χ. με την ίδρυση της Κωνσταντινούπολης είναι γνωστό ως Βυζάντιο, ή Βυζαντινή αυτοκρατορία.

γ) Η σύγκρουση με το Χριστιανισμό.

Όσο κι αν φαίνεται παράξενο η εμφάνιση του Χριστιανισμού ήταν ένας θανάσιμος κίνδυνος για τον Ελληνισμό. Γιατί; Διότι πρόκειται για δύο πολύ διαφορετικές κοσμοθεωρίες.

Ο Ελληνισμός χαρακτηρίζεται για την ελευθερία που θέτει σε βάση και απαραίτητη προϋπόθεση για την πνευματική και πολιτική ανάπτυξη του ανθρώπου πρώτον, και δεύτερον για την ανεξίθρησκεία του· δηλαδή όντας ελεύθεροι οι Έλληνες είχαν δικαίωμα να πιστεύουν σ' όποιο Θεό ήθελαν χωρίς να τους εμποδίζει κανένας. Γι' αυτό και είχαν πολλούς θεούς. Ήταν δηλαδή ειδωλόλατρες.

Ο Χριστιανισμός απ' το άλλο μέρος είναι μια μονοθεϊστική θρησκεία. Οι ρίζες του βρίσκονται σε άλλη μια παλιότερη θρησκεία μονοθεϊστική, τον Ιουδαϊσμό, που ήταν και είναι η θρησκεία των Εβραίων. Ιουδαϊσμός και Χριστιανισμός έχουν πολλά κοινά μεταξύ τους και πρώτον την Αγία Γραφή. Στον Ιουδαϊσμό ανήκει και η Παλιά και η Καινή Διαθήκη. Και οι δύο αυτές θρησκείες πιστεύουν σ' ένα Θεό. Ο Χριστιανός και ο Ιουδαίος δεν έχει δικαίωμα να δεχτεί άλλο Θεό· αυτό είναι θανάσιμο αμάρτημα.

Οι θρησκείες αυτές, με τους περιορισμούς που θέτουν στον άνθρωπο περιορίζουν την ελευθερία του, τόσο την πολιτική όσο και την πνευματική. Γι' αυτό οι Εβραίοι, για παράδειγμα, δεν ανέπτυξαν πολιτισμό σαν τους Έλληνες. Οι Έλληνες π.χ. καλλιέργησαν τις τέχνες, τη ποίηση, το δράμα και τόσα άλλα έργα που μας άφησαν. Ενώ οι Εβραίοι δεν μας άφησαν τίποτε απ' αυτά γιατί απλούστατα δεν δημιούργησαν τίποτε.

Οι Εβραίοι ήταν αφοσιωμένοι στη λατρεία του ενός θεού και του εμπορίου.

Base of a big bronze statue with the inscription
«Cassander the king of Macedonia, son of
Antipater, to the Olympian Zeus»

Θανάσιμοι κίνδυνοι του Ελληνισμού

Όταν λοιπόν ο Χριστιανισμός σαν τέτοια θρησκεία άρχισε να διαδίδεται στον κόσμο, επόμενο ήταν να έλθει σε συνκρουση με την ελεύθερη νοοτροπία του Ελληνισμού. Έχουμε δηλαδή εδώ τη φοβερή σύγκρουση μεταξύ δύο αντιθέτων κοσμοθεωριών: Μεταξύ του ελεύθερου και ανεξίθρησκου Ελληνισμού και του ανελεύθερου και μονοθεϊστικού Χριστιανισμού.

Ο Ελληνισμός πράγματι κινδύνεψε από τη σύγκρουση αυτή αλλά με τη λογική του ελεύθερου πνεύματος κατόρθωσε να δαμάσει τον αντίπαλό του και τελικά να φθάσουν οι δυό τους σε κάποιο συμβιβασμό συνύπαρξης.

Από τη διαμάχη αυτή είχε έλθει η στιγμή που Έλληνας σήμαινε ειδωλολάτρης. Και επειδή ειδωλολάτρης κατά τον Ιουδαϊσμό - Χριστιανισμό είναι αμαρτωλός που δε πιστεύει στο Θεό, άρα ειδωλολάτρης = Έλληνας = αμαρτωλός, κακός άνθρωπος. Γι' αυτό και το όνομα Έλληνας κατά τους Βυζαντινούς χρόνους είχε παραμεριστεί.

Ο Χριστιανισμός λοιπόν, στο ξεκίνημά του υπήρξε εχθρικός προς τον Ελληνισμό. Ο κίνδυνος αυτός υπήρξε από τους πιο φοβερούς για τον Ελληνισμό.

2. Στη μεσαιωνική εποχή

Οι κίνδυνοι τους οποίους αντιμετώπιζε το Βυζάντιο στα 1000 περίπου χρόνια της ζωής του ήταν άλλοτε από τη Δύση και άλλοτε από την Ανατολή.

Στα χρόνια αυτά οι Έλληνες της Βυζαντινής αυτοκρατορίας είναι οργανωμένοι πολιτικά, έχουν ασπασθεί τον Χριστιανισμό και γι' αυτό οι κίνδυνοι που τους απειλούν είναι εξωτερικοί. Οπωσδήποτε όμως ο Ελληνισμός έκανε μεγάλες υποχωρήσεις προς όφελος του Χριστιανισμού όπως και ο χριστιανισμός πάλι αναγκάστηκε να αναπροσαρμοστεί μπροστά στην αντίδραση που είχε από την ελεύθερη Ελληνική σκέψη. Οι κίνδυνοι που αντιμετώπισε από το εξωτερικό Ελληνισμός στην περίοδο αυτή είναι:

α) Από τη Δύση

Στη περίοδο αυτή (330 - 1453 μ.χ) οι λαοί της Δυτικής Ευρώπης δεν αποτέλεσαν σοβαρό κίνδυνο για το Βυζάντιο γιατί ακόμα βρίσκονται, μέχρι περίπου τον ένατο αιώνα σε πρωτόγονη κατάσταση. Από τον ένατο αιώνα και μετά τα κράτη και οι λαοί της Ευρώπης έχουν σχεδόν πάρει μια κάποια σταθερή μορφή. Έχουν ασπασθεί το Χριστιανισμό με τη μορφή του καθολικισμού και πολλών άλλων αιρέσεων που όλες βρίσκονται σε αντίθεση με την ορθοδοξία του Βυζαντίου. Ο πληθυσμός γενικά της Ευρώπης αυξήθηκε πάρα πολύ ώστε ο κόσμος πεινούσε τρομερά. Από την άλλη πάλι μεριά του Βυζαντίου, την Ανατολή, οι Αραβικοί και Τουρκικοί λαοί είχαν κατακτήσει την Παλαιστίνη, Συρία, Αίγυπτο, Αραβία, Περσία, περιοχές που πριν ανήκαν στο Βυζάντιο. Οι άγιοι τόποι (Παλαι-

στίνη, Συρία, ~~Περσία~~ - λέγονται άγιοι γιατί εκεί γεννήθηκε ο Χριστός και πρωτοξεκίνησε ο Χριστιανισμός), στεναζαν κάτω από τη κατάκτηση των αλλόθρησκων Αράβων. Οι Βασιλιάδες και οι γαιοκτήμονες τώρα της Δύσης μη μπορώντας να θρέψουν τους λαούς τους και με το πρόσχημα δήθεν να ελευθερώσουν τους αγίους τόπους, οργάνωσαν στρατείες πεινασμένων και τις έστειλαν στην Ανατολή για να ελευθερώσουν δήθεν τους αγίους τόπους. Στην πραγματικότητα όμως ήθελαν να τους ξεφορτωθούν. Οι εκστρατείες αυτές είναι γνωστές στην ιστορία ως Σταυροφορίες. Στην πορεία τους οι σταυροφόροι προς τους αγίους τόπους έπρεπε να περάσουν από το Βυζάντιο. Περνώντας μέσα από το Βυζάντιο, λεηλατούσαν συνήθως τον τόπο. Μια από αυτές, η τετάρτη σταυροφορία, επιτέθηκε στην Κωνσταντινούπολη, την κατέλαβε και την κράτησε για 60 περίπου χρόνια (1201 - 1260). Είναι η περίοδος, η γνωστή ως Φραγκοκρατία, η οποία έκανε μεγάλο κακό στο Βυζάντιο, το οποίο αδυνάτισε από πολλές απόψεις και το προετοίμασε να πέσει πιο εύκολα στα χέρια των Τούρκων αργότερα.

Οι σημερινοί κίνδυνοι διακρίνονται σε δύο είδη.

- α) στους πολιτικούς κινδύνους και
- β) στους πολιτιστικούς κινδύνους

Οι πρώτοι οφείλονται κυρίως στις ιμπεριαλιστικές τάσεις ορισμένων κυβερνήσεων γειτονικών χωρών της Ελλάδας όπως είναι η Τουρκική οποία απέδειξε με την εισβολή στη Κύπρο ότι πράγματι ακόμη και σήμερα οι τέτοιοι κίνδυνοι δεν έλειψαν. Εξ' άλλου είναι γνωστές οι διαθέσεις των Τούρκικων κυβερνήσεων για τη θάλασσα του Αιγαίου και τα Ελληνικά νησιά. Ο Τούρκικος ιμπεριαλισμός πράγματι απειλεί σήμερα την εδαφική ακεραιότητα της Ελλάδας.

Ένας άλλος κίνδυνος έρχεται από τους λεγόμενους σλαβομακεδόνες οι οποίοι θέλουν να κάνουν κράτος σλαβομακεδονικό στο χώρο της Σλαβικής και Ελληνικής Μακεδονίας.

Είναι γνωστές πάλι ορισμένες ανεπίσημες πληροφορίες σύγχρονων μελετητών, ερευνητών και ιστορικών Ελλήνων ότι στα μυστικά συρτάρια «συμμάχων» δυνάμεων, τα σχέδια που έχουν για τα σύνορα του σύγχρονου Ελληνικού κράτους δεν είναι εκεί που είναι τώρα, αλλά πολύ πιο κάτω, μέχρι τον Όλυμπο. Αν αυτές οι πληροφορίες αληθεύουν αυτό σημαίνει ότι κάποτε στο μέλλον η Ελλάδα πρέπει να κουτσουρευτεί.

Οι δεύτεροι κίνδυνοι, οι πολιτιστικοί, είναι ίσως οι πιο φοβεροί σήμερα, αν όχι οι φοβερότεροι που γνώρισε στην ιστορία του ο Ελληνισμός. Τους κινδύνους αυτούς θα μπορούσαμε να τους συνοψίσουμε στον όρο:

Θανάσιμοι κίνδυνοι του Ελληνισμού

Ξένη πολιτιστική επίδραση. Εννοούμε μ' αυτό τη διάβρωση που έχει ο ευρωπαϊκός και αμερικανικός πολιτισμός επάνω στον Ελληνικό Πολιτισμό και γενικά σ' όλο τον κόσμο.

Πράγματι, σήμερα, με την ανάμιξη που γίνεται, οι Έλληνες, προπαντός η νεολαία, μιμούνται πολύ τους ξένους στην πολιτιστική τους ζωή. Οι Έλληνες θέλουν να φαίνονται σαν Ευρωπαίοι κι όχι σαν Έλληνες. Περιφρονούν τον Ελληνικό πολιτισμό και ασπάζονται τον ξένο.

Πολλοί που πηγαίνουν σήμερα στην Ελλάδα, διπιστώνουν ότι οι Έλληνες δεν φαίνονται σαν Έλληνες. Σ' όλους τους τομείς της ζωής κάνουν όπως οι ξένοι. Προτιμούν π.χ την Ευρωπαϊκή μουσική, χορό, κινηματογράφο, ντύσιμο, φαγητό κλπ. Στη γλώσσα τους χρησιμοποιούν πολλές ξένες λέξεις, στα μαγαζιά και στις διαφημίσεις προτιμούν ξένες γλώσσες.

Η εγκληματικότητα στην Ελλάδα μοιάζει μ' αυτή της Ευρώπης και της Αμερικής. Τα ελληνικά ήθη και έθιμα έχουν ατονίσει πολύ, ενώ τα ξένα έθιμα έχουν μπολιάσει τη ζωή τους.

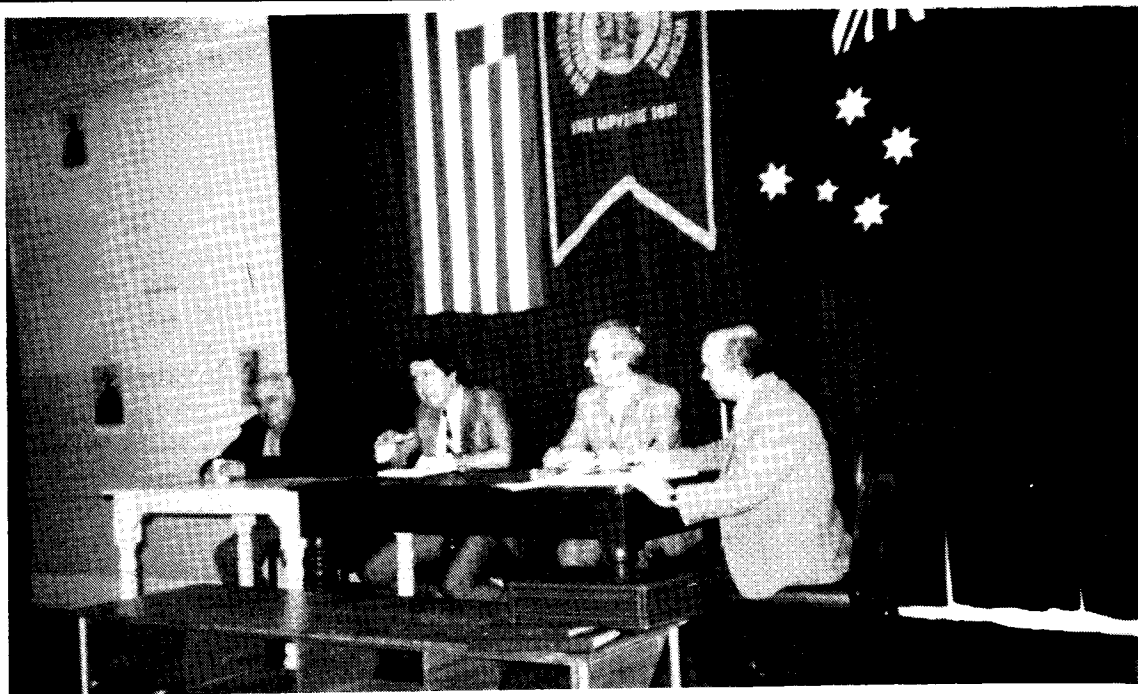
Ο κίνδυνος αυτός είναι φοβερός διότι αν συνεχίσει αυτή η επίδραση, ο ελληνισμός θα σβήσει μια ώρα. Ότι δηλαδή δεν μπόρεσε να επιτύχει ως

τώρα η βία, οι πόλεμοι, οι ξένες πολιτικές κατακτήσεις, οι επιδρομές λαών, η σκλαβιά, φαίνεται ότι πάει να το πετύχει με τον πιο ύπουλο τρόπο, τον ειρηνικό, η ξένη πολιτιστική επίδραση.

Τον κίνδυνο αυτό τον έχει καταλάβει σήμερα ο ελληνισμός και παρόλο που ακόμα παρασύρεται στη φθορά αυτή, εντούτοις άρχισε κιόλας να αντιδρά. Η αντίδραση του Ελληνισμού στην ξένη επίδραση φαίνεται στην προσπάθεια αναβίωσης των παλιών μισοξεχασμένων ρθών και εθίμων του.

Σήμερα, για παράδειγμα, στην Ελλάδα, δεν υπάρχει χωριό που να μην έχει τον εκπολιτιστικό του σύνδεσμο ή σύλλογο που σκοπό έχει να ξαναζωντανέψει και να δυναμώσει τον ντόπιο πολιτισμό.

Ο Ελληνισμός σήμερα περνά ίσως την πιο κρίσιμη περίοδο της ιστορίας του. Κινδυνεύει θανάσιμα. Όμως παλεύει και αντιδρά. Μέσα από τη φθορά του βγαίνει η δύναμη της επιβίωσής του. Θα αποδειχτεί όμως για μια ακόμα φορά θάνατος; Το ελπίζουμε, όπως ελπίζουμε ότι μέσα απ' αυτήν την άγρια πάλη του χαλκεύεται ένας καινούργιος ελληνισμός, διαφορετικότερος ίσως από αυτόν που υπάρχει, στη μορφή αλλ' όμως πάντα ελεύθερος, περήφανος και ελπιδοφόρος. Καλή του τύχη!

Μια ιστορική φωτογραφία. Ο πρόεδρος της Παμμακεδονικής κ. Χ. Μάντζιος και ο τέως Γραμματέας της κ. Χρήστος Κοσμίδης ενώ παίζουν τον αντιπρόσωπο του Ινστιτούτου Μακεδονικών Σπουδών, στη δεύτερη Γεν. Συνέλευση του Ι.Μ.Σ.

The establishment of the so-called Socialist Republic of Macedonia right after the World War II has thrown fuel for new activities aiming at the appropriation of the name and the cultural history of Macedonian Hellenism. It is worthy to examine a little more carefully a few of the most striking counterfeiting efforts of the historians of Scopje. Especially regarding the argument of a particular «Macedonian» language, it is sufficient to note that the language of the Macedonians was Greek, and for this reason no Slavic tongue may put forward as the language of the Macedonian.

Is it necessary to be reminded that the entire opus of the Macedonian philosopher Aristotle was written in Greek and that the language of the innumerable Macedonian inscriptions preserved in Museums and excavation sites is also Greek? In 1892, Margaritis Dimitsas published his book under the characteristic title «Macedonia through Speaking Stones and Preserved Monuments». The title and content of this book makes particular impression, as it is often said and written that the answer to the falsifiers of the Macedonian history will be given by the stones themselves, that is the inscribed marbles, which fortunately for the counterfeiters do not get angry but only speak. Dimitsas collected and published in two volumes, 1,409 Greek and 189 Latin inscriptions from the 6th century B.C. to the 18th century A.D. According to him, these inscriptions are not even one half of those preserved, and he took them from 120 publications, mainly foreign monographs, records of travel, etc. In the magazine «Ancient World» published in Chicago (October—December 1981, p. 120), it is mentioned that since

A faked Language Called «Macedonian»

Dimitsas' time the number of Macedonian inscriptions must have tripled. All of them are in Greek.

It should not be forgotten that the deeds of Alexander the Great and his successors, who were responsible for the achievements in the Hellenistic period, marked by significant progress in all sectors, was based in the prevalence of the Greek language and spirit as it is also incontestably witnessed by the Old and New Testaments. But even if we accept that the Macedonians spoke another non-Greek dialect how it is possible that it should have disappeared so suddenly and radically, that not a single text or inscription remained, and why didn't this language prevail, if the Macedonians were proud of their descent? Pausanias says about Ptolemies, «that the Kings of Egypt were delighted to be called Macedonians, which of course they were». During the period of the Ptolemies even the Jews spoke Greek in Egypt and the Library of Alexandria was full of Greek books. The Scopian historians base their contention regarding «Macedonian language» on the information that before a battle Alexander spoke to the Macedonians in the Macedonian tongue. But the infantry of the Macedonian army consisted of mountaineers and peasants who for the most part were illiterate. When he clashed with the Macedonians at Opis, Alexander told them: «Philip found you nomads and poor, most of you dressed in skins, feeding a few sheep on the hills...» It was

therefore natural that their speech had some characteristic local accent, and that Alexander spoke in their idiomatic way to move his compatriots. But this does not mean that the Macedonians had another language. Even today in many areas of Western Macedonia, a local accent hinders understanding. Greek politicians of Pontic origine (Greeks from the Black Sea) address their compatriots in the Pontic dialect in order to induce enthusiastic responses. But doesn't the same happen with Greeks of other regions such as the Corfiots, Cretans, other islanders etc.

One can find such dialectic-idiomatic differences within the language in every country all over the world. It is well known that every area has its particular accent and many words are not understood in other areas as it happens for example between Sicily and Northern Italy, Southern England and Wales, Bavaria and Northern Germany, etc. It is also well known that all languages adopt foreign words. Thus for example, all European languages have a large number of Greek words. And while this argument is widely used, another passage is passed over in silence, a passage from which is clearly deduced also from the conversation of Alexander as it happens, that the tongue of the Macedonians was Greek.

Specifically Plutarch mentions that when Alexander chose 30,000 young Persians and enrolled them in his army, he commanded that «they should be taught Greek letters (language) and trained in

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Χρήστος Σαρτζετάκης και οι επίσημοι προσκαλεσμένοι στη διάρκεια της έναρξης του Συνεδρίου των Παμμακεδονικών Ενώσεων Αυστραλίας και Αμερικής.

Διακρίνονται οι πρόεδροι των Παμμακεδονικών Ενώσεων, ο Καθηγητής Μανώλης Ανδρόνικος, ο Υπουργός Βόρειας Ελλάδας κ. Γιάννης Παπαδόπουλος και ο Διευθυντής της Α1 Πολιτικής του Υπουργείου κ. Δημητράκόπουλος.

Macedonian arms». If the Macedonians spoke another language, he would have certainly said that they should be taught Macedonian tongue and not Greek, because this would have been the medium of communication, both during training and in the conduct of war. It is also deduced from a report of Livy, that the Macedonians had the

same language as the other Greeks where he describes the Assembly of the Greeks in Aetolia in 200 B.C. when there were to be found representatives of «the Aetolians, Acarnanians,

Macedonians, peoples of the same language». Finally if the Macedonians did not speak Greek, surely they would have faced

Demosthenes's criticisms, who as ambassador of the Athenians had visited Macedonia twice. On the contrary, it is said that he was so dazzled by the riches and the grandeur of Philip's palace in Pella, that he interrupted his speech twice and finally completed it with the consent of Philip. All these constitute unalterable historical testimonials.

Το στοιχείο του ηρωισμού στα Δημοτικά μας τραγούδια

Τον Φεβρουάριο Καθηγητή κ. Μάκη Κασαλίδη

Ο ελληνικός λαός είναι ίσως ένας από τους λίγους λαούς της γης που πέρασε πολλές μπόρες στη μακρόχρονη ιστορική του πορεία. Δοκιμάστηκε σκληρά απ' την εμπειρία μιας μακρόχρονης σκληρότητας, που όχι μόνο έγινε το μέτρο της ψυχικής του αντοχής, αλλά παράλληλα φανέρωσε τις σπάνιες αρετές του λαού μας, που χωρίς μια τέτοια εμπειρία ίσως δε θα εκδηλώνονταν τόσο πλούσια. Είναι παρατηρημένο πως, σε χαλεπούς για το έθνος μας καιρούς, ο απλός λαός έγινε πιστός θεματοφύλακας της λαϊκής μας παράδοσης.

Πράγματι όταν το Γένος έμεινε πνευματικά ακέφαλο, μετά την Άλωση της Πόλης, και η λύρα της έντεχνης μούσας εισήγαγε πια, τότε άρπαξε το δοξάρι η λαϊκή μούσα και τραγούδησε σε ποικίλους τόνους και γλυκόλαλους ήχους τα βιώματα του δοκιμασμένου από τη τουρκική σκλαβιά ελληνικού λαού.

Τι άλλο απ' αυτό δείχνουν τα τόσα πολλά και ποικίλα τραγούδια; Δεν υπάρχει σχεδόν ανθρώπινη ψυχική κατάσταση (χαρά, λύπη, αγάπη, ελπίδα, λεβεντιά, θάρρος κ.τ.λ.) που να μη έγιναν στο στόμα του ελληνικού λαού τραγούδι.

Σε τούτο το μικρό μας πόνημα τάξαμε ως βασικό μας στόχο να ερευνήσουμε και να βρούμε πως παρουσιάζεται το στοιχείο του ηρωισμού μέσα στην ανώνυμη λαϊκή μας ποίηση.

Μια πρόχειρη ματιά μας πείθει ότι το στοιχείο του ηρωισμού μέσα στα δημοτικά μας τραγούδια αποτελεί ένα μέσο έκφρασης θαυμασμού προς τους λαϊκούς ήρωες του ελληνισμού. Τέτοια τραγούδια είναι κυρίως τα **Ακριτικά**.

Τα περισσότερα ιστορικά και σχεδόν όλα τα κλέφτικα.

Τα μοτίβα όμως που χρησιμοποιεί ο λαϊκός ποιητής δεν είναι πάντα τα ίδια, αλλά διαφέρουν από τη μια κατηγορία των τραγουδιών την άλλη. Μια προσεκτική έρευνα κι εμβάθυνση στο περιεχόμενο των δημοτικών τραγουδιών που περιέχουν έντονο το ηρωικό στοιχείο, όπως είναι τα **Ακριτικά** και τα **κλέφτικα**, μας δείχνει καθαρά τη διαφορά.

Στο **Ακριτικό** τραγούδι ο ηρωισμός παρουσιάζεται με μορφή τιτανική, υπερφυσική. Το ακριτικό τραγούδι ζει κι ανασαίνει στην πλούσια χώρα της φαντασίας. Χαρακτηριστικό του Ακριτικού ήρωα είναι η εξαιρετική σωματική δύναμη. Τι άλλο από υπερφυσική δύναμη φανερώνουν οι ακόλουθοι στίχοι του ακριτικού τραγουδιού:

*«Σπίτι δεν τον εσκέπαζε,
σπήλιο δεν τον εχώρει,
τα όρη εδρασκελίζε,
βουνού κορφές επήδα,
χαράκ' αμαδολόγαγε
και ριζιμιά ξεκούνειε.»*

Και πιο κάτω, στο ίδιο τραγούδι, συνεχίζοντας ο ανώνυμος ποιητής την αφήγησή του για τα κατορθώματα του ακριτικού ήρωα, μας λέει:

*«Στο βίταισμά πιανε πουλιά,
στο πέταγμα γεράκια,
στο γλάκιο και στο πήδημα,
τα λάφια και τ' αγρίμια.»*
(«Ο θάνατος του Διγενή»
Συλλογή Πολίτη αρ. 78Α)

Ας δούμε τώρα και μερικούς στίχους από άλλο ένα ακριτικό τραγούδι, που μας δείχνουν τα θαυμαστά πράγματα που κάνει ο Ακριτικός ήρωας:

*«Του Καλομοίρη ο καλογιός
τη νύχτα εγεννήθη,
τη νύχτα πριν του πετεινού,*

*πριχού πουλί να κρᾶξει.
Τη νύχτα που γεννήθηκε,
ζητά ψωμί να φάει
και τρώ' εννιά φουρνιές ψωμί
κι εννιά ισίκλες γάλα
και λάφι και λαφόπουλο
και τ' αλαφιού τη μάνα
και πάλ' ήκλαιε κι εέρετο
πως είχε λίγο γιόμα.»*
(«Του Καλομοίρη» συλλογή
Μιχαηλίδη)

Αν χαρακτηριστικό του Ακριτικού ήρωα είναι η εξαιρετική ρώμη, του κλέφτη είναι η λεβεντιά. Πόσο μακριά, για παράδειγμα, βρίσκεται ο Ακριτικός ήρωας και πόσο κοντά μας ο κλέφτης; στο δρόμο το δικό του περπατούμε κι' εμείς. Μυθικά θαυμαστά πράγματα κάνει ο Ακριτικός ήρωας. Αντίθετα το έργο του κλέφτη στον κόσμο δεν είναι απίστευτο, είναι φυσικό - όπως φυσική και όχι απίστευτη είναι η δύναμή του. Ό,τι χαρακτηρίζει τον κλέφτη είναι η ψυχή. Μέσα στο κλέφτικο τραγούδι ξεχωρίζουμε τη συνείδηση του λεύτερου ατόμου, του λεύτερου ανθρώπου. Και είναι η συνείδηση αυτή που γεννά την ευψυχία του κλέφτη, ώστε ν' αψηφά το θάνατο.

Σωματική αντρεία δεν έχουν ούτε ο Μηλιόνης, ούτε ο Σταθάς, ούτε η Δέσπω, έχουν όμως ευψυχία.

Όλοι αυτοί χρειαζότανε θάρρος ψυχής ν' αψηφίσουν τη δύναμη του Τούρκου και να προτιμήσουν τον θάνασιμο αγώνα και τη σκληρότατη θυσία.

*«-το Σούλι κι αν προσκύνησε,
κι αν Τούρκεψεν η Κιάφα,
η Δέσπω αφέντες Λιάπηδες
δεν έκαμε, δεν κάνει.»*
*Δαυλί στο χέρι άρπαξε,
κόρες και νύφες κρᾶζει.
«Σκλάβες Τούρκων μη ζήσομε,
παιδιά μ' μαζί μου ελάτε».*
*και τα φουσέκια ανάψανε,
κι' όλοι φωτιά γενήκαν.»*
(«Της Δέσπως», Συλ. Πολίτη αρ. 8)

Δημοτικά Τραγούδια

Ο ερευνητής που θα μελετήσει συστηματικά σε βάθος και πλάτος το κλέφτικο τραγούδι, θα διαπιστώσει πως δύο είναι τα σταθερά συστατικά του γνήσιου κλέφτικου τραγουδιού:

α) Το ορισμένο άτομο και β) το ορισμένο περιστατικό. Στην ουσία δηλαδή ο λαϊκός ποιητής τραγουδάει μονάχα ένα κλέφτη και ένα περιστατικό της ζωής του, καλό ή κακό δηλαδή νίκη ή θάνατο. Για παράδειγμα το τραγούδι του Μπουκουβάλα εξιστορεί τη μάχη του αρματωλού στο Κεράσοβο, το τραγούδι του Σταθά τη ναυμαχία έξω από την Κασσάνδρα της Χαλκιδικής, το τραγούδι του Μηλιόνη τη μονομαχία του με το Σουλεϊμάνη και το θάνατό του και το τραγούδι του Κίτσου, τη σύλληψή του και την καταδίκη του σε θάνατο. Η έλειψη του ενός ή του άλλου απ' τα βασικά συστατικά του κλέφτικου τραγουδιού, που αναφέρθηκαν πιο πάνω, ή ακόμη και η ελαττωματική χρησιμοποίησή τους, οδηγεί συνήθως σ' ένα άτεχνο στιχούργημα ή νόθο κατασκευάσμα. Το τραγούδι, για παράδειγμα, του Ανδρούτσου (Συλλογή Πολίτη, αρ. 67), με τα πολλά περιστατικά της ζωής του αρματωλού, ξέπεσε σε πεζό βιογραφικό στιχούργημα: το ίδιο και το τραγούδι του Νικολάρα (Συλλογή Πολίτη, αρ. 66).

Ωστόσο το κλέφτικο τραγούδι, παρά το γεγονός ότι αναφέρεται σ' ένα ορισμένο άτομο και ορισμένο περιστατικό, δεν είναι ιστορία. Στην πραγματικότητα το κλέφτικο τραγούδι προβάλλει το νέο τύπο του Έλληνα, όπως τον διαμόρφωσε η μακρόχρονη σκληρή εμπειρία της Τούρκικης σκλαβιάς.

Εκείνο βέβαια που γεννάει το κλέφτικο τραγούδι είναι το περιστατικό, ωστόσο όμως, στη τελειότερη μορφή του το τραγούδι δεν είναι η διήγηση του περιστατικού.

Με άλλα λόγια ο ποιητής δε θεμελιώνει το τραγούδι του στα δεδομένα χρόνου, τόπου, ψυχολογίας, παρά στην εξαιρετική ψυχή του ήρωά του. Στο τραγούδι

λ.χ του Μπουκουβάλα ο ανώνυμος ποιητής μας δίνει πολύ λίγες πληροφορίες για τη μάχη του Κεράσσοβου· κι όμως το πνεύμα του πολέμου βγαίνει από το φέρεσιμο του γενναίου αρματωλού:

*«Τ' είν' ο αχός που γίνεται
και ταραχή μεγάλη;
Μήνα βουβάλια σφάζονται,
μήνα θεριά μαλώνουν.
Κι' ουδέ βουβάλια σφάζονται
κι' ουδέ θεριά μαλώνουν
ο Μπουκουβάλας πολεμά
με χίλιους πεντακόσιους.
στη μέση στο Κεράσοβο
και στην Καινούργια χώρα.
Κόρη ξανθή έχουγιαξεν
από το παραθύρι:*

*-Πάψε, Γιαννή, τον πόλεμο,
πάψε και τα τουφέκια,
να κατακάτ' ο κουρνιαχτός,
να σηκωθεί αντάρα,
να μη τρηθεί τ' ασκέρι σου,
να ιδούμε πόσοι λείπουν.
Μετριούντ' οι Τούρκοι
τρεις φορές
και λείπουν πεντακόσιοι,
μετριούνται τα κλεφτόπουλα
και λείπουν τρεις λεβέντες.
Επήγ' ο ένας στο νερό
κι' άλλος ψωμί να φέρει,
ο τρίτος ό καλύτερος
στέκεται στο τουφέκι.»*

(«Του Μπουκουβάλα» Συλλογή
M. Carroll - S. Gautlett)

Εδώ βλέπουμε πως το περιστατικό περιορίζεται σε ό,τι είναι απαραίτητο. Κάθε λεπτομέρεια τόπου, χρόνου και ψυχολογίας παραλείπεται. Κι όμως η παράλειψη αυτή και ο περιορισμός δε ζημιώνουν καθόλου το τραγούδι, παρά είναι ταιριασμένα με τον καλλιτεχνικό σκοπό του κλέφτικου τραγουδιού:

Για να τονιστεί ο ηρωϊσμός και η λεβεντιά του ήρωα των δημοτικών μας τραγουδιών, χρησιμοποιούνται απ' το λαϊκό ποιητή μερικοί εκφραστικοί τρόποι, απ' τους οποίους οι πιο συνηθισμένοι είναι η υπερβολή και η παρομοίωση.

Οι πιο κάτω στίχοι αποτελούν υπερβολή, με την οποία ο ανώνυμος ποιητής προβάλλει την ψυχική λεβεντιά του ήρωά του:

*«Στον δρόμον όπου πήγαινε,
στον δρόμον που πηγαίνει,
βρίσκει τον Κίτσον ομπροστά
στα σίδερα δεμένον·
χίλιοι τον πήγαιναν μπροστά
και πεντακόσιοι πίσω.»*
(«Του Κίτσου», Συλλ. Πολίτη αρ. 47)

21

Δημοτικά Τραγούδια

Με την υπερβολή «χίλιοι τον πήγαιναν μπροστά και πεντακόσιοι πίσω» τονίζεται πολύ παραστατικά η παληκαριά και η ευψυχία του Κίτσου που τόσο πολύ τον φοβούνταν και τον υπολόγιζαν οι Τούρκοι, ώστε διέθεσαν μια ασυνήθιστα πολυάριθμη συνοδεία για τη φρούρησή του.

Όσο για την παρομοίωση, αυτή κατά κανόνα γίνεται με αναφορές σε στοιχεία της φύσης έμπυχα ή άψυχα.

Αγαπημένο μοτίβο παρομοίωσης της λεβεντιάς του ήρωα του κλέφτικου τραγουδιού είναι ο αετός, που απαντά σε πάμπολα τραγούδια.

Στη φαντασία του λαού γίνεται κι ο κλέφτης αετός, που λεύτερος τριγυρνά στους ανέμους και χάνεται στα σύνεφα κι άφθαστη είναι η φωλιά του από άνθρωπο και ζώο. Σαν τον αετό λοιπόν ελεύθερος, γοργοπόδαρος, δυνατός, επιβλητικός και περήφανος εξουσιαστής των κορυφών είναι για το λαό ο ήρωάς του.

Να πως τραγουδά τη λεβεντιά του κλέφτη το δημοτικό τραγούδι κάτω από το ντύμα της λεβεντιάς του άρχοντα των πουλιών:

*«Ένας αϊτός περήφανος,
ένας αϊτός λεβέντης
από τη περηφάνια του
κι από τη λεβεντιά του
δεν πάει στα κατώμερα
να καλοξεχειμάσει,
μον' μένει απάνω 'ς τα βουνά
ψηλά στα κορφοβούνια.»*
(Συλλογή Πολίτη αριθ.24)

Είναι γνωστό πως το κλέφτικο τραγούδι ήταν αποτέλεσμα του ένοπλου αγώνα των Ελλήνων ενάντια στη τουρκική καταπίεση, κι έφθασε στη μεγάλη του ακμή στα χρόνια του Μεγάλου Ξεσηκωμού.

Στον αγώνα αυτό δεν έλειψαν και οι περιπτώσεις γυναικών που έδειξαν ευψυχία και παλληκαριά εφάμιλλη μ' αυτήν των αντρών.

Είναι άξιο ιδιαίτερης προσοχής το γεγονός ότι μέσα στο δημοτικό μας τραγούδι, ιδιαίτερα στο κλέφτικο, η γυναίκα για πρώτη φορά στα νεώτερα χρόνια, ύστερα από την Κοινωνική υποβάθμιση που της είχε επιβάλλει ο μεσαιωνικός θρησκευτικός σκο-

ταδισμός, παίρνει θέση που της ταιριάζει, έτσι ώστε από περιορισμένη, ανίσχυρη και αφανής που ήτανε, να μπει ισάξια δίπλα στον άντρα, στον αγώνα τον κοινό της πατρίδας, και να τραγουδιστεί και να υμνηθεί, να σηκωθεί ψηλά στο επίπεδο της αρχαίας Σπαρτιάτισσας.

Πραγματικά σε τι διαφέρει το πνεύμα των λόγων της μάνας του Κίτσου:

*«Κίτσον μ' κάλλιο να χάνουσουν,
νά χανες το κεφάλι
παρά να χάσεις τ' άρματα
τα πατρικοδομένα...»*

από τον αντίστοιχο λόγο της αρχαίας Σπαρτιάτισσας που παραδίνοντας την ασπίδα στο γιού της, την ώρα που αυτός ξεκινούσε για πόλεμο, τούλεγε τα λόγια: «Ἡ Ταν ἢ ἐπὶ Τας», δηλαδή ἢ θα τη φέρεις πίσω την ασπίδα νικητής ἢ θα σε φέρουν πάνω σ' αυτή νεκρό».

Έτσι η λεβεντιά της γυναίκας είναι κάτι τιμητικό πιότερο κι απ' τη λεβεντιά του άντρα, γιατί η γυναίκα την κέρδισε με ατομική πάλη, για να τη δείξει έπειτα στον κοινό αγώνα, ενώ ο άντρας μπήκε σ' αυτόν τον αγώνα έχοντάς την από την αρχή σαν όπλο του πρωτογενές κι αυτόκλητο.

Μ' όλες όμως τις ηρωϊκές ανδρικές ιδιότητες που δίνει στις γυναίκες η δημοτική μας ποίηση, εντούτοις δεν τις κατεβάξει σαν γυναίκες, και γενικά δεν τις κάνει αφύσικες, όπως θα μπορούσε να υποθέσει κανείς. Νιώθουν, αισθάνονται και αντιδρούν στη κάθε περίπτωση, όπως οποιαδήποτε γυναίκα, είτε σύζυγος είναι αυτή είτε μάνα ἢ αδελφή.

Εκδηλώνονται με τον ίδιο γυναικείο συναισθηματισμό. Δεν ντρέπονται να μοιρολογήσουν και να κλάψουν τον γενναίο κλέφτη, σύζυγο, γιο ἢ και αδελφό, που σκοτώθηκε σε κάποια άγρια μάχη, πολεμώντας τους Τούρκους. Αλλά ἡ ίδια αυτή συναισθηματική ύπαρξη, όταν η κρίσιμη στιγμή το απαιτήσει, μεταβάλλεται σε λεβέντισσα ηρωίδα, που απηφά τον θάνατο, και το βεβαιώνει έμπρακτα με τη θυσία της:

*«Δαυλί στο χέριν άρπαξε,
κόρες και νύφες κραάζει*

*-Σκλάβες Τουρκών μη ζήσομε,
παιδιά μ' μαζί μου ελάτε
και τα φυσέκια ανάψανε
κι όλοι φωτιά γενήκαν.»*
(«Της Δέσπως» Συλλ. Πολίτη αρ. 8)

Η συμμετοχή της Ελληνίδας στο Μεγάλο Ξεσηκωμό του '21 και η ευψυχία που έδειξε σ' αυτόν τον αγώνα, φανερώνεται και στους μετέπειτα αγώνες του Έθνους.

Αλήθεια σε τι διαφέρει η Ελληνίδα Ηπειρώτισσα του '40, που σκαρφάλωνε στ' απόκρημνα χιονισμένα βουνά της Πίνδου μεταφέροντας φορτωμένη στη πλάτη, πυρομαχικά στους Έλληνες φαντάρους, από την προγενέστερή της τη Σουλιώτισσα;

Ἡ μήπως υστερεί σε ευψυχία και ηρωισμό η αντάρτισσα της Εθνικής μας Αντίστασης, που πήρε δίπλα τα ελληνικά βουνά και πολέμησε ισάξια με τους άντρες τον Γερμανό κατακτητή;

Δεν υπάρχει ασφαλώς καμία διαφορά ως προς τα κίνητρα που ώθησαν την Ελληνίδα τότε και αργότερα προς την αυτοθυσία και τον ηρωισμό. Τα κίνητρα υπήρξαν κοινά και ἦσαν κυρίως η αγάπη προς την ελευθερία της πατρίδας. Η διαφορά υπάρχει μόνο στον τρόπο εξύμνησης του ηρωισμού. Στην περίπτωση των αγωνιστών του '21, εφόσον δεν υπήρχε ελληνική ιντελιγκένσια στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα, την πρωτοβουλία για την εξύμνησή τους ανέλαβε η λαϊκή μούσα, η μόνη που απόμεινε ζωντανή, αφού η τυραννία έσβησε τη μάθηση, και τραγούδησε με την απλότητα του μουσικού της δεκαπεντασύλλαβου στίχου, τους αγώνες, τα κατορθώματα και τις θυσίες τους. Στους κατοπινούς εθνικούς αγώνες η λύρα της λαϊκής μούσας εσίγασε και πάλι, γιατί τη θέση της την πήρε η επώδυνη ποίηση - υπήρχε πια ελεύθερη πατρίδα με διανοούμενους - για να τραγουδήσει έντεχνα και στοχαστικά την αντρείοσύνη των νέων ηρώων.

Η ιστορία μας προσφέρει παραδείγματα λαών που μη αντέχοντας στις μπόρες και στις δοκιμασίες που τους βρήκαν, αφομοιώθηκαν απ' τον κατακτητή δύναστη τους και εξαφανίστηκαν φυλετικά απ' το ιστορικό προσκήνιο.

Δημοτικά Τραγούδια

Αντίθετα ο ελληνικός λαός αποτελεί ένα μοναδικό φαινόμενο πολιτιστικής αντοχής και το απέδειξε στις πιο χειρότερες συνθήκες κάτω από τις οποίες βρέθηκε στα χρόνια της Τουρκοκρατίας. Ο απάιδευτος κι ακαθοδήγητος εκείνος λαός έμεινε πιστός στην ελληνική παράδοση και με τη δημιουργική φαντασία του και τη συναισθηματική του ευαισθησία, δημιούργησε ένα πρωτότυπο πνευματικό έργο, χωρίς χαρτί και καλαμάρι - δεν ήξερε άλλωστε να τα χρησιμοποιεί -, με μόνο τον προφορικό λόγο και μας χάρισε τα δημοτικά τραγούδια ιστορικά

μνημεία του Μεγάλου Αγώνα του έθνους κι' εκλεκτά διαμάντια της νεοελληνικής μας λογοτεχνίας.

Το έθνος χρωστά άπειρη ευγνωμοσύνη σ' όλους εκείνους τους ανώνυμους δημιουργούς για τον ανεκτίμητο πνευματικό θησαυρό που μας κληροδότησαν που, πέρα απ' την ιστορική και λογοτεχνική του αξία, διαδραμάτισε παράλληλα κι ένα ριζοσπαστικό γλωσσολογικό ρόλο στη διαμόρφωση της νεοελληνικής γλώσσας. Σ' εμάς όμως τους σύγχρονους Έλληνες εναπόκε-

ιται να μελετήσουμε και να διαφυλάξουμε τον εθνικό μας αυτό θησαυρό, μα πάνω απ' όλα να τον κάνουμε γνωστό στα παιδιά μας, μέσω των παροικιακών μας σχολείων. Βαρύ το χρέος και για τα Ελληνόπουλα της παροικίας μας να ενδιατρίψουν σε βάθος πάνω στη δημοτική μας ποίηση, που μέσα σ' αυτή καθρεφτίζεται η ψυχή του λαού μας σ' όλα τα φανερώματά της. Αυτός είναι ο μόνος σίγουρος δρόμος που θα φέρει τα παιδιά μας πιο κοντά στις ρίζες τους και θα τα οδηγήσει στην αυτογνωσία και στη συνειδητοποίηση της ελληνικής τους ταυτότητας μέσα στην πολυεθνική Κοινωνία της Αυστραλίας.

Οι πρόεδροι των Παμμακεδονικών Ενώσεων Αυστραλίας, Αμερικής και Ν. Ζηλανδίας καταθέτουν στεφάνια στο Ηρώο του 3ου Σώματος Στρατού.

THE LANGUAGE ECOLOGY OF MODERN GREEK

By **A. M. Tamis**

1.00 Introductory

An interesting issue in linguistics today is the ecology of immigrant languages in the context of bilingualism and language contact research. Studies in this area have been reported in the U.S.A (Correo-Zoli, 1974 Di Pietro, 1979 Fisman, 1968, Haugen, 1978) in Canada (Mackey, 1970; Lieberman 1970; Rudnycz, 1973; Meizer, 1973; Valley and Reviers, 1973) in Australia (Andreoni, 1967; Ramson, 1971; Rando, 1971e; Clyne, 1972, 1974, 1982; Rado, 1974) in the tradition established by Haugen (1953) and Weinreich (1953). As far as it is possible to ascertain this question, as it relates to Modern Greek, has not been studied with the exception of Makris (1955), Diebold (1962), Seaman (1964), Kazazis (1975), Psomiades and Scourby (1982).

The study reported, the first of its kind in Australia, examines the ecology of language of Modern Greek (MG) in Victoria by considering the most important factors which influence Language Maintenance (LM) and Language Shift (LS) of Greek speaking people so as to identify the variables determining language Loyalty (LL).1

The language is not examined through an intra-linguistic approach but simply its environment; phenomena such as code-switching, transferred words, importations, substitutions, morphoseman-

tic and lexicosyntactic transferences from the host language as well as the morphophonemic adaptations and so on, are under investigation in a separate study.

More specifically the aims of this study have been to examine cultural, historic and socio-economic factors affecting the Language Loyalty of Greek immigrants in Victoria and to determine their significance.

1.1.0 Methodology

The study is based on data collected by means of:

(i) a self-administered structured questionnaire completed by 1400 Greek speaking Victorians. The sample was selected balancing for age (16-65 years), sex, education and occupation on the basis of the distribution of these characteristics amongst Victorian Greeks according to the 1981 Census (ABS).

The main criteria for selecting variables for inclusion in the questionnaires was their potential relevance in assisting to answer questions about the ecology of language as well as to provide the sociolinguistic background of the Greek Community. The data collected has been analysed using the statistical Package for the Social Sciences (SPSS) Computer Programme.

(ii) a self-administered, structured questionnaire distributed amongst 100 students of all three levels of education. The aim of this questionnaire has been to gauge teachers' attitudes towards students' acquisition and use of their mother tongue (see *supra*, p.27)

(iii) a structured questionnaire administered to 454 inter-ethnic couples. By means of this questionnaire an attempt has been made to collect data on such parents' attitude towards the linguistic behaviour of their children.

(iv) by means of interviews with student bodies, teachers, principals, inspectors and social workers, data was obtained regarding the teaching of Modern Greek. Further data was collected with personal visits to various schools where MG is taught.

1.2.0 Greek Community of Victoria - an ecological approach

There are more than 200,000 Greek-speaking Australians living in Victoria, of whom, according to the 1981 Census, 72,270 were born in Greece. Second generation Greek-Australians, where both parents were born in Greece, number 47,442 (ABS, 1981). A further 10,814 second generation Greek Australians have one parent born in Greece (ABS, 1981).

The Language Ecology

1.2.1 The Early Stages

Since the first Greek immigrants arrived in this country 150 years ago, there has developed a very strong and flourishing community. The early immigrants, although scarce, laid the first foundations of the Greek community for the later generations to build on.

Their first priority was to form an association in order to communicate and socialize. By 1895 the idea for the establishment of a Greek Orthodox Community became evident. In 1897, Alexandros Maniakis, together with Gregorios Mabrikos and A. Lekatsas, rented a hall and transformed it into a church. The number of Greek immigrants in Melbourne then did not exceed 300. The first Greek afternoon school was established in 1902. The venue for this was at the Greek church "Evangelismos" in Victoria Parade, which was erected in 1900.

By 1921 the first fraternities were established - "Orpheas" and "Odysseas" with a combined membership of 350 members.

What the first immigrants had in common was their strong ethnic awareness and their commitment towards culture and language loyalty.

A trend which continued until World War II.

Ponds in the northwest, Brunswick, Coburg, Northcote in the North, Thornbury in the northeast Richmond and Prahran in the east and southeast (see map 1). By 1960 six Greek communities were established (Carlton North, Brunswick, Frankston, Footscray and Prahran) whereas in the years which followed we find Greek communities being formed in almost every locality. Today there is the central Greek community of Melbourne and Victoria, established in 1897, as well as 32 active Greek suburban communities.

These communities although closely linked with the Greek Orthodox Church are autonomous bodies administered by their own constitution. According to the data collected by the present study, the majority of them (70%) operate under the Victorian Religious, Successory and Charitable Trusts Act 1958. A survey of their constitutions shows that the main objective of all Greek communities is to promote the Greek heritage and culture and maintain the Greek language. Each "community" consists of its local church, schools and social committees (see table 2) The

active members are limited in numbers although in theory every person of Greek origin who enjoys the services of his/her local community is entitled to be one. On average the committee members are in their late forties and a small proportion is Australian born.

This, however, has started to increase during the last five years. It is rather evident that there are certain problems in attracting participation from the native born group. This is probably due to the fact that leaders and members who are born and raised in Greece see the ethnic continuity only with the "acute" preservation of the mother-tongue language. They insist that the ethnic life style must continue without compromise as far as the unequivocal retention of the ethnic tradition and the home language is concerned. The Australian-born generation, on the other hand, although it considers Modern Greek of great importance for the future of ethnic life, is prepared to use English even in an intra-community situation.

1.2.3 The New Era: Post-war immigration

As Price (1975) notes, Greek immigration to Australia took place between 1956 and 1972. The great numerical strength of Greek immigrants generated the establishment of numerous community institutions by the middle of the 1960s (see table 2).

The new settlers resided within the inner suburban areas of Melbourne on a ring-like formation stretching from the locality of Yarraville in the west, Moonee

The Language Ecology

Some hold the view that the maintenance of the mother-tongue is not indispensable or necessary for the continuity of their ethnic life. The majority of the present leaders, therefore, being monolinguals, fear that this attitude could lead not only to the loss of their ethnicity but also to the reduction of their influence and as a result they regard the participation of native-born members with certain reservations. Although both Greek and English are considered to be the official languages, community affairs are conducted in Greek.

The type of services offered by these communities fall into three categories: (1) social and cultural, (2) educational and (3) religious. The first includes services such as family social gatherings, recreational activities for the youth, child-minding facilities, mother's groups, care for the elderly, welfare committees and national celebrations. In the second

area, apart from the language maintenance efforts described in chapter two, the Greek community offers classes in religious instruction, dancing, and history. Some of them provide library facilities for students and other members. Churches which are run by the communities offer Sunday services, christenings, weddings, and funerals in the Greek Orthodox tradition.

As well as these local Greek communities in the various suburbs of Melbourne there exist a large number of other types of Greek societies (see Table 3). Most of them are brotherhoods which consist of people who have been organised not only to fulfill their common interest but to satisfy the need for getting together to share the nostalgia for the homeland. Sociologists (Vlahos, 1964; Doxas, 1972; Tsounis, 1974 Price,

1975 Kringas and Lewis, 1979) attempted to explain the multiplicity of the Greek organizations, arguing that this diversity satisfied the Greek narcissism, ego and struggle for power.

This is oversimplifying the issue. It would seem that the reasons for such a diversity of organizations lies firstly with the size of the Greek community. Being numerically very strong, it is inevitable that the community should lose its cohesiveness and become fragmented. A second reason is the fact that 76.3% of the first generation Greeks, according to my data, come primarily from rural regions of Greece and have been forced to adjust abruptly to living in an industrial urban environment. This ecological change generated the need for their cultural and linguistic maintenance. The situation resolved itself with the creation of concentrated Greek speaking areas,

The Language Ecology

the "Sprachinseln" (language island, a territory where the minority tongue is the principal tongue in daily conversation) within the inner suburbs and with the establishment of the local societies, to overcome the problem of isolation and alienation in the city of Melbourne. So the multiplicity and diversity of the Greek organisations has been the expression of an alienated social group attempting to retain its cultural identity. This diversity could be somehow coordinated if there was a better communication between independently established groups.

1.2.4 The Cultural and Linguistic Stock

There are various causes for immigration, such as poverty, political persecutions, to join loved ones, adventurism, curiosity and education. It was, therefore, interesting to find that the vast majority of Greek immigrants (73.3%) left their country for financial reasons. Some (10.6%) migrated to join close relatives and, the remaining 3.6% for political reasons, 2.8% to study and 7.2% for other reasons (curiosity, involuntary immigration and so on) 97% of the immigrants were monolingual on arrival. They were initially received by the host community with a degree of prejudice, discrimination and animosity. Up until the 1950s the majority of Greek immigrants were segregated socially and occupationally because of a strong attitude of prejudice and xenophobia displayed by the dominant Anglo-Celtic minority group. According to Price 1975; Tsounis, 1983; the Australian ruling class persecuted immigrant groups on the basis of racial, cultural and linguistic differences. The only places where they were accepted were businesses with ethnic proprietors, the food industry and the countryside (Tsounis, 1983). This kind of hostile treatment, according to most of the informants of this study, resulted in the creation of self-reliant communes where us-

ually two or three families shared a relatively small house, the same kitchen, bathroom and all other facilities. Hardships such as this led to the development of a strong ethnic conscience and the need for security and support amongst Greek immigrants. The problems encountered because of the great differences in culture and language, enclaved them in concentrated areas together and were instrumental in establishing their churches and schools. By the end of the 1950s they had settled in the areas of Brunswick, Northcote, Richmond, Prahran, Collingwood and Fitzroy.

In the 1960s they moved to the areas of Port Melbourne, South Melbourne, Malvern, Footscray, and Yarraville. By the end of the 1960s the great exodus to the outer suburbs began. This resulted in the sharp reduction of the number of Greek settlers in the inner suburbs. From a population of 7,693 Greek immigrants in Brunswick, according to the 1971 statistics, only 3,987 remained (1981 census). Greeks in large numbers moved to such areas as Pascoe Vale, Glenroy, Box Hill, Oakleigh, Sunshine, Altona and Whittlesea. In the 1980s due to their financial improvement, new clusters of Greek-speaking people began to emerge in areas such as Mount Waverley, Keilor, Doncaster and Templestowe. Following the example of early immigrants, new communities were formed there with their own network of institutions, clubs, churches and schools (see Table 2 and Map 2) The sprachinseln of the first generation Greeks retained their strength during the 1970s. Even in 1983 eight of them (see Table 4) attained strong organizational structure, Greek-speaking neighbourhoods, Greek cinemas, Greek sporting clubs etc.

According to the 1981 census eight additional suburbs include first generation Greek migrants in excess of 2,000: Oakleigh (4,863), Preston (4,191), Sunshine (3,654), Footscray (2,810), Coburg (2,721)

Waverley (2,660) and Doncaster-Templestowe (2,612). Furthermore, Greeks constitute the largest non-British ethnic group in twelve suburbs of the Metropolitan area. These are: Camberwell, Collingwood, Footscray, Hawthorn, Malvern, Northcote, Oakleigh, Port Melbourne, Richmond, South Melbourne and Mount Waverley.

There are many factors conducive to the retention of MG language and culture. MG being more different from English than Romance languages, and other Germanic languages, made it more difficult for the Greek immigrants to learn it. The characteristically different Greek culture also insulated them, at least until their children started to bridge the communication between the two cultures. Data from the study reported suggests that even today 31.1% of first generation Greeks do not mix socially with any other ethnic group in Victoria. It is important to note that they form easier relationships more easily with southern Europeans with whom they had lived together in the same region for centuries.

It is of interest to note that 68.9% receive visits from non Greeks at home. Of these, 33.9% are Australians, 32.6% southern Europeans, 1.9% northern Europeans, 1.5% British, and 1.1% others.

1.2.5 Ethnic awareness

Historical evidence (Tsounis, 1983; Price, 1975) strongly supports the notion that Greeks have developed a high ethnic awareness since antiquity. Greeks have been migrating and forming other colonies since 800 B.C. Almost one third of the Greek population has constantly been living in the Diaspora, where they have always formed their own communities, schools, hospitals, academies, houses for the elderly - an enormous network for language and cultural maintenance.

The Language Ecology

Hofman (1966) calculated the language maintenance in the U.S.A., of thirteen ethnic groups represented by the largest number of parishes, by dividing the total number of parishes in each group into the number of parishes using the mother tongue in at least half of their sermons. The language maintenance score for the Greek ethnic group had been .92 amongst first generation Greek immigrants, just after the Armenian whereas Italians were third from last with .35, just before Carpatho-Russian with .30 and German with .13. This tendency of the Greek immigrants to retain their identity and via the strong family ties to transmit it to their children is one of the main factors for their language maintenance. MG is not just a medium of communication for them. The history of the Greek communities abroad (see Gordon, 1964; Greenberg 1971) through the centuries, shows that their language has been a social symbol, language became inseparable from ethnicity in most cases as far as it has been possible to ascertain (Pontians, Greeks in Egypt, Rumania and so on). Even in the case of Karamanlides (Greeks of central Asia Minor who were assimilated linguistically by the Turks) retained the Greek script in their written expression.

The ethnic awareness of the Greek immigrant has also been strengthened because of his low educational level. This had insulated him within his own culture and language where he found satisfaction and contentment. It has been found that 75.7% of the first generation Greek immigrants in Victoria had some primary schooling or completed their primary education; 2.2% had no schooling 13.5% had a sub-intermediate, intermediate or leaving certificate; 6% had matriculated and 2.6% had some sort of professional qualification. Whereas the first groups were mainly preoccupied with the struggle for survival, those with some education undertook the task of establishing their educational and social agencies. As far as it had been possible to ascertain,

the leadership of the Greek communities was derived from this group. The people with the lower educational background were highly motivated about their mission in the diaspora. They assisted their leaders in establishing the ethnic community schools with financial and moral support. The most educated amongst them (usually high school graduates) acted as teachers. The quality of teaching was not of a high standard but it satisfied the need to secure their children from LS (Language Shift) against their home language. Kloss (1966) attributes the assimilation of the Italian-Americans to the "adverse effect of low educational attainment on the part of immigrants". Although that appears to be a reasonable conclusion, it could be argued that their assimilation can be attributed to the fact that:

a) the majority of Italians were from southern parts of the country (this is the case in Australia, too.) speaking a different dialect and feeling alienated from the Tuscan dialect which prevailed as standard Italian in the homeland. In this case it was easier, especially for the second generation to reject standard Italian altogether. We have been told by linguists (Kloss, 1966; Clyne, 1982) that the LS of Italian amongst first generation immigrants is higher if compared with languages (e.g Greek) with the same point of migration of their claimants, the same, more or less educational level, numerical strength.

b) Italians appear to be less language centered (see previous pages). In the case of Greek immigrants in Victoria, however, the problem of dialects did not exist to the same extent. Demotic Greek easily predominated as the common language. katharevousa, until 1976 the superimposed variety or learned language, did not constitute a deterrent factor due to the fact that the number of people who could have used it was almost nonexistent.

Furthermore leaders of the

Greek communities in Victoria had easy access to their members since 96.4% of the first generation immigrants resided within the Melbourne Metropolitan Area (MMA)

If we look at Table 5 we see that MG has the lowest percentage of speakers residing outside the metropolitan area apart from Arabic with 3.4% as against 11.4% of Italian.

(To be continued with Table 5)

According to the 1981 census, 2,576 overseas born Greek immigrants are distributed in country areas, where they are exposed to a strong anglophone environment. As the numbers are low and with the home being the only language domain where the mother tongue can be used, the Greek language amongst third generation Greeks in Mildura, Bendigo, Ballarat and Geelong appears gloomy. In contrast, the high MMA concentration creates a solid and highly concentrated group where the distribution of press becomes all too easy, and the mass media transmission accessible to the entire minority group. This factor makes the establishment of educational, cultural and social institutions of the group more organised and allows the minority group to organize itself as a strong pressure group - an agent for political power.

According to the data obtained the male-female ratio amongst Australian-born whose home language is Greek, in Victoria is 100:96.8 whereas amongst first generation Greek immigrants in the 1981 census it was 100:97.5. the correlation of this well balanced ratio with their linguistic competence remains to be seen through the analysis of speech samples received from 200 speakers of Greek currently undertaken. Studies in the past (Wykes and King, 1968; Robinson, 1973; Clyne, 1982) have shown the preponderance of female students taking Community Languages

The Language Ecology

other than English (Clote) 4 as well as the unusually high female:male ratio amongst Australian-born speakers of Clote throughout Australia claiming that the equivalent for MG is 100:84.

As far as it has been possible to ascertain the female:male ratio for MG in Victoria in 1983 was almost balanced -100:100.43. It is also generally accepted that women at home are to a lesser degree exposed to the anglophone environment and as a result they are stronger agents for LM. This, too, requires further investigations with respect to its relevance to the Greek language not only because Greek women predominate in the work force over the other ethnic groups (see 1.2.6) but also because there are other special character-

istics such as homogenous rural provenance and low level of education. All these may show the male-female ratio to be a minor factor in language maintenance.

1.2.6 Socioeconomic factors affecting Language Loyalty (LL)

The work place is a very important language domain in determining whether MG will maintain its position amongst its native speakers and its ability to gain new speakers.

According to the 1981 Census 64% of overseas-born immigrants belong to the workforce of this State, of whom 60% are men and 40% are women. According to our data 58% of the Greek-born immigrants have the opportunity at

present to speak in their own home language at work "always", 21% "usually", 11.5% "rarely" and 9.5% "never".

The 1981 ABS Census stated that the first generation Greek women are numerically the most exposed to the anglophone environment, compared with other ethnicities. This, too, minimizes the importance of the sex factor for the LL of MG. As against the Greek working women of 40% the Yugoslav women are 37.2%, the German 35%, the Polish 33.2%, the Italian 32%, the Lebanese 31%, the Dutch 29.6%, the Maltese 28%.

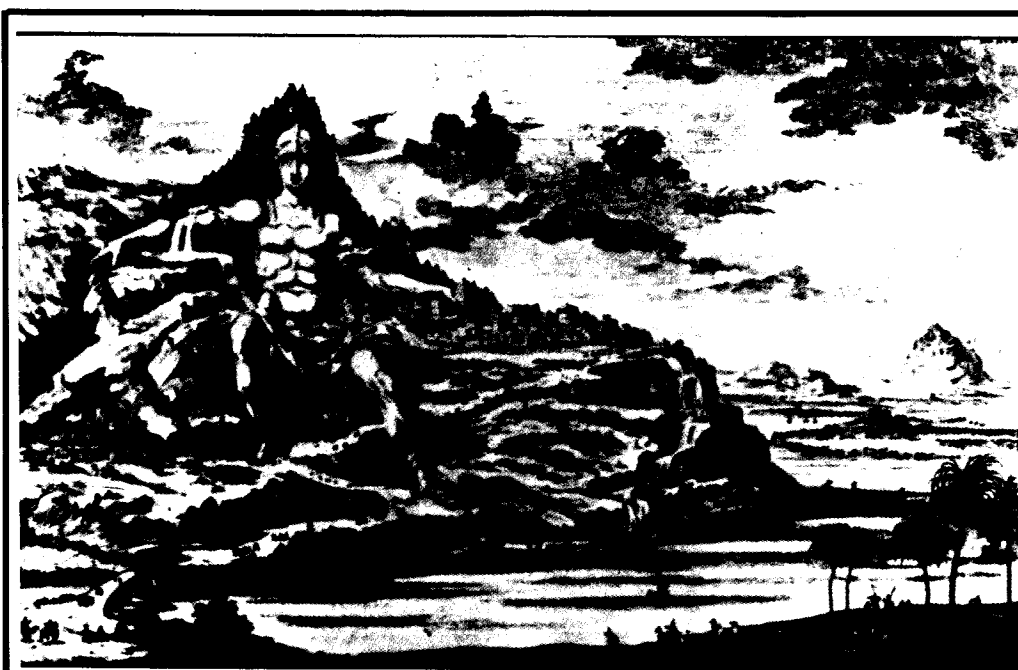
The Language Ecology

But while Greek and Yugoslav women work in the "Tradesmen and services" field, the German women are employed mainly in semiprofessional and skilled non-manual fields. Overall, the employment distribution of first generation Greek immigrants (see Table 6) correlates with their educational background as has already been mentioned. The majority of them, 60% of the men and 54.25% of the women, work as unskilled workers - a positive factor for language maintenance, since the demand for

communication in the host language is limited and the technical norm usually employed by the unskilled workers is only in a minimum scope. It is quite unfortunate that the small but substantial groups of professionals, managers, technicians, administrators and executive-managers are not highly involved in the language maintenance efforts of the Greek community.

It should be noted here that, unlike a few years ago, today most Greek immigrants feel financially

self-reliant. The study found that 12.6% of the Greeks questioned considered their financial situation as "well off". 72% said that they "cannot complain" and only 15.6% said that they were "barely making ends meet". During the decades of the 50s and 60s migrants had to work hard in order to secure their future. Thus the LM efforts were of a limited scope because of this struggle for survival. The language loyalty was high due also to a constant inflow of Greek immigrants from the homeland.

Τό όραμα του Στσιακράτη
πού θέλησε νά μετατρέψει
τόν Άθω σέ
προτομή του Μεγάλου
Άλεξάνδρου. Είναι έργο
του Γιόχαν Μπέρναρντ
Φίσερ φόν Έρλαχ (1721)

1.2.7 Inter-ethnic marriages - a strong LS factor

The factor of inter-ethnic marriages has long been underestimated by local Greek community authorities as an important element in the shift of the home language. Most would have thought that the proportion of inter-ethnic marriages was still very low and as such there was no eminent risk for the linguistic behaviour of their community. The facts indicate a different situation altogether. There were 812 marriages in the Victorian Greek Orthodox Archdiocese (GOA) files in 1981 and 736 in 1982 - drop of 10%. The percentage of inter-ethnic marriages was 31.8% in 1981 and 30.7% in 1982. According to data supplied

by the GOA the percentage of inter-ethnic marriages in 1972 was 10.8%. It should be noted that there is possibly an even greater proportion of inter-ethnic de facto relationships of which there is no official account. The apparently high rate of inter-ethnic marriages warrants examination by sociologists. Its acceleration is not explained either by the well balanced proportional ratio between male and female Greeks shown in 1.2.6 nor by the size of the Greek community - being large it does not justify such a high rate. It has been found (Neos Kosmos, 1983) that although 70% of the Greek families are strongly against an inter-ethnic marriage for their children, 53% of the tertiary level students asked responded that they would not object to such a

marriage. One suspects, therefore, that young people opposing an inter-ethnic marriage would be amongst the less educated and therefore more conservative. My evidence collected from the record books of the GOA suggests that it is the educated ones who opt for a heteroethnic spouse (61%) - mainly teachers, professionals, managers. It was only possible to ascertain from the records names and places and therefore it was difficult to say with certainty the exact origin of the informants. Yet in the case of the Greek community it is mainly the male second generation Greeks (58.6%) who select their wives from the broad Australian community (62%) or from the minority groups of whom Italians are the most popular (28.1% of the cases).

The Language Ecology

Greek women are more reluctant to marry outside their community (41.4%) but if they choose to, it is mainly again to Anglo-Celtics and Italians. It has been found that Greek mothers show a higher degree of loyalty to their mother tongue since 75.1% sent their second or third generation children to Greek afternoon schools irrespective of the ethnicity of the father. The percentage of Greek fathers sending their children to Greek schools stands at 56% if the spouse is of ethnic background and 50.5% if she is of an anglophone background. It has been pointed out by Stoller (1966), Johnston (1965), Price and Zubrzycki (1964), Pauwels (1980), Tsotras (1982) that inter-ethnic marriages are either an indication or a result of assimilation and that they have a high negative effect on the abandonment of the ethnic tongue. It could be argued, however, that the cultural and linguistic behaviour of the people entering an inter-ethnic marriage, as well as their children depends on several factors: the linguistic tendency of a particular ethnic group, the degree of their ethnic awareness and whether they are culturally, religiously or linguistically centered. In the case of the Greek community, members who enter inter-ethnic marriages are usually prepared to accept the spouse's culture and to a certain extent live a different way of life. But they can only adjust to the new environment since their mode of behaviour can change according to the interlocutor's cultural and linguistic background. A. Tsotras (1982) gives a social account of the inter-ethnic marriage situation with some useful insights into the language issue concluding (1982:27) that the majority of problems "encountered by inter-married couples were in language and religion".

1.2.8 Host community attitude

Since 1947 Australia has received as immigrants four million people from more than 100 differ-

ent countries. Political and social attitudes have been favourable to the continued use of community languages in Australia during the last 10 years. Until 1970 politicians were reluctant to commit themselves openly regarding the integration of immigrants. The official policy was that of assimilation. In 1966 the then Minister of Immigration (Opperman, 1966) expressed his ideas:

"It is cardinal with us that Australia, though attracting many different people, should remain a substantially homogenous society, that there is no place in it for enclaves or minorities that all whom we admit to reside permanently should be equal here and capable themselves of becoming Australians...

During that same year, it was decided that applications for entry would be considered on the basis of their suitability as settlers and their ability to integrate readily. The policy prior to 1972 in Australia was that of national unity which was based on similar lines with the American nationalist policies.⁶

Prime Minister Whitlam was responsible for the change of this policy and its replacement with that of multicultural Australia. It was after 1972 that the deep gap between the anglophone and the non-anglophone Australian community started to be bridged through communication and understanding. Mr. Fraser, made the official proclamation on multiculturalism and multilingualism (Fraser, 1981):

"The ethnic communities asserted their right to be accorded a place that acknowledges their linguistic and cultural needs and rights."

This permissive and promotive attitude of the host community allowed for the realisation of the efforts of the Greek community to better organize and improve their educational institutions. The fact

that the government openly encouraged the learning of the home language and eventually even subsidised it, was a high stimulus factor for second generation students to study MG. The intra-family conflict between the native born children and their parents for maintaining or acquiring their language was moderated and to some extent eliminated since the argument now presented to them was that the State supported the parent's maintenance efforts. Many parents and educators (Rado, 1974; Skutuabb-Kangas, 1976; Smolicz, 1976, 1981) successfully took the case of multilingualism within their family and made it a domestic issue.

Unfortunately though, even today multilingualism does not receive universal approval. There is a somewhat noteworthy anglophone discouragement against mother tongue acquisition or at least against attending Greek schools. When 1,010 students of northern and western suburbs in Melbourne were interviewed, it was found that a substantial number have, at some stage, been discouraged from attending Modern Greek classes by teachers at daily State schools. The question posed was:

"Have you ever been encouraged/discouraged to attend Greek classes by teachers at the Australian school?"

The data collected showed that 45% of the students asked claimed that their teachers or school authorities never raised the subject with them. The 38% of the cases students experienced only encouragement whereas 10% only discouragement. An additional proportion of 7% of students were both encouraged and discouraged. It was noticed that the discouragement rate was higher among students at senior levels of secondary education - an indication that the non-promotive and non-permissive attitude on behalf of the school authorities was higher during the previous decade.

Some examples of encouragement read:

"It's handy to have a second language"; "it's good and valuable to know a second language, for it will help you to get a job"; "it's good to know your language"; "Greek will be an advantage for your HSC examinations"; "it will help your understanding of English"; "it's very good to know your heritage"; "learn another language, you will be rewarded later in life"; "do Greek -it is quite an easy subject for your HSC"; "it is good to be a bilingual, it broadens your knowledge..."

Some examples of discouragement read:

"will you be able to keep up with your studies..."; "how much time will you be devoting to your language studies"; "your education in English is enough"; "there is no reason for you to attend the Greek school, you live in Australia"; "it's a waste of time, money and effort"; "it involves valuable time"; "it's a 'waste' of time"; "it is a 'waste' also it does interfere with your day schooling".

One student (year 8) said: "Teachers at Australian school have discouraged me by saying that I can do better things on Saturdays than go to Greek school: play tennis, netball and other sports".

A positive effect of the promotive attitude of the host community was the encouragement of ethnic awareness and identity through the teaching of the various languages. Prior to the 1970's little to no importance was attached to the adequacy of standard Greek since there was little demand for fluent bilinguals and no status associated with it. Today, bilinguals enjoy a higher status and communities can realize their programs for better educational institutions and better trained teachers. Proficiency in MG for many Greek students facilitates entry to universities and to certain jobs and careers.

1.3.1 The role of the mass media

Today, in Australia there are more than 90 newspapers published in a Community Language Other Than English (Clote). The

first Greek newspaper to circulate in Melbourne was "Australis" in 1912 published by Stratis Venlis an educated settler from the island of Lesbos. It was followed by "Panellinos Kirix" (Hellenic Herald) in 1926 (published in Sydney), by "Phos" (Light) in 1933, "Australoellinas" (Greek Australian) in 1955. In 1957 the latter changed its name to "Neos Kosmos" (New World). In 1958 the newspaper "Pyrsos" (Torch) came into existence.

During the decade 1960-1970, boosted by the heavy intake of immigrants, the Greek language newspaper industry flourished. Within a period of seven years (1960-1968) twelve newspapers were published with an average life span of five months: The weekly "Nea" (News) in 1962, the weeklies and bi-weeklies "Ethnos" (Nation) in 1964, "Simera" (Today) in 1963, "Elliniki Phoni" (Greek Voice) in 1962, "Paroikos" (fellow settler) in 1959-60, "Shika" in 1964, "Metanastis" (Immigrant) in 1963, "Empros" in 1967, "Alitheia" (Truth) in 1967, "Hronika" (Annals) in 1968, "Athlitiki Phoni" (Athletic Voice) in 1962, "Athlitiki Iho" (Athletic Echo) in 1960.

Μια άποψη από τη διάλεξη που δόθηκε πρόσφατα με επιτυχία στην αίθουσα του Brunswick Grammar με θέμα «Η πλαστογράφηση της Ιστορίας της Μακεδονίας» και με ομιλητή τον κ. Τάμη.

«Η Μακεδονία και η Δυτική Ευρώπη στα χρόνια της τουρκοκρατίας: τέσσερεις αιώνες πολιτικών και πολιτιστικών επαφών»

Του Καθηγητή Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. ΧΑΣΙΩΤΗ

Είναι αρκετά γνωστές οι στενές σχέσεις της Μακεδονίας με τη βόρεια Βαλκανική, την κεντρική και την ανατολική Ευρώπη. Εκδόθηκαν ως τώρα αρκετές μελέτες που μας βοήθησαν να αναπλάσουμε εύκολα την γραφική εικόνα των Μακεδόνων «πραγματευτάδων», που ταξίδευαν και διέπρεπαν στα μεγάλα αστικά και εμπορικά κέντρα της Σερβίας και της Κροατίας, της Αυστροουγγαρίας, των παραδουναβίων ηγεμονιών και της νότιας Ρωσίας.

Δεν μπορούμε όμως να πούμε το ίδιο και για τις επαφές της Μακεδονίας με τη δυτική Ευρώπη. Πολύ λίγο μελετήθηκαν - και οπωσδήποτε αποσπασματικά - οι αποδημίες των Μακεδόνων προς τη Δύση, οι επιρροές που έρχονταν από εκεί προς την Μακεδονία, οι σχέσεις των Δυτικοευρωπαίων επήλυδων με τους γηγενείς κατοίκους της μακεδονικής γης, και, ακόμη λιγότερο, τα αποτελέσματα από την ανάμιξη αυτή των ετερόκλητων στοιχείων στη διαμόρφωση των πολιτικών και πολιτιστικών προσανατολισμών της Πατρίδας μας. Η σχετική βιβλιογραφία είναι πολύ φτωχή, θα έλεγα σχεδόν ανύπαρκτη.

Παρ' όλα αυτά, θα επιχειρήσω να ασχοληθώ σήμερα με το παραμελημένο αυτό κεφάλαιο της νεοελληνικής ιστορίας, επιζητώντας όχι τόσο την πρωτοτυπία, όσο την αντιμετώπιση ιστορικών προβλημάτων, που αργά ή γρήγορα θα πρέπει να μας απασχολήσουν συστηματικότερα.

Τρεις κυρίως ομάδες ανθρώπων φέρνουν σε επαφή τον Ελληνισμό της Μακεδονίας με τη δυτική Ευρώπη: Είναι πρώτα οι ίδιοι οι Μακεδόνες που ταξιδεύουν από

τη γενέτειρά τους προς τη Δύση: είναι οι Έλληνες άλλων περιοχών που μεταφέρουν εδώ τη δράση τους, αφού πρώτα περάσουν, σπουδάσουν και επηρεαστούν από τη Δύση: είναι, τέλος, οι Δυτικοευρωπαίοι, που έρχονται στη Μακεδονία για προσωρινή ή και μόνιμη εγκατάσταση, χωρίς όμως να ξεκόβουν από τις επιδράσεις των πατρίδων τους και των πολιτιστικών τους παραδόσεων.

Λίγα χρόνια μετά τις πρώτες τουρκικές κατακτήσεις στη Μακεδονία άρχισε να απλώνεται και στη Μακεδονία η ίδια πνιγνή ατμόσφαιρα που αποθάρρυνε και αλλού την καλλιέργεια των γραμμάτων και γενικά την πνευματική δραστηριότητα. Ελάχιστες μόνο σπιθές μένουν από τη μακρόχρονη βυζαντινή παράδοση, άλλοτε στα απομονωμένα μοναστήρια του Άθω και άλλοτε σε αποκομμένες νησίδες αστικού πληθυσμού στις μεγάλες πόλεις της Θεσσαλονίκης, Σερρών και της Βέροιας.

Οι σπιθές αυτές λιγοστεύουν ακόμη περισσότερο από τη δημογραφική αιμορραγία και γενικά από τη φυγή των φορέων της φθίνουσας βυζαντινής πολιτιστικής παράδοσης. Ως εκπρόσωπο, ίσως τελευταίο, αυτής της παράδοσης θα πρέπει να θεωρήσουμε τον μεγάλο Θεσσαλονικέα Λόγιο Θεόδωρο Γαζή. Ο Γαζής, ακολουθώντας γενικά το ρεύμα, φεύγει στην Ιταλία, σπουδάζει κοντά σ' έναν από τους μεγαλύτερους παιδαγωγούς της αναγεννησιακής Ευρώπης, τον *Vittorino Da Feltre* και εξελίσσεται ο ίδιος σε περιζήτητο δάσκαλο της ελληνικής γλώσσας.

Ήταν φυσικό η φυγή των Μακεδόνων λογίων προς τη Δύση να μαραζώσει ακόμη πε-

ρισσότερο την παλιά αρχοντική παράδοση της Θεσσαλονίκης. Οι μεγάλες βυζαντινές οικογένειες ξεκληρίστηκαν και οι φορείς του πολιτισμού της μακεδονικής πρωτεύουσας περιορίστηκαν σε μικρούς πυρήνες. Η απήχηση της πραγματικής αυτής καταστροφής δεν έγινε αισθητή μόνο στη βόρεια Ελλάδα αλλά και σε άλλους μακρινότερους χώρους του Ελληνικού κόσμου. Στην Κύπρο και στον Πόντο θρήνησαν για την απογύμνωση από τους φυσικούς τους ηγέτες όχι μόνο την Βασιλεύουσα και την Ανδριανούπολη αλλά και τη Θεσσαλονίκη: *«Χριστέ μου, τι γενίχασι του κόσμου οι αντρωμένοι; Μουδέ στην Πόλην φαίνονται μουδέ στο Περαντοάκιν, Μουδέ στην Ανδριανούπολην στο μέγα Σαλονίκιν...»*

Αλλά αν «απέδρα το λάλον ύδωρ» από την Μακεδονία, δεν χάθηκε η ελπίδα για πνευματική ανασύσταση και ο πόθος για μόρφωση και προκοπή.

Έτσι, άρχισε η αποδημία των Μακεδόνων προς τη Δύση σε αναζήτηση σχολείων και δασκάλων, που θα ξανάδιναν λίγο από το χαμένο φως. Πρώτος σταθμός - και συνήθως τέρμα στα ταξίδια των Μακεδόνων σπουδαστών προς την Ευρώπη ήταν η Ιταλία. Ήταν ασφαλώς πιο εύκολη εκείνη επιβίωση μέσα στις οργανωμένες ελληνικές παροικίες και το περιβάλλον έδειχνε βέβαια στους πρόσφυγες περισσότερη οικιότητα από όση οι αφιλόξενες και μακρινές χώρες της Δύσης.

Από τα ιταλικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, που διαλέγουν οι Μακεδόνες για να σπουδάσουν, ξεχωρίζουν δύο κυρίως: το Ελληνικό Κολλέγιο του Αγίου

Μακεδονία και Δυτ. Ευρώπη

Αθανασίου στη Ρώμη και, για ανώτερες σπουδές, το πανεπιστήμιο της Πάδοβας.

Το πρώτο υστερούσε βέβαια ως προς τη στάθμη και τη ποιότητα των μαθημάτων· προετοιμάζε άλλωστε τους μαθητές του για το εκκλησιαστικό στάδιο και μάλιστα με τις ευλογίες της Άγιας Έδρας.

Την αναγκαστική προεργασία για την μετάβαση Μακεδόνων σπουδαστών στη Ρώμη την πραγματοποίησαν ουνίτες λόγιοι που έδρασαν στη Μακεδονία και στο Άγιον Όρος. Πάντως στις αρχές του 17ου αι. βρίσκουμε κιόλας στο Κολλέγιο αρκετούς Μακεδόνες σπουδαστές, συνήθως μικρής ηλικίας, που παρακολουθούσαν κατά κανόνα τα μαθήματα λογικής και φιλοσοφίας. Μερικοί από αυτούς, όπως Ο Βεροιώτης Κωνσταντίνος Καλοκρατάς, δεν ξαναγυρίζουν στην Μακεδονία και χρησιμοποιούνται συνήθως για την κάλυψη των εκκλησιαστικών αναγκών των ορθοδόξων κατοίκων της Κάτω Ιταλίας. Άλλοι αναδεικνύονται σε σπουδαιούς δασκάλους, που τιμούν το όνομα της γενέτειράς τους.

Το ενδεικτικότερο βέβαια παράδειγμα το προσφέρει ο Ιωάννης Κωττούνιος από τη Βέροια, που, μετά την αποφοίτησή του από το Κολλέγιο, διδάσκει φιλοσοφία στην *Bolonia* (1616-1632) και από το 1632 εγκαθίσταται στη λαμπρή πανεπιστημιακή του καριέρα στο πανεπιστήμιο της Πάδοβας. Είναι χαρακτηριστικό ότι ανάμεσα στους μαθητές του Κολλεγίου της Ρώμης συμπεριλαμβάνονταν και αγιορείτες μοναχοί, γεννημένοι στη Θεσσαλονίκη και σ' άλλα μέρη της Μακεδονίας.

Μικρός είναι σχετικά ο αριθμός των Μακεδόνων που σπουδάζουν στο πανεπιστήμιο της Πάδοβας. Νο μίζω όμως ότι η προσφορά τους στην πνευματική πρόοδο της πατρίδας τους ήταν σημαντικότερη από εκείνη των τροφίμων του Κολλεγίου της Ρώμης. Οι Μακεδόνες, που, από τα τέλη του 17ου ως τα τέλη του 18 αι. εκπαιδεύτηκαν στο φημισμένο αυτό πανεπιστημιακό κέν-

τρο της Ευρώπης, αποτελούν μέρος της πρωτοπορείας της νεοελληνικής επιστήμης. Ήταν πρόσωπα γνωστά στην πατρίδα τους, συχνά τιμημένα από την Εκκλησία, όπως λ.χ. ο Θεσσαλονικιός Ασάνης Λάσκαρης, ή ο Καστοριανός στην καταγωγή Μιχαήλ Σκένδος.

Στην Πάδοβα ερχόταν επίσης για να σπουδάσουν αρκετοί Μακεδόνες που ζούσαν στις παραδουνάβιες ηγεμονίες· ήταν συνήθως μεγάλοι στην ηλικία και σπούδαζαν κατά κανόνα ιατρική, χωρίς ωστόσο να παραλείπουν να θεραπεύουν και τις Μούσες, συνθέτοντας φιλοσοφικές πραγματείες, στιχουργήματα και κάθε λογής φιλολογήματα. Από την πλειάδα των σπουδαστών αυτών δεν θα αναφέρω παρά μόνο τον διακεκριμένο Μοσχοπολίτη Δημήτριο Προκοπίου ή Παμπέρη, συγγραφέα του κειμένου που αποτέλεσε τη βάση στον 11ο τόμο της *Bibliotheca Greka* του Fabricius, τον Μελενικιώτη Μανασσή Ηλιάδη, που εφοδίασε την ελληνική κοινότητα Βουκουρεστίου με όργανα για τα μαθήματα πειραματικής φυσικής και τον Καστοριανό Σεβαστό Λεοντιάδη, που μετέφερε τα φώτα και τις γνώσεις του στα σχολεία της Θεσσαλίας, της Κοζάνης και της Καστοριάς (1746-1765).

Στα τέλη ωστόσο του 18ου αι. η Πάδοβα, ακολουθώντας την τύχη της Βενετίας, παρακμάζει. Έτσι, οι Μακεδόνες σπουδαστές αναγκάζονται πια να τραπούν σε άλλους ορίζοντες, προς τα πανεπιστήμια της κεντρικής Ευρώπης και συγκεκριμένα της Αυστρίας και της Γερμανίας. Έχουν άλλωστε δημιουργηθεί τώρα εκεί οι κατάλληλες συνθήκες και το οικείο περιβάλλον, όπως τους προηγούμενους αιώνες στην Ιταλία. Οι συμπατριώτες τους είχαν απλώσει ως την κεντρική και τη βόρεια Γερμανία τις εμπορικές τους επιχειρήσεις και απ τις «κομπανίες» ξεπηδούσαν μικρές αλλά δραστήριες μακεδονικές παροικίες. Τα παιδιά των πετυχημένων μεταναστών των εμπόρων και των αστών δε διστάζουν να αναζητούν κάποτε μόνα και απροσανατόλιστα νέες πνευματικές εστίες. «Έστιν οράν παντα-

χού...», γράφει ο Κωνσταντίνος Κούμας στον Γερμανό φιλόλογο Fr. Thiersch «και ιατρούς και διδασκάλους την τε γερμανίδα προϊέμενους φωνήν και την γερμανικής ενδεικνυμένους χρηστότητα. Και τον μεν Βιέννης, τον δε Ιέννης, τον Άλτης, τον δε Γοτίγγης, άλλον δε τινά άλλης των γερμανικών πόλεων μαθητήν υπέρξει εν ατυχήματος μοίρα τιθέμενον. Ήδη δε και γερμανικά ξυγγραφαί εις την νυν των Ελλήνων γλώσσαν μετωχτεύθησαν, τα δε ζωοφόρα της παιδείας νάματα την νεολαίαν ημών επαρδεύουσι...».

Από τους Μακεδόνες αυτούς σπουδαστές αρκετοί κέρδιζαν επίλεκτες θέσεις στον εκπαιδευτικό κόσμο της εποχής. Ο Αναστάσιος Μιχαήλ π.χ από την Νάουσα έγινε μέλος της Ακαδημίας του Βερολίνου, ο ποιητής και γιατρός από την Καστοριά Θωμάς Μανδασκάσης ανακηρύχθηκε διδάκτορας του πανεπιστημίου της Λειψίας, άλλοι μπήκαν στις αυλές των τοπικών ηγεμόνων και εντυπωσίασαν με τη γλωσσομάθεια, την γρήγορη αντίληψη και την εργατικότητα τους.

Ήταν όλοι τους γνωστοί ή και άγνωστοι ακόμα, λόγιοι, παιδαγωγοί και κληρικοί, οι αληθινοί πρωτοστάτες του νεοελληνικού διαφωτισμού.

Οι σπουδές στη Δύση και η εξοικίωση γενικά των Μακεδόνων με τα ζητήματα των παροικιών του εξωτερικού, τους επέτρεψαν να αναλάβουν υπεύθυνες θέσεις και να αναπτύξουν γενικά φιλογενή δραστηριότητα κοντά στους άλλους συμπατριώτες τους. Στα μέσα του 17ου αι. ο Θεσσαλονικιός κληρικός Νικόδημος αναλαμβάνει την εφημερίδα του ορθόδοξου ναού του Πατέρμου. Λίγα χρόνια αργότερα ο συμπατριώτης του μοναχός Μαλαχίας Ρίζος καλείται από τον καθολικό αρχιεπίσκοπο της Σικελίας να αναλάβει τη διεύθυνση του ελληνορθόδοξου μοναστηριού του *Mezzojuso*. Στα τέλη του ίδιου αιώνα ο Μοσχοπολίτης Ιωάννης Χαλκείας διδάσκει στην Φλαγγινιανή σχολή της Βενετίας επιδιώκει τη διαδοχή του Μελετίου Τυπάλδου στον περιζήτητο αρχιεπισκοπικό θρόνο της Φιλάδελφει-

Μακεδονία και Δυτ. Ευρώπη

ας στη Βενετία. Προς το τέλος του αιώνα αυτού ο Βενέδικτος Κραλίδης από την Μπάλτζα εκλέγεται έξαρχος και επίσκοπος πρώτα της τουρκοκρατούμενης Βοσνίας και από το 1805 πρώτος αρχιεπίσκοπος της νεοϊδρυμένης τότε ορθόδοξης αρχιεπισκοπής Δαλματίας, Ιστρίας, Ραγούζας και Αλβανίας. Την ίδια περίπου εποχή δυο ιερομόναχοι από την Μακεδονία, ο αρχιμανδρίτης Γρηγόριος Αγιοπαυλίτης και ο Θεσσαλονικιός μοναχός Παρθένιος Αγιοταφίτης εργάζονταν στα ελληνικά τυπογραφεία της Βενετίας ως ειδικοί διορθωτές εκκλησιαστικών εκδόσεων.

Περισσότερο εντυπωσιακή ήταν η δράση δυο Μακεδόνων λογίων που επισκέφθηκαν τη δυτική Ευρώπη, αναλαμβάνοντας επίσημες ή ημιεπίσημες αποστολές. Πρόκειται για τον Μακεδόνα θεολόγο Δημήτριο, του οποίου το όνομα είναι συνδεδεμένο με τη Θεσσαλονίκη και τον γνωστό Βεροιώτη κληρικό και από το 1630 Πατριάρχη Αλεξανδρείας Μητροφάνη Κριτόπουλο. Και οι δυο τους έζησαν σε μια περίοδο μεγάλων ιδεολογικών ζυμώσεων στις δυτικοευρωπαϊκές εκκλησίες. Και οι δυο τους έπαιξαν το ρόλο του πρεσβευτή της Ορθοδοξίας στη λουθηριανή, την καλβινική και την αγγλικανική Εκκλησία· επιδίωξαν να φέρουν τον ένα κόσμο κοντά στον άλλο, να κάνουν γνωστές και στα δυο μέρη τις ομοιότητες και τις διαφορές των διδασκαλιών τους και να γεφυρώσουν, όσον το δυνατό, τα χάσματα. Θα μπορούσαμε ίσως να τους χαρακτηρίσουμε σαν προδρόμους της σημερινής οικουμενικής προσπάθειας.

Δεν ήταν όμως μόνον οι λόγιοι, οι κληρικοί και οι σπουδαστές που επισκέπτονταν τη Δύση και έφερναν από εκεί επιδράσεις και υποδείγματα πολιτιστικής ζωής και κουλτούρας. Ήδη τον 15ον αι. έχουν αρχίσει οι Μακεδόνες να στρέφονται σε εμπορικές επιχειρήσεις προς την Δύση. Πρόσφατες έρευνες έδειξαν ότι ο εγκατεστημένος στη Θεσσαλονίκη άρχοντας Λουκάς Σπαντούνης, του οποίου θαυμάζουμε στον Άγιο Δημήτριο τον μνημειακό τάφο, δεν ήταν στρατιωτικός αλλά

έμπορος - και μάλιστα πετυχημένος - που είχε απλώσει τη δραστηριότητά του ως τη Βενετία. Τον επόμενο αιώνα οι γέφυρες του βορειοϊταλικού εμπορίου με τα λιμάνια και τις αγορές της Μακεδονίας περνούν στα χέρια των δραστηρίων Εβραίων της Θεσσαλονίκης που εξελίσσονται σιγά σιγά στους κύριους παράγοντες της οικονομικής ζωής στη μακεδονική πρωτεύουσα.

Οι έμποροι αυτοί δεν ήταν ευκαιριακοί Ανατολίτες που μετέφεραν πότε πότε μικρές ποσότητες εμπορευμάτων στην Δύση· ήταν επιχειρηματίες οργανωμένοι σύμφωνα με τα νέα δυτικά πρότυπα· που ήξεραν να προωθούν και να προασπίζονται - έστω και κάτω από δυσμενείς συνθήκες - τα εμπορικά τους συμφέροντα και, το σπουδαιότερο, να προσαρμόζονται στις εξελίξεις που επέβαλλαν οι αλλαγές στις δυτικοευρωπαϊκές αγορές και οι διαφοροποιήσεις στα τραπεζιτικά και χρηματιστικά συστήματα.

Η κατάσταση αυτή θα κρατήσει ένα αιώνα σχεδόν. Αλλά από τα τέλη του 17ου αι. αρχίζουν να εμφανίζονται αθρόες οι μαρτυρίες για αξιόλογη εμπορική ανάπτυξη και των Ελλήνων της κεντρικής ανατολικής και δυτικής Μακεδονίας.

Αρχίζουν πάλι να αποκτούν την παλιά τους αξία οι χερσαίοι δρόμοι, που οδηγούσαν από το Δυρράχιο και την Αυλώνα προς τη Μοσχόπολη, την Καστοριά, την Έδεσσα και τη Θεσσαλονίκη.

Οι Δυτικομακεδόνες δεν ήταν βέβαια ναυτικοί· χρησιμοποιούν, λοιπόν, συστηματικά ξένα πλοία: εκτός από τα επανησιακά, φορτώνουν σε γαλλικά, αγγλικά, ολλανδικά, δαλματικά και ραγουζαϊκά καράβια τα εμπορεύματα που εισάγουν από τη Βενετία ή που τα μεταφέρουν από τη Μακεδονία στις ιταλικές αγορές της Αγκώνας, της Sinigaglia της Τεργέστης, του Φιούμε ή της Τοσκάνης. Η κίνηση γίνεται εντονώτερη μετά την αναβίωση του ανατολικού εμπορίου, την ανανέωση των δρομολογήσεων και την ίδρυση αγγλικών, γαλλικών και βενετικών προξενείων στα παράλια της Αλβανίας.

Γύρω στα 1690 μνημονεύονται 100 περίπου Έλληνες έμποροι να έχουν τακτικές εμπορικές συναλλαγές με τη Βενετία και από την άλλη μεριά με τη Σκόδρα, το Ελβασάν, τη Μοσχόπολη, τη Σιάτιστα, τα Γιάννινα και τη Θεσσαλονίκη.

Το αποκορύφωμα της δραστηριότητας αυτής σημειώνεται μετά την υπογραφή νέων εμπορικών συνθηκών μεταξύ της Τουρκίας και του Βασιλείου Νεάπολης, της Τοσκάνης και της Γαλλίας.

Οι μεγάλες πόλεις της Μακεδονίας, επωφελούνται από τον δελεαστικό αυτό εμπορικό οργανισμό. Στα τέλη του 17ου αι. η Θεσσαλονίκη έχει κιόλας συνδεθεί εμπορικά με όλα σχεδόν τα μεγάλα οικονομικά κέντρα της Δύσης. Στο λιμάνι της ξεφορτώνονταν εμπορεύματα από την Αγγλία, την Ολλανδία, την Γερμανία, τη Γαλλία, τη Γένοβα, το Λιβόρνο, την Βενετία και την Τεργέστη.

Από την Θεσσαλονίκη εφ' άλλου άρχισαν την ίδια εποχή να εξάγονται διάφορα προϊόντα της μακεδονικής ενδοχώρας με προορισμό την Ιταλία, τη Γαλλία, την Ισπανία και την Πορτογαλία. Στα 1693 αναφέρονται Θεσσαλονικείς εμπορευόμενοι που είναι σε θέση να πληρώσουν ως προξενικά δικαιώματα για φορτία αξίας άνω των 14.000 χρυσών φράγκων. Λίγα χρόνια αργότερα αναλαμβάνουν τα προξενεία της Αγγλίας, της Ολλανδίας, της Βενετίας και της Γένοβας στο Δυρράχιο, Μακεδόνες εμπορευόμενοι, ο Σιατιστινός Ιωάννης Νεράντζης και ο Μοσχολίτης Γεώργιος Βρέτας. Παράλληλα τα παιδιά που στέλνονταν από τη Μακεδονία στην Ιταλία δεν προορίζονταν μόνο για να μάθουν γράμματα αλλά και για να σπουδάσουν από κοντά την τέχνη των «πραματευτάδων».

Από τους ξενιτεμένους εμπόρους της Μακεδονίας πολύ λίγοι μένουν οριστικά στη Δύση· οι περισσότεροι προτιμούν να γυρίσουν στην πατρίδα τους όπου έχουν ήδη αρχίσει σιγά σιγά να βελτιώνονται και οι συνθήκες της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Άλλωστε οι ναπολεόντιοι πόλεμοι που κατέληξαν στην κατά-

Μακεδονία και Δυτ. Ευρώπη

λυση του Βενετικού κράτους, εξανέμισαν τις περιουσίες πολλών από τους Έλληνες εμπόρους της Ιταλίας και ιδιαίτερα της Βενετίας.

Ωστόσο, ανάμεσα σ' αυτούς βρέθηκαν και μερικοί που κατόρθωσαν να επιβιώσουν, παρακάμπτοντας τις αντιξοότητες· κέρδισαν μάλιστα στις νέες τους πατρίδες επίλεκτη θέση στο εμπόριο, στα γράμματα και στις τέχνες.

Από τους Θεσσαλονικείς εμπόρους της Βενετίας θα μπορούσαμε ίσως να μνημονεύσουμε εδώ μια μόνον οικογένεια Νινή που επιζεί ως σήμερα με διακεκριμένους γόνους στην ίδια την πόλη της Βενετίας, στο Τρεβίζο και στο Μιλάνο.

Ας δούμε όμως αν οι επαφές των Μακεδόνων με τη Δυτική Ευρώπη είχαν και πολιτικούς στόχους. Ποιά ήταν η στάση του χριστιανικού πληθυσμού της Μακεδονίας την εποχή που απ' όλα σχεδόν τα μέρη της Ελλάδας ξεκινούσαν για τη Δύση μυστικοί απεσταλμένοι με προτάσεις για ένοπλες επεμβάσεις εναντίον των Τούρκων;

Η Μακεδονία βρισκόταν, εξ' αιτίας γεωγραφικών λόγων, μακριά από τον επαναστατικό χώρο του Ελληνισμού ως τον 19ο αι. περίπου. Άλλωστε οι Ευρωπαϊκές δυνάμεις που αναμίχτηκαν στα ζητήματα της Νότιας Βαλκανικής κατά την τουρκοκρατία, δεν ενδιαφέρθηκαν άμεσα για επεμβάσεις στη Μακεδονία πριν από τον 19ο αιώνα. Οι Βενετοί έδρασαν στις ακτές, στη Δυτική Ελλάδα, την Πελοπόννησο και τα νησιά του Αιγαίου. Οι Ισπανοί πάλι περιοριζόταν σε μεμονωμένες επεμβάσεις στη βόρεια Ήπειρο και στη Μάνη και δεν είχαν την πρόθεση να οργανώσουν συστηματικά μίαν εκστρατεία στην ελληνική χερσόνησο. Τα διάφορα μικρά κρατίδια της Ιταλίας, η Τοσκάνη, η Μάντοα, η Μάλτα, διοχέτευαν την πολεμική τους δραστηριότητα σε πειρατικές επιδρομές στα παράλια και στα νησιά. Εξ' άλλου η Αυστρία των Αψβούργων δεν πλησίασε προς την κεντρική και την νότια Βαλκανική παρά μόνο στις πρώτες δεκαετίες του 18ου αι., και δεν

φιλοδοξούσε ακόμα να πραγματοποιήσει προγράμματα σαν το αρκετά μεταγενέστερο *Drang nach Osten*.

Ακόμα πιο καθυστερημένο ήταν το ενδιαφέρον της Ρωσίας για τη Μακεδονία.

Σοβαρό εμπόδιο στην ανάπτυξη επαναστατικού πνεύματος στη Μακεδονία ήταν η γεωγραφική διάσπαση του πληθυσμού. για λόγους ασφαλείας, οι σουλτάνοι είχαν εγκαταστήσει σε στρατηγικά σημεία της ανατολικής, της κεντρικής και της δυτικής Μακεδονίας, μεγάλες μάζες Γιουρούκων της Μικράς Ασίας, που ενίσχυαν το μουσουλμανικό στοιχείο και αποθάρρυναν κάθε είδους αντιτουρκικές ενέργειες.

Παρ' όλα αυτά πολλοί από τους κατοίκους έδειξαν την σπάνια τόλμη που χρειάστηκε για να ξεπεραστούν όλα αυτά τα εμπόδια και αν αποκατασταθεί κάποιες μορφής πολιτική επαφή με τη Δύση. Αφορμές οι πολεμικές κρίσεις, οι έκτακτες στρατολογίες και οι αυθαιρεσίες των Οθωμανών κυριάρχων σε περιόδους εσωτερικής αναρχίας.

Πρωταγωνιστές οι εκκλησιαστικοί ηγέτες και οι πρόκριτοι των μεγάλων πόλεων. κέντρα άλλοτε η Θεσσαλονίκη, άλλοτε τα αγιορείτικα μοναστήρια και τις πιο πολλές φορές η συνδεμένη με τους Ορθόδοξους της Κάτω Ιταλίας, Αρχιεπισκοπή της Αχρίδος.

Στα 1532, όταν ξέσπασε ο πόλεμος του Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπή με τον αυτοκράτορα Κάρολο Ε', άρχισε στις ελληνικές χώρες ασυνήθιστος επαναστατικός αναβρασμός, που θα καταλήξει στην διοργάνωση τοπικών εξεγέρσεων στη βόρειο Ήπειρο και την Πελοπόννησο. Το καλοκαίρι του ίδιου χρόνου έφτασε στην Κωνσταντινούπολη η φήμη ότι οι ναυτικές δυνάμεις του Καρόλου, που ο ναύαρχος του *Andrea Doria* είχε συγκεντρώσει στη Μεσσήνη, είχαν σκοπό να αποβιβάσουν στη Θεσσαλονίκη. Οι φήμες βέβαια δεν επαληθεύτηκαν· ο *Doria* κατευθύνθηκε στη Κορώνη και άρχισε τις επιχειρήσεις που κατέληξαν στην πρόσκαιρη κατάκτησή της (1532-1534). Ήταν όμως αρκετά τα γεγονότα αυτά

για να ξεσηκώσουν στην Μακεδονία τα πνεύματα. Το καλοκαίρι του 1535 ο μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Μακάριος, οι δύο πρόκριτοι της πόλεως, Αλεξάκης και Δούκας Παλαιολόγος, αφού ήρθαν πρώτα σε συνενόηση με τον οικουμενικό πατριάρχη Ιερεμία Α', στέλνουν στην Ιταλία τον γιο του Αλεξάκη, Άγγελο Παλαιολόγο, κομιστή μηνυμάτων προς τον αυτοκράτορα Κάρολο Ε'. Του ζητούσαν να επέμβει με στρατό και στόλο στη βόρεια Ελλάδα και υποσχόταν οι ίδιοι να επαναστατήσουν τους συμπατριώτες τους, που θα ξεσηκωνόταν όλοι, "*Con tutto l' animo e core*" (με μια ψυχή και μια καρδιά) όπως λέει η ιταλική έκθεση της αποστολής του Παλαιολόγου.

Σαράντα χρόνια αργότερα, ο πόλεμος της Κύπρου και προπύων η μεγάλη χριστιανική νίκη στη ναυμαχία της Ναυπάκτου (1571), ξανάδωσε φτερά στους Έλληνες, που άρχισαν να εκδηλώνουν τη χαρά τους στις φήμες για την επερχόμενη ένοπλη επέμβαση των Βενετών, των Ισπανών και του Πάπα. Οι πληροφορίες μας δεν είναι σαφείς, αλλά υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις που πείθουν ότι με τους συμμάχους ήρθαν σε συνεννοήσεις όχι μόνο Πελοποννήσιοι, νησιώτες και Ηπειρώτες πρόκριτοι και κληρικοί αλλά και αγιορείτες μοναχοί και ο μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Ιωσήφ Αργυρόπουλος.

Σημειώθηκαν εξ' άλλου στην κεντρική και ανατολική Μακεδονία σφαγές, λεηλασίες και άλλες τρομοκρατικές ενέργειες των Τούρκων.

Περισσότερο συγκεκριμένα είναι τα στοιχεία μας για τις μυστικές επαφές των κληρικών της βορειοδυτικής Μακεδονίας και της Ηπείρου με τη Δύση. Ήδη από την εποχή της ναυμαχίας της Ναυπάκτου, ο αρχιεπίσκοπος Αχρίδος Ιωακείμ συνεννοείται με τους μητροπολίτες Καστοριάς Σωφρόνιο, Βελεγράδων Νεκτάριο και Βελεσσών Φώτιο και στέλνει στην Ιταλία και από κει στην Ισπανία δυο βορειοηπειρώτες προκρίτους να ζητήσουν τη βοήθεια των Ισπανών για την απελευθέρωση της Ελλάδας. Στα 1576, όταν πια

Μακεδονία και Δυτ. Ευρώπη

οι σύμμαχοι είχαν διαλυθεί, ο Ιωακείμ επανέρχεται με συγκινητική έκκληση προς τον νεαρό πρίγκηπα Δον Χουάν και του ζητά να σπεύσει να ελαφρώσει το ποίμνιό του από την ανυπόφορη τουρκική κυριαρχία: «Και εάν το ήθελες επιχειρήσει - του γράφει με τα φτωχά του γράμματάνικες πολλές και καλές ήθελες κάμει... Διό παρακαλούμεν την σην εξουσίαν ετοίμασον και δράμε ως αετός, ότι σε εκδέχονται ραγιάδες ως ποτέ τον Μωϋσήν εις τον νόμον....»

Τα ίδια χρόνια ο Τιμόθεος, άλλοτε μητροπολίτης των Γρεβενών και από το 1566 «έξαρχος» του Οικουμενικού ... Πατριαρχείου, στους Ορθόδοξους της Ιταλίας, στέλνει από τη Βαρσοβία όπου βρισκόταν, ένα ενδιαφέρον γράμμα προς τον Πάπα Πιο Ε' (1572). Του δίδει χρήσιμες και λεπτομερέστερες πληροφορίες για τις στρατιωτικές δυνάμεις των Τούρκων και του προτείνει την εφαρμογή ενός μεγαλεπήβολου σταυροφορικού σχεδίου για την κατάληψη της Ελλάδας ως την Κωνσταντινούπολη.

Δυο μεγάλες χριστιανικές στρατιές θα ξεκινούσαν από τον νότο (την Πελοπόννησο) και τα δυτικά (το Δυρράχιο) και θα ενω νόταν στην Έδεσσα και στη Θεσσαλονίκη. Από εδώ, ενωμένες θα σάρωναν στο διάβα τους τις οθωμανικές δυνάμεις και θα έμπαιναν νικηφόρες «Θεού ενεργούντος» στην Κωνσταντινούπολη.

Ανάλογες συνεννοήσεις πραγματοποιήσε λίγο αργότερα ο αρχιεπίσκοπος Αχρίδος Γαβριήλ και ο Σερραίος μητροπολίτης Περγεάπου Ιερεμίας, που περιπλανήθηκαν στην Ευρώπη (στη Γερμανία, στην Ιταλία και στην Ισπανία) αναζητώντας μάταια πρόθυμους σταυροφόρους εναντίον των Οθωμανών. Στα 1605 εξ' άλλου, μυστικοί απεσταλμένοι του αντιβασιλέα της Νεάπολης, ήρθαν σε επαφή με τον μητροπολίτη Θεσσαλονίκης και με μερικούς άλλους Έλληνες προκρίτους της καθώς επίσης και με εκπροσώπους των περιοχών του Πλαταμώνα και του Κίτρου, από τους οποίους απέσπασαν έγγραφες εγγυήσεις προς τον βασιλιά της Ισπανίας Φίλιππο Γ' για ένοπλη

επέμβαση την Ελλάδα.

Λίγα χρόνια αργότερα αρχίζει τη διοργάνωση ενός μεγάλου επαναστατικού δικτύου στη βορειοδυτική Ελλάδα ο αρχιεπίσκοπος Αχρίδος Αθανάσιος Ριζέας. Συνεργάζεται με τον μητροπολίτη Καστοριάς Μητροφάνη, τον μητροπολίτη Πρέσπας Ματθαίο - που χρησιμοποιείτο ως σύνδεσμος μεταξύ Μακεδόνων αρχιερέων και του αντιβασιλιά της Νεάπολης, τους μητροπολίτες και τους προκρίτους της περιοχής Περγεάπου, Γρεβενών και Βοδενών και με τους επισκόπους Σισανίου, Μογλενών και άλλων δυτικομακεδονικών επισκοπών.

Ο Μητροφάνης έχει ήδη αποκαταστήσει επαφή με τους χαϊντούκους της Βοσνίας και της Σερβίας και επικοινωνεί - πάντα με σκοπό την απελευθέρωση της Βαλκανικής - με τον Αψβούργο αρχιδούκα της Αυστρίας Φερδινάνδο.

Δέκα χρόνια αργότερα, στα 1632, προσπαθεί να κινήσει το ενδιαφέρον των Γάλλων για τη πατρίδα του ο Κύπριος ιερομόναχος και προηγούμενος της μονής της Εικοσιφοίνισσας στη Δράμα Θεόκλητος. Ο Θεόκλητος στάλθηκε, όπως λέει ο ίδιος, ως εκπρόσωπος «του μοναστηρίου της Παναγιάς, ονομαζομένης Κοζινίτζι, εις της Μακεδονίας τον τόπο, κοντά εις του Φιλίππου του κυρού του μεγάλου Αλέξανδρου το καστέλι», και έφτασε στο Παρίσι «δια κάποιον σερβίτζιον του μοναστηρίου».

Την ίδια εποχή κινείται στη Γαλλία για ανάλογους σκοπούς και ένας Έλληνας κληρικός, που το όνομά του είναι συνδεδεμένο με την Θεσσαλονίκη. Πρόκειται για τον καθολικό μοναχό Ρωμανό Νικηφόρο, που απευθύνεται άλλοτε προς τον Γάλλο βασιλιά Λουδοβίκο ΙΓ' και άλλοτε προς τον βασιλιά της Σουηδίας, τον δοξασμένο από τους θρησκευτικούς πολέμους Γουσταύο Αδόλφο Β'.

Νέες αφορμές για επαναστατική δραστηριότητα δόθηκαν μετά την έναρξη των εκστρατειών του Φραγκίσκου Μοροζίνι στην Ελλάδα.

Τον Νοέμβριο του 1687 μερικοί πρόκριτοι της Θεσσαλονίκης,

εντυπωσιασμένοι από τις επιτυχίες των Βενετών στο Αιγαίο αναζητήσαν τον ναύαρχο του βενετικού στόλου Venier στην Εύβοια και του πρότειναν να συμπεριλάβει και τη Θεσσαλονίκη στο επιχειρησιακό πρόγραμμα του Μοροζίνι.

Ο Morozini, πεπεισμένος για τις προθέσεις των Θεσσαλονικέων προκρίτων ζητά από την κυβέρνησή του πρόσθετα εφόδια και όπλα και επιχειρεί πέντε μήνες αργότερα την πρώτη βενετική εκστρατεία στο βόρειο Αιγαίο, στη Σκιάθο και στον Θερμαϊκό κόλπο.

Από την άλλη πλευρά, ύστερα από τις εντυπωσιακές επιτυχίες των Αυστριακών στην Ουγγαρία και τη βόρεια Σερβία, άρχισαν επαφές μεταξύ των εκκλησιαστικών ηγετών της βορειοδυτικής Ελλάδας και της Αυστρίας.

Στα 1726 ο Σιατιστινός αρχιεπίσκοπος Αχρίδος Ζωσιμάς Ρούσης στέλνει από την γενέτειρά του στη Βιέννη τον πληρεξούσιό του μητροπολίτη Πατρών Παΐσιο Εμμανουήλ, για τον οποίο ζητά με λατινικά γραμμένο έγγραφό του προς τον αυτοκράτορα Κάρολο ΣΤ' να γίνει δεκτός από τον Αυστριακό ηγεμόνα, "Ut ...possit tractare ac concludere omnem negotiationem..."

Αλλά τώρα με την έναρξη του 18ου αι. η προσοχή των Μακεδόνων στρέφεται προς την ανερχόμενη ομόδοξη δύναμη της Ανατολής. Η απογοήτευση των Ελλήνων από την ανειλικρίνεια των δυτικοευρωπαϊκών δυνάμεων, βοήθησε στη δημιουργία γόνιμου εδάφους στην ελληνική χερσόνησο για την πολιτική προπαγάνδα του Μεγάλου Πέτρου της Ρωσίας.

Το 1704 ο ίδιος ο Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης Μεθόδιος τολμά να κατευθυνθεί στη Μόσχα και να ζητήσει την επέμβαση του φιλόδοξου τσάρου για την απελευθέρωση της πατρίδας του.

Μισόν αιώνα αργότερα ο Σιατιστινός Γεώργιος Παπαζώλης θα μεταφέρει στη Μακεδονία και στην υπόλοιπη Ελλάδα τα επαναστατικά κηρύγματα της Μεγάλης Αικατερίνης.

Όμως οι ελπίδες προς τη δυτική βοήθεια δεν έσβησαν εντελώς.

Μακεδονία και Δυτ. Ευρώπη

Ύστερα από την έκρηξη της γαλλικής επανάστασης νέες προοπτικές ανοίγονται.

Ο νικηφόρος στρατηλάτης που γκρέμιζε ένα ένα τα προπύργια της απολυταρχίας στην Ευρώπη γέμιζε με προσδοκίες τους Έλληνες πατριώτες. Οι Μακεδόνες εργάζονταν κι' αυτοί εντατικά για την ιδεολογική προετοιμασία του Γένους, εν όψει μιας επεμβάσεως του Ναπολέοντα Βοναπάρτη στην Βαλκανική.

Σε λίγο διάστημα η τόλμη των Σιατιστινών δημοσιογράφων δελφών Πούλιου, των συμπατριωτών τους Θεοχάρη Τουρούτζια και Κωνσταντίνου Δούκα, των Καστοριανών Παναγιώτη και Ιωάννη Εμμανουήλ και άλλων λίγο ή περισσότερο γνωστών Μακεδόνων πατριωτών, συντελεί ώστε να σκορπιστεί, στον μακεδονικό ελληνισμό - τον αυτόχθονα και τον απόδημο - ο επαναστατικός σπόρος που ετοίμασε ο Ρήγας Βελεστινλής και άλλοι ενθουσιώδεις πρόδρομοι της ελληνικής ελευθερίας.

Αλλά τους δεσμούς της Μακεδονίας με τη Δυτική Ευρώπη δεν τους δημιουργούσαν μόνο οι κάτοικοί της. Έλληνες άλλων περιοχών και ξένοι έφεραν από τη Δύση νέες ιδέες και νέες μορφές ζωής.

Ήδη από τα τέλη του 15ου ως τον 18ον αι. η Θεσσαλονίκη, το Άγιον Όρος, το Μελένικο, οι Σέρρες και άλλες περιοχές δέχονταν Έλληνες δασκάλους, σπουδασμένους στη Δύση.

Στα τέλη του 15ου αι. έρχεται στη Θεσσαλονίκη ο Κερκυραίος Γεώργιος Μόσχος, την ίδια εποχή περίπου που περνά από εδώ ο μεγάλος Έλληνας ουμανιστής Ιάνος Λάσκαρις, αληθινός πρεσβευτής του ελληνισμού στους ηγεμόνες της Δύσης. Τον επόμενο αιώνα μεταφέρει στο Όρος τη δραστηριότητά του ο απόφοιτος της Πάδοβας και σπουδαίος λόγιος της εποχής του Συμεών Καβάσιλας, που δεν παύει - και μετά την απομόνωσή του στη μονή Ιβήρων - να επικοινωνεί με γράμματα με Έλληνες απόδημους και ξένους ελληνιστές και λογίους, τον Μάξιμο Μαργούνιο, τον Γαβριήλ Σεβήρο, τον Μαρτίνο

Κρούσιο, τον Stephen Gerlach και πολλούς άλλους. Στις αρχές ες' άλλου του 17ου αι. αρχίζει η συστηματική διδασκαλία φιλοκαθολικών ιεραποστόλων στην Μακεδονία. Έρχονται εδώ και κηρύττουν παλιοί τρόφιμοι του ελληνικού Κολλεγίου της Ρώμης, όπως ο Ιωσήφ Ατσάλης, ο Αλέξανδρος Βασιλόπουλος, ο Νικόλαος Ρώσης και άλλοι, λιγώτερο γνωστοί προπαγανδιστές.

Κάποτε τα αποτελέσματα της διδασκαλίας αυτής είναι σοβαρά: Δεν στέλνονται μόνο Ελληνόπουλα στο παπικό εκπαιδευτήριο του Αγίου Αθανασίου, αλλά έρχεται και ανεβαίνει στο θρόνο της Θεσσαλονίκης ένας κεκρυγμένος φιλοκαθολικός ιεράρχης, ο άλλοτε οικουμενικός πατριάρχης Αθανάσιος Πατελλάρος.

Τον επόμενο αιώνα μεγάλες μορφές του νεοελληνικού Διαφωτισμού έρχονται και εκπαιδεύουν το λαό στη Δυτική Μακεδονία, στη Θεσσαλονίκη, στο Άγιον Όρος και στις Σέρρες.

Στα 1753 μετέφερε την εκπαιδευτική του δράση στην Αθωνιάδα Σχολή ο σπουδασμένος την Πάδοβα διαπρεπής φιλόσοφος Ευγένιος Βούλγαρης. Δίδασκε πρωτόφαντα για την ελληνική Ανατολή μαθήματα, αναλύοντας το έργο των μεγάλων μορφών της νεώτερης δυτικής φιλοσοφίας, του Locke, του Leibnitz, και του Wolf, προσελκύοντας μαθητές όχι μόνο από τον ελληνικό χώρο αλλά και από την Γερμανία, την Ιταλία και τη Ρωσία.

Λιγότερο εντυπωσιακή ήταν η διδασκαλία του άλλου διάσημου δασκάλου της Αθωνιάδας, του Νικολάου Τζετζούλη, ενός εκπαιδευτικού που ξεκίνησε από το Μέτσοβο, για να γνωρίσει τις μεγάλες Ακαδημίες της Ευρώπης.

Τέλος, στο Άγιον Όρος θα καταλήξει ο ιδιότυπος συγγραφέας των χρησμών του Άγαθαγέλου, Θεόκλητος Πολυειδής, ο οποίος πριν έλθει στην Μακεδονία, είχε διατρέξει ολόκληρη σχεδόν την Ευρώπη, από την Μινώρκα και την Ιταλία ως τη Γερμανία και τη Σουηδία.

Οι αριθμοί των Μακεδόνων που πάνε στη Δύση ή των δυτικοθερμένων Ελλήνων που ζούνε στη

Μακεδονία δεν μπορούν να συγκριθούν με τους ξένους που έρχονταν για να μείνουν, μόνιμα ή πρόσκαιρα, στα μεγάλα μακεδονικά αστικά κέντρα. Στα τέλη του 15ου αι. φτάνουν στη Μακεδονική πρωτεύουσα τα πρώτα καραβάνια Εβραίων μεταναστών. Στην αρχή έρχονταν σε μικρές σχετικά ομάδες οι εκγερμανισμένοι Εβραίοι, οι As-chenazim.

Προς τα τέλη όμως του αιώνα, και τις αρχές του 16ου, άρχισαν να καταφθάνουν αλλεπάλληλα κύματα των Sefardim που διώχτηκαν από την Ισπανία την Πορτογαλία και την ισπανοκρατούμενη Ιταλία. Μέσα σε δέκα χρόνια η σύσταση του πληθυσμού της Θεσσαλονίκης και η δημογραφική και οικονομική δομή της κεντρικής Μακεδονίας έχει αλλάξει ριζικά. Οι επήλυδες έφεραν μαζί τους τον αναγεννησιακό πολιτισμό της Δύσης, την ευγένεια της Καστίλλης, την εργατικότητα της Γερμανίας και την ανησυχία της φυλής τους. Και δεν ανέπτυξαν μόνο την οικονομική και εμπορική δραστηριότητα, για την οποία είναι γενικά γνωστοί: καλλιέργησαν τα γράμματα και γενικά την φιλολογική παράδοση των προγόνων τους σε τέτοιο βαθμό, ώστε να γίνουν οι πρωτοπόροι σε πολλούς τομείς της βαλκανικής πολιτιστικής ιστορίας: Στα 1512 ίδρυσαν στη Θεσσαλονίκη το πρώτο βαλκανικό τυπογραφείο: καθιέρωσαν τη νέα φιλολογική γλώσσα όλων των Ιουδαίων της Διασποράς με την καλλιέργεια της Ladino, της καστιλλιανικής δηλ. του 16ου αι., γραμμένης με εβραϊκούς χαρακτήρες: ανέπτυξαν την λαϊκή και την έντεχνη ποίηση του Romanesco, που είχαν φέρει από την Ιβηρική χερσόνησο: διατηρώντας στενή επαφή με τις παλιές πατρίδες τους, παρακολουθούσαν τα νεώτερα δείγματα της λογοτεχνικής παραγωγής του ισπανικού «Χρυσού Αιώνα», μελετώντας και αποσπθίζοντας πολλές φορές ολόκληρα έργα του Lope De Vega, του Gongora και του Villamendiana: συστηματικοποίησαν την εκπαίδευση των παιδιών τους, ιδρύοντας κολλέγια και κάθε λογής σχολεία, όπου προσέτρεχαν για να μορφωθούν

Μακεδονία και Δυτ. Ευρώπη

Ιουδαίοι από όλα τα μέρη της οθωμανικής αυτοκρατορίας και από τη Δύση ακόμα· ανέδειξαν τέλος σπουδαίες μορφές των γραμμάτων και της επιστήμης, όπως τον γεννημένο το 1518 στη Θεσσαλονίκη, **Mose Almosnino**, τον σοφό "**Maestro**" **Salomon Lebeth Halevy** και πλήθος άλλων, άγνωστων στους πολλούς, αλλά σημαντικών προσωπικοτήτων στην εποχή τους.

Φαίνεται ότι η Θεσσαλονίκη κέρδισε σύντομα τη φήμη μιας πόλης ανεξίθρησκης και χωρίς θρησκευτικές μισαλλοδοξίες. Στα μέσα του 16ου α. ζήτησαν και βρήκαν καταφύγιο στη μακεδονική πρωτεύουσα ομάδες από διωγμένους αναβαπτιστές της αναστατωμένης Γερμανίας και ομόφρονές τους από τη βόρεια Ιταλία. Σε επιστολές των φυγάδων αυτών, σταλμένες από δω προς τους ομοϊδεάτες τους της Δύσης, η Θεσσαλονίκη και γενικότερα η Μακεδονία παρουσιάζεται μερικές φορές σαν **Eldorado** για κάθε λογής και προέλευσης ανθρώπους που έφευγαν το στίγμα μιας ρηξικέλευθης θρησκευτικής ιδεολογίας.

Η πολιτιστική ζωή των Εβραίων δεν κράτησε την παλιά της λάμψη μετά το τέλος του 17ου αι. Αλλά η αναπτυσσόμενη ήδη αστική κοινωνία της Θεσσαλονίκης άρχισε να μπολιάζεται με την άφιξη των ξένων εμπόρων. Βέβαια η παρουσία Ευρωπαίων εμπόρων στην Μακεδονία δεν αποτελούσε κάτι το καινούργιο. Ήδη από την εποχή της φραγκοκρατίας είχαν αναπτυχθεί στα μακεδονικά λιμάνια εμπορικές δραστηριότητες, στις οποίες το ευρωπαϊκό στοιχείο ήταν συνήθως πιο δυναμικό. Κάποια σοβαρή κάμψη παρουσιάστηκε με την παρακμή του βενετικού εμπορίου και τη μετατόπιση των εμπορικών κέντρων από τη Μεσόγειο στα λιμάνια του Ατλαντικού. Από τα τέλη όμως του 16ου αι. και κυρίως από τον 17ο αι. και εξής η οικονομική ζωή στην ελληνική χερσόνησο αρχίζει και πάλι να γίνεται πιο έντονη. Και ο ρόλος των ξένων εμπόρων στις εξελίξεις αυτές ήταν αποφασιστικής σημασίας. Πλήθος Ευρωπαίων τρέπονται προς τους άξονες

του βορειοελληνικού εμπορίου, που τους αποτελούν τώρα η Θεσσαλονίκη, η Καβάλα και ως ένα σημείο η Χαλκιδική και οι Σέρρες. Μέσω της Μακεδονίας διοχετεύονται προς τις περισσότερες ευρωπαϊκές επαρχίες της οθωμανικής αυτοκρατορίας τα νέα εμπορεύματα και είναι η Θεσσαλονίκη που γνώρισε για πρώτη φορά στην Ανατολή μερικά από τα σπουδαιότερα αποικιακά προϊόντα, όπως π.χ τον καπνό.

Οι Βενετοί επιδιώκουν να ξαναγυρίσουν στις παλιές τους αγορές της Μακεδονίας αλλά οι συνεχείς συγκρούσεις με τους Τούρκους ματαιώνουν την προσπάθειά τους.

Στα 1586 κατορθώνουν να ιδρύσουν το πρώτο βενετικό προξενείο στη Θεσσαλονίκη, μολοντί η λειτουργία του δεν ήταν ούτε κανονική ούτε μακρόχρονη. Νέες προσπάθειες αρχίζουν στις αρχές του 18ου αι. Τώρα όμως εκτός από την τουρκική καχυποψία, έχουν αν αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό των άλλων εμπορικών κρατών, που έχουν κιόλας εγκαταστήσει εμπορικά πρακτορεία και προξενεία στη Θεσσαλονίκη και την Καβάλα. Είναι οι Γάλλοι - κατοχυρωμένοι με αλληπάλληλες δρομολογήσεις -, οι Άγγλοι και οι Ολλανδοί - που έχουν την εμπιστοσύνη των Οθωμανών, γιατί είναι μόνιμοι αντίπαλοι των εχθρών της Τουρκίας στην Ευρώπη - και από τα μέσα του 18ου αι., οι Νεαπολιτανοί, ο Αυστριακοί ή ακόμα και οι Σκανδιναβοί.

Όλοι αυτοί είναι συνήθως περαστικοί από τη Μακεδονία. Κάποτε όμως τα οικονομικά τους συμφέροντα ή και οι συναισθηματικές ή οικογενειακές αιτίες τους σπρώχνουν να ριζώνουν στη χώρα αυτή, που την έχουν πια σαν δεύτερη πατρίδα τους. Πολλοί παντρεύονται Ελληνίδες, αφομοιώνονται από το περιβάλλον και εξελίσσονται σε επίλεκτα μέλη της ελληνικής κοινωνίας. Την ίδια εποχή σχηματίζεται ολόκληρη συνοικία Ευρωπαίων κατοίκων της Θεσσαλονίκης, ο «φραγκομαχαλάς». Οι ξένοι έχουν σιγά σιγά τους εφημερίους των, τα νεκροταφεία τους και αργότερα και την

εκκλησία τους χτισμένη στο σημείο εκείνο της πόλης που ανήκε ανέκαθεν στο ευρωπαϊκό, το «φράγκικο» στοιχείο.

Παράλληλα, φτάνουν εδώ και αρκετοί περιηγητές και αρχαιόφιλοι, που άλλοτε με οξυδέρκεια και άλλοτε με επιπολαιότητα συγκεντρώνουν στοιχεία για την συγγραφή περιηγητικών έργων που θα κάνουν γνωστή τη χώρα μας στην Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο.

Αν δούμε στο χάρτη της Ευρώπης στη Μακεδονία, εύκολα θα παρατηρήσουμε ότι γεωγραφικά είναι αποκομμένη από τη Δύση: Στα δυτικά της ορθώνεται ο ορεινός όγκος της Πίνδου, που αποθάρρυνε τους ταξιδιώτες να περνούν από το ένα μέρος στο άλλο. Και δεν ήταν μόνο τα δύσβατα περάσματα που προκαλούσαν τον δισταγμό· ήταν και η ανασφάλεια που επικρατούσε ανέκαθεν στις περιοχές εκείνες από τη ληστεία και την αναρχία, προπάντων κατά τις συχνές περιόδους των εξάρσεων στην εσωτερική αποδιοργάνωση της Τουρκίας. Από τον νότο πάλι, ο έμπορος και ο κάθε λογής ταξιδιώτης που ήθελε να έρθει στη Μακεδονία, έπρεπε πρώτα να διασχίσει όλο το Αιγαίο, μια θάλασσα γεμάτη πειρατικές φωλιές, ιδιαίτερα στις βόρειες ακτές της. Όσοι πάλι ακολουθούσαν τους χερσαίους και γι' αυτό δύσκολους δρόμους, που έφερναν από την κεντρική Ευρώπη, έπρεπε να υποστούν την ταλαιπωρία ολόκληρης σχεδόν της Βαλκανικής χερσονήσου, που παρουσίαζε τα γνωστά μειονεκτήματα μιας παραμελημένης οθωμανικής επαρχίας. Γι' αυτό άλλωστε η Μακεδονία ήταν συνήθως έξω από τα δρομολόγια των προσκυνητών και, μετά την ανακάλυψη των υπερποντίων θαλασσίων οδών, έξω από το κύκλωμα του δυτικοευρωπαϊκού διαμετακομικού εμπορίου.

Είδαμε όμως πως, παρ' όλες αυτές τις δυσκολίες, η πατρίδα μας κατόρθωσε να αποφύγει την απομόνωση από τη Δύση: Άλλοτε

Μακεδονία και Δυτ. Ευρώπη

οι Μακεδόνες άλλοτε οι Ευρωπαίοι, έστηναν πολυάνθρωπες γέφυρες, που μετέφεραν από τη μια μεριά στην άλλη όχι μόνο τον πλούτο και την οικονομική δραστηριοποίηση αλλά και νέες ιδέες και ιδεολογίες και καινούργιες μορφές ζωής που έδιναν κίνηση στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Μακεδονίας.

Είδαμε όμως πώς παρ' όλες αυτές τις δυσκολίες, η πατρίδα μας κατόρθωσε να αποφύγει την απομόνωση από τη Δύση: Άλλοτε οι Μακεδόνες, άλλοτε οι Ευρωπαίοι, έστηναν πολυάνθρωπες γέφυρες, που μετέφεραν από τη μια μεριά στην άλλη, όχι μόνο τον πλούτο και την οικονομική δραστηριοποίηση αλλά και νέες ιδέες και ιδεολογίες και καινούργιες μορφές ζωής που έδιναν κίνηση στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Μακεδονίας. Στις αρχές του 18ου αι. η Θεσσαλονίκη ήταν κιόλας μια μεγάλη πόλη, που διατηρούσε βέβαια τον ανατολικό της χαρακτήρα αλλά παρουσίαζε την εικόνα ενός αμαλγάματος δύο κόσμων και δύο διαφορετικών παραδόσεων. Αλλά και οι άλλες μακεδονικές πόλεις παρουσίαζαν ως ένα βαθμό ανάλογη κατάσταση. Είχαν συχνά τοπικά τυπογραφεία, σχολεία που ακολουθούσαν τα νεώτερα εκπαιδευτικά συστήματα, βιβλιοθήκες, αστική συνείδηση. Έβρισκε κανείς εδώ εκτός από τις καλύτερες εκδόσεις κλασικών συγγραφέων, μεταφράσεις των πιο πρόσφατων ευρωπαϊκών φιλοσοφικών και επιστημονικών συγγραμμάτων και πλούσιες συλλογές μεταβυζαντινών εικόνων, αγορασμένων στη Βενετία και στην Τεργέστη.

Στις βλαχόφωνες κωμοπόλεις της δυτικής Μακεδονίας δοκίμαζαν οι περιηγητές ευχάριστες εκπλήξεις, ακούοντας τους κατοίκους να μιλούν μια, δυο και τρεις ακόμη ευρωπαϊκές γλώσσες. Στις ελληνικές εξ' άλλου εκδόσεις της εποχής, που γινόταν στη Βενετία, στη Βιέννη και σ' άλλες Ευρωπαϊκές πόλεις, συναντούμε ως συνδρομητές πλήθος Μακεδόνων, που θεωρούσαν, ήδη από τον 17ο αι. εντελώς φυσική τη συστηματική παρακολούθηση των πνευματικών ζητημάτων.

Στο αισιόδοξο αυτό σκηνικό παρεμβάλλονταν και οι Δυτικοευρωπαίοι, που τόνωναν την πολιτιστική κίνηση, ανανεώνοντας συνεχώς την οικονομική ζωή του τόπου.

Φυσικό λοιπόν ήταν να αποκτήσει η Μακεδονία τη φήμη πλούσιας και προηγμένης περιοχής, και στα δημοτικά τραγούδια μακρινών περιοχών του ελληνισμού συναντούμε στίχους σαν αυτούς της Καρπάθου:

*Για σέναν επαράγ γείλα
εις τη Μακεδονία,
το λαμπερό σου πρόσωπο
να κάμουν ιστορία...*

Και τους δεσμούς της με τη Δύση και την Ανατολή, σε συνδιασμό με τον πλούτο και την ακμή που έφερναν οι επαφές εκείνες στη Θεσσαλονίκη, συμβολίζει, νομίζω και το εξής τετράστιχο της Ανατολικής Θράκης:

*Εκεί π' ακούμπησ' ο Χριστός
χρυσόν δενδρίν εβγήκε,
χρυσό δενδρί, χρυσόκλωνο
κι' αργυροφουντωμένο·
βαστούσε στα κλωνάρια του
Ανατολή και Δύση,
και τα περικλωνάρια του
όλα στη Σαλονίκη...*

Μέσα στον ανεπτυγμένο αυτό κόσμο ήταν φυσικό ο ελληνισμός της Μακεδονίας να αποκτήσει αυτοπεποίθηση και εθνική ώριμότητα. Γιατί από την παραγωγική σύζευξη της βυζαντινής παράδοσης με τους πολιτιστικούς οβολούς της προηγμένης Δύσης, ιδιαίτερα μετά την εξάπλωση του Διαφωτισμού, ήταν επόμενο να τονωθεί και η εθνική συνείδηση των κατοίκων. Έτσι όταν η Μακεδονία μετατράπηκε από Eldorado εκείνων που ήθελαν να ασχολούνται με έργα ειρηνικά και παραγωγικά σε πεδίο εθνικών αναμετρήσεων, οι Έλληνες της Μακεδονίας ήταν έτοιμοι να αντιμετωπίσουν και τη σλαβική επιβουλή και τον όψιμο τουρκικό εθνικισμό.

Και είναι ενδεικτικό γεγονός, ότι τα κέντρα εκείνα που είχαν επωφεληθεί από τους δεσμούς της Μακεδονίας με τον δυτικό πολιτισμό, εξελίχτηκαν κατά την εποχή των κρίσεων του Μακεδονικού ζητήματος, στα ισχυρότερα προπύργια του Ελληνισμού.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

MACEDONIKOS LOGOS

Πολιτιστικό

Περιοδικό

του Ινστιτούτου

Μακεδονικών

Σπουδών

Ο Τρίτος γύρος ενός ψυχρού πολέμου ΑΡΧΙΖΕΙ Ο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ

Γράφει ο Τάσος Τάμης

Με την ίδρυση και λειτουργία του Ινστιτούτου Μακεδονικών Σπουδών στην Αυστραλία, αρχίζει ο τρίτος γύρος ενός ακήρυχτου ψυχρού πολέμου, ο τρίτος Μακεδονικός Αγώνας, τονίζει σχετική ανακοίνωση του Οργανισμού.

Ο πρώτος γύρος περιελάμβανε τα έτη 1903-1909, ο δεύτερος τον Β' Βαλκανικό πόλεμο 1913-1914. Και οι δύο πόλεμοι ήταν αγώνες μεταξύ Ελλήνων και Βουλγάρων για επικράτηση. Ο τρίτος γύρος αν και ακήρυχτος μαίνεται από το 1944 όταν σε σερβικό έδαφος και από Σέρβους, η Νότια Σερβία και μέρος της Βόρειας Μακεδονίας μας ανακηρύσσεται η «Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας» την οποία και δέχτηκε στην Ομοσπονδία της Γιουγκοσλαβίας ο Τίτο, τον Απρίλιο του 1945.

Η Ελληνική πλευρά τότε δεν αντέδρασε σθεναρά διότι συνέτρεχαν κοινωνικο-ιστορικοί λόγοι - αδελφοφάγωμα, Βρετανική επίδραση, ανακατάταξη στο χώρο της βαλκανικής. Σήμερα που η ελληνική ιστορία και πολιτισμός παραχαράζονται βάνουσα και αδιάντροπα από τους Σλάβους και ο Αριστοτέλης που διδασκε με την ελληνική λογική και νόηση την Ευρώπη, αναβαφτίζεται κι' αυτός Σλάβος, κι ο Αλέξανδρος και τόσοι άλλοι, όπως και στους άλλους δύο γύρους έτσι και τώρα καλείται και πάλι ο Ελληνισμός να κάνει έντονη την παρουσία του και να αποτρέψει τα σχέδιά τους.

Η αναζωπύρωση του Μακεδονικού δεν είναι τυχαία και το κυριότερο δεν κατευθύνεται από τις Βαλκανικές χώρες. Υποδουλίζεται από εξωβαλκανικές χώρες με κύριους πρωταγωνιστές τη Σοβιετική Ένωση και την Αμερικάνικη ΚΥΠ. Ας δούμε όμως τα πράγματα με τη σειρά τους.

ΤΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΟΙ ΣΛΑΒΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ

1. Ότι αποτελούν μια ανεξάρτητη εθνότητα και ότι οι Μακεδόνες δεν είναι Έλληνες (το τελευταίο πρέπει να το υποστηρίξουν γιατί ιστορικά η εμφάνιση των Σλάβων στη Βαλκανική χρονολογείται από τον 6ο αιώνα και πολιτιστικά από τον 10ο. Αν και παρακάτω θα αποδείξουμε γιατί οι Σλάβοι δεν μπορεί να είναι Μακεδόνες).
2. Ούτε οι Αρχαίοι Μακεδόνες δεν ήταν Έλληνες, αλλά Θράκες και Ιλυριοί (κι ας υποστηρίξουν οι ίδιοι ότι Έλληνες ήταν οι ομόαιμοι και ομόγλωσσοι και ομότροποι σε ήθη και κοινά πολιτικά και θρησκευτικά ιδρύματα - βλέπε Ξενοφώντος Ιστορία VIII, 144,2 - βέβαια οι Σλάβοι δεν ήτανε την εποχή που τάγραφε ο Ξενοφών).
3. Η γλώσσα τους δεν είναι η ελληνική αλλά το Σλαβικό ιδίωμα της περιοχής και της πρωτεύουσας της Δαρδανίας, των Σκοπίων - ένα μείγμα διαλεκτικό κι' όχι γλωσσικό με βάση τη Βουλγαρική και εμπλουτισμένο από λέξεις της Ελληνικής, της Σερβικής, Αλβανικής, το οποίο αφού δουλεύτηκε επιστημονικά από τους Σλάβους Ινστρούκτορες - όπως η καθαρεύουσα στον 19ο αιώνα - σερβιρίστηκε σε γλώσσα για τους ανίδεους ή απληροφόρητους ιστορικά.

ΕΚΔΑΤΑΙ,
ΑΡΓ. ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ - ΠΑΜΠΗΣ ΜΕΣΣΑΡΗΣ
ΙΩΑΝ. ΛΑΓΟΥΔΑΚΗΣ ΚΑΙ ΣΥΛ. ΦΩΤΑΚΗΣ

ΠΑΜΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΝ
ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ Ο "ΚΟΣΜΟΣ,"

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ
1915

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ,
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ Ο "ΚΟΣΜΟΣ,"

Αρχίζει ο Μακεδον. Αγώνας

ΟΡΙΣΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

4. Ότι όταν κατέβηκαν οι Σλάβοι στα Βαλκάνια και στη Μακεδονία (6ος αιώνας μ.χ) ενώθηκαν εκεί με τους αρχαίους «μη Έλληνες» Μακεδόνες και δημιούργησαν έναν νέο λαό, τους Σλάβους Μακεδόνες.
5. Ότι στη «Μακεδονία του Πιρίν» δηλαδή Νοτιοδυτική Βουλγαρία και στη «Μακεδονία του Αγαίου» (την ελληνική Μακεδονία που μας άφησαν δυστυχώς οι διεθνείς συμβάσεις, ήτοι μόνο το 51% από ό'τι είχαμε στην αρχαιότητα) υπάρχουν κάτοικοι που ανήκουν την «Μακεδονική Εθνότητα» (εδώ τρίζουν τα κόκκαλα του Αλέξανδρου) κι ότι αποτελούν μειονότητες και και καταπιέζονται κι ότι τα δικαιώματά τους θα πρέπει να αναγνωριστούν.
6. Ό'τι αναφέρεται ως Μακεδονικός Πολιτισμός, δηλαδή η ελληνική ιστορία του 4ου αιώνα π.Χ έως και τις μέρες της Ρωμαϊκής κατάκτησης - ιστορία, μνημεία, έθιμα, ήθη, Βεργίνα, Δίο, Σίνδος, Πέλλα, κλπ δεν είναι ελληνικά αλλά δημιούργημα των Σλάβων των Σκοπίων, των αρχαίων βάρβαρων Δαρδανών.

Οι Έλληνες δεν αντέδρασαν στις παραπάνω φαιδρότητες γιατί τα θεώρησαν αστεία και γιατί ο πολιτικός κόσμος μας τόσο τα προπολεμικά χρόνια όσο και μεταπολεμικά χρόνια είχε άγνοια του θέματος.

Το ότι οι Μακεδόνες ήταν Έλληνες δεν χρειάζεται να αποδειχτεί 4.000 χρόνια αργότερα. Όχι μόνο γιατί ο Ηρόδοτος, ο Πολύβιος, ο Στρίβων, ο Ξενοφών και τόσοι άλλοι αρχαίοι και σύγχρονοι ιστορικοί διεκήρυξαν το ομογενές και ομόγλωσσο των Μακεδόνων με τους υπόλοιπους Έλληνες, αλλά και γιατί βγήκαν μέσα από το Μακεδονικό χώμα 70.000 μνημεία με ελληνικές επιγραφές που καταμαρτυρούν αδιάψευστα στην ελληνική γλώσσα το θράσος των Σλάβων να κλέβουν και να οικιοποιούνται τον πολιτισμό ενός άλλου λαού. Οι ίδιοι οι Σλάβοι δεν τολμούν να πουν βέβαια ότι είναι Μακεδόνες, αλλά όπως είπαμε υποστηρίζουν ότι ενώθηκαν μαζί με τους Μακεδόνες κι έτσι δημιούργησαν ένα νέο μείγμα εθνότητας - έτσι φτιάχνονται οι λαοί!!!

Οι Σλάβοι ιστορικοί παραδέχτηκαν ότι η εγκατάσταση των Σλάβων στην Βαλκανική αρχίζει τον 6ο αιώνα μ.Χ (1000 χρόνια σχεδόν μετά τη γέννηση του Μεγαλέξαντρου) κι ότι η πολιτιστική τους

ιστορία αρχίζει τον 10 ο αιώνα, με τους Θεσσαλονικιούς καλόγερους **Μεθόδιο και Κύριλλο**, με βάση τον Βυζαντινό Πολιτισμό. Η ελληνικότητα των δύο **Θεσσαλονικέων** διαφωτιστών δεν αμφισβητείται ούτε κι από τους Σέρβους Βυζαντινολόγους καθηγητές (Duornik, Popovich, Radovich, Trijunivich, Bogdanovich κ.α). Επομένως οι ίδιοι παραδέχονται ότι **ΔΕΝ ΕΧΟΥΝ ΚΑΝΕΝΑ ΔΕΣΜΟ ΜΕ ΤΗ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟΝ 6ο ΑΙΩΝΑ**. Επομένως οι Μακεδόνες **ΔΕΝ ΕΙΧΑΝ ΣΛΑΒΙΚΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ**.

Η ιστορία της Μακεδονίας συνεχίστηκε έντονη στην περίοδο του Βυζαντίου όχι μόνο με την ύπαρξη τη Μακεδονικής Δυναστείας, της οποίας ο κύριος αντιπρόσωπος ο Βασίλειος, ο ονομαστήκε Βουλγαροκτόνος καταστρέφοντας το Βασίλειο του Σαμουήλ (οι Σλάβοι υποστηρίζουν ότι το βασίλειο του Σαμουήλ ήταν Μακεδονικό. Εάν αυτό ίσχυε τότε η ιστρία σεν θα τον ονόμαζε «Βουλγαροκτόνο» αλλά «Μακεδονοκτόνο». Έπειτα αφού ο ίδιος του έλεγε ότι είναι Μακεδόνας, πώς εκστράτευε εναντίον της πατρίδας του!! -Φαιδρότητες!).

Στα 1495 οι Μακεδόνες επαναστατούν κατά των Οθωμανών όταν πληροφορούνται ότι ο Βασιλιάς της Γαλλίας εκστρατεύει κατά της τουρκοκρατούμενης Πόλης, στα 1500 εμφανίζονται οι Μακεδόνες κλεφταρματολοί με

Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ!

Αρχίζει ο Μακεδον. Αγώνας

τα τραγούδια τους - ελληνικότατα, στα 1796 ο Αλή Πασάς νικιέται απ' τους κλεφταρματωλούς του Ολύμπου - Έλληνες όλοι τους, στα 1804 έχουμε τους αμφίβιους αγώνες του Νικοτσάρα κι ακολουθούν Ζαφειρίτης, Γιαννάκης - Καρατάσος, Γάτσος, Τσάμης, Εμμανουήλ Παπάς.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν μόνο ένα μικρό κεφάλαιο της ελληνικής ιστορίας της Μακεδονίας μας.

ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΙΔΙΩΜΑ

Οι Γλωσσολόγοι και οι κοινωνιο-γλωσσολόγοι, συμφωνούν ότι δεν υπάρχει σαφής διάκριση ανάμεσα στη γλώσσα και στη διάλεκτο. Η άποψη ότι η γλώσσα έχει γραπτή μορφή, ενώ η διάλεκτος προφορική μόνο, δεν βρίσκει πολλούς οπαδούς γιατί υπάρχουν προφορικές γλώσσες που 'χουν μόνο μια κοινή γραπτή μορφή, όπως η Κινέζικη. Η διάκριση επιδέχεται κριτήρια κοινωνικά, πολιτικά, ταξικά, οικονομικά. Εφόσον υπάρχουν οι γεωγραφικές διάλεκτοι σε αντίθεση με τις κοινωνικές διαλέκτοι. Έτσι φτάνουμε να χρησιμοποιούνται μορφές επικοινωνίας που είναι κατανοητές μεταξύ τους π.χ Σκανδιναβοί, Ολλανδοί, Φερμανοί, Βέλγοι, η όπως οι Σλαβικές (Ρωσική, Σερβική, Βουλγαρική, ιδίωμα Σκοπίων) που είναι οι κατανοητές μεταξύ τους αλλά για λόγους πολιτικούς ονομάζονται γλώσσες, ενώ αντίθετα έχουμε διαφορετικές γλώσσες μέσα στην ίδια χώρα που δεν γίνονται κατανοητές μεταξύ τους, όπως η Καντονιστική, Γιάκκα, Φουκιέν, Μανταρινική στην Κίνα, οι οποίες όμως πάλι για λόγους πολιτικούς, ονομάζονται διαλέκτοι γιατί αν ονομαζόταν γλώσσες θα πρόδιδαν διαφοροποίηση φυλετική.

Έτσι και στην περίπτωση του σλαβικού ιδιώματος των Σκοπίων έχουμε τη βουλγαρική γλώσσα, εμπλουτισμένη με λέξεις απ' τις άλλες βαλκανικές χώρες και την

τουρκική το οποίο ιδίωμα περνάει από επεξεργασία το 1945, από λόγια επέμβαση και σεβίρεται στο λαό και στη διεθνή κοινή γνώμη σε «Μακεδονική Γλώσσα», λές και τα σλάβικα μιλούσε ο Αλέξανδρος και σε σλάβικα έγραφε ο Αριστοτέλης.

Έτσι ένα σλαβικό ιδίωμα που καθορίστηκε με γεωγραφικά κριτήρια, όπως τα ελληνικά βόρεια ιδιώματα (Βελβεντού, Σιατίστης κ.α), για λόγους πολιτικούς βαφτίζεται γλώσσα μόνο και μόνο για να δώσει στους Σλάβους την υποδομή και την δικαιολογία να υποστηρίξουν ότι αφού έχουν γλώσσα πρέπει να έχουν και **Έθνος** δικό τους.

Το ιδίωμα των Σκοπίων δημιούργήθηκε από τον 9ο περίπου αιώνα, όταν ένας μεγάλος αριθμός Βούλγαρων αιχμαλώτων μεταφέρθηκε προς δυσμάς για να εργαστούν στα κτήματα των Βουλγάρων τσιφλικιάδων και εκεί ήρθε σε γλωσσική και πολιτιστική επιμειξία με Έλληνες Μακεδόνες, Τούρκους, Αλβανούς και Σέρβους. Έπειτα επειδή συνηγορούσαν γεωγραφικοί λόγοι - κυρίως η απομόνωση, δημιουργήθηκε το ιδίωμα αυτό που μιλιόταν όχι μόνο πια από τους Βούλγαρους κι άλλους Σλάβους αλλά και από πολλούς Έλληνες οι οποίοι είτε για λόγους ευκολίας είτε γιατί ήθελαν να αποφύγουν το Τουρκικό παιδομάζωμα - θύματα των οποίων ήταν κυρίως οι Έλληνες - εκαναν τη χρήση του.

Στη διάρκεια του δεύτερου μισού του 19ου αιώνα και στα πρώτα 40 χρόνια του 20ού αιώνα οι Βούλγαροι πλούτισαν το ιδίωμα αυτό για λόγους πολιτικούς. Στα 1945 το Γιουγκοσλαβικό Σύνταγμα, πάλι για λόγους πολιτικούς - εσωτερική κατανάλωση - αναγνώρισε το ιδίωμα των Σκοπίων, σαν γλώσσα ισότιμη με την Σερβοτουρκική και τη Σλοβενική παρά το γεγονός όπως ισχυρίζονται πολλοί γλωσσολόγοι (Pisani, Stevenson, Pettit κ.α) ότι πρόκειται για ένα «πλάσμα με πολιτική καταγωγή».

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

ΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ έχει τρία σεναρία, το Βουλγαρικό, το Γιουγκοσλαβικό και το Δαρδανικό και το σενάριο των αποπροσανατολισμένων.

Το βουλγαρικό σενάριο είναι το παλιότερο. Ξεκινάει από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, την εποχή που η Μακεδονία ήταν τουρκοκρατημένη. Συμπαραστάτης και υποκινητής τους και τότε και τώρα ακόμη είχαν τη Ρωσία, η οποία επιδίωκε μέσω της Βουλγαρίας ν' αποκτήσει διέξοδο στο Αιγαίο.

Μετά τον Ρωσοτουρκικό πόλεμο του 1878 και την συνθήκη του Αγίου Στεφάνου που ακολούθησε, ιδρύθηκε το ανεξάρτητο Βουλγαρικό Κράτος, από τον Δούναβη μέχρι το Αιγαίο κι απ' την Μαύρη Θάλασσα μέχρι την Πρέσπα, με εξαίρεση την Χαλκιδική και την πόλη της Θεσσαλονίκης. Η αναγγελία της συνθήκης ξεσήκωσε τον Ελληνισμό, ξέσπασε επαναστατικό κίνημα στον Όλυμπο και σχηματίστηκε προσωρινή κυβέρνηση στο Λιτόχωρο (σχετικά ασχολήθηκε ο Στ. Παπαδόπουλος).

Ο ξεσηκωμός που επεκτάθηκε σ' ολόκληρη την Μακεδονία, ανάγκασε τους Ρώσους να αποχωρήσουν και λίγους μήνες αργότερα υπογράφηκε (1/13 Ιουλίου 1878) η συνθήκη του Βερολίνου που φέρνε τα σύνορά της (Β) μέχρι τον Αίμο. Έτσι εξουδετερώθηκαν τα σχέδια Ρώσων-Βουλγάρων για τη Μακεδονία. Την εποχή αυτή, 1890-1910 άρχισαν να διαμορφώνονται δύο τάσεις.

Η άποψη των Βερχοβιστών Βουλγάρων πούθελεν την ενσωμάτωση της Μακεδονίας στη Βουλγαρία και αυτή της ΕΜΕΟ (Εσωτερική Μακεδονική Επαναστατική Οργάνωση) που επιδιώκει αρχικά την αυτονομία και στη συνέχεια την προσάρτηση της Μακεδονίας

Αρχίζει ο Μακεδον. Αγώνας

στη Βουλγαρία.

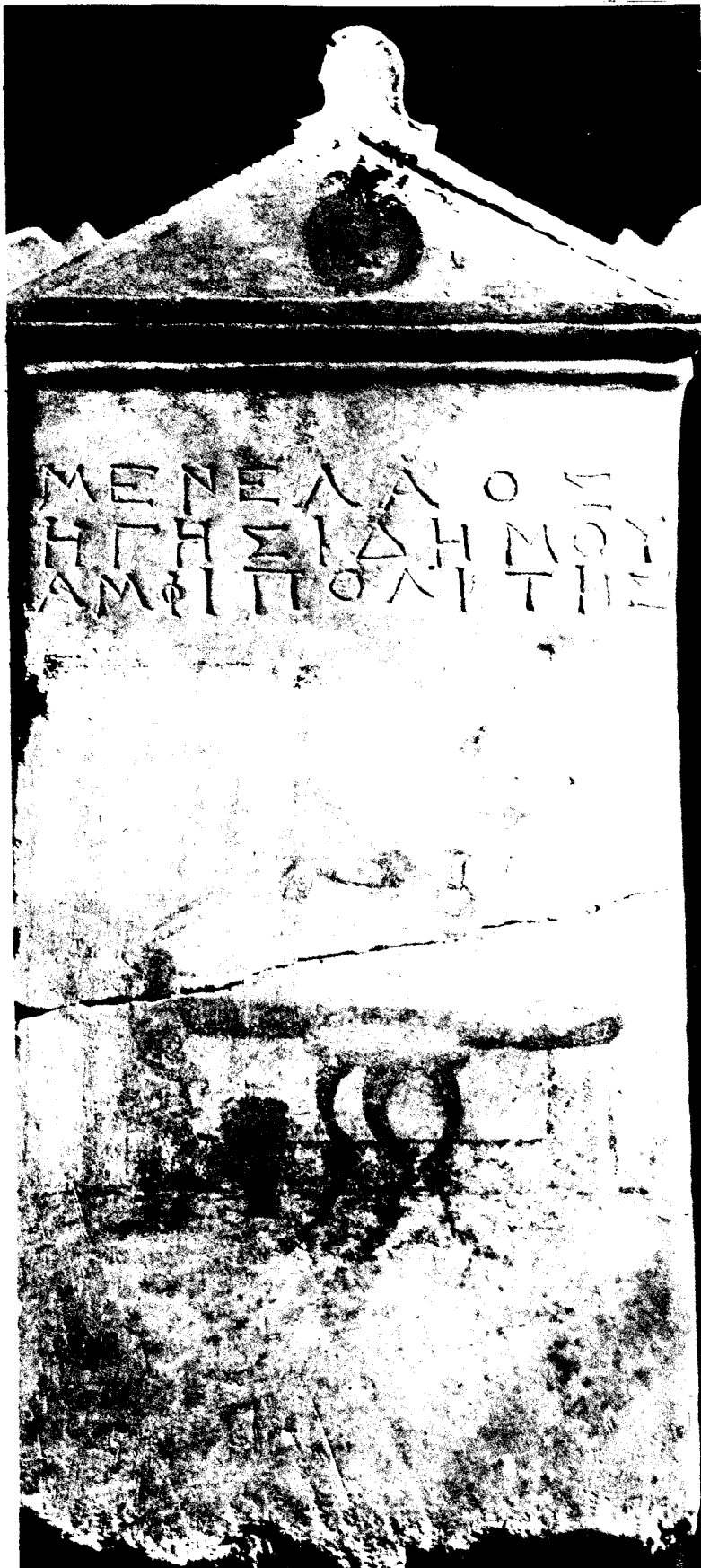
Στα 1904 ξεσπά ο Μακεδονικός Αγώνας στη Δυτική Μακεδονία μέχρι το 1908.

Η ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΤΟ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

Μετά τον Α' Βαλκανικό Πόλεμο, με τη συνθήκη του Βουκουρεστίου του 1913 και με τον καθορισμό των Συνόρων Ελλάδας - Σερβίας, ένα τμήμα της αρχαίας βόρειας Μακεδονίας παρεχωρήθηκε στη Σερβία και ονομάστηκε Νότια Σερβία.

Μετά τον 1ο Παγκόσμιο Πόλεμο και συγκεκριμένα την 1η Δεκεμβρίου του 1918, με την διάλυση της Αυστροουγγαρίας ενώθηκε με τη Σερβία η Κροατία και η Σλοβενία και δημιουργήθηκε το Ενωμένο Βασίλειο των Σέρβων Κροατών και Σλοβένων το οποίο και καταλύθηκε το 1941 με την εισβολή των Γερμανών στη Βαλκανική.

Με τον τερματισμό του 2ου Παγκόσμιου Πόλεμου επεκράτησε στη Γιουγκοσλαβία το Κομμουνιστικό Κόμμα το οποίο και το 1944 συνένωσε τις τρεις σλαβικές πολιτείες σε μια Ομόσπονδη η Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας. Τότε ήταν που για πρώτη φορά από το 1913, η Νότια Σερβία μετονομάζεται σε Μακεδονία και οι κάτοικοί της Μακεδόνες, έτσι αρχίζει η παραχάραξη μιας ιστορίας πούχει βάθος 4000 χρόνια.

Έπιτύμβια στήλη σέ Μακεδόνα (Μενέλαος Ήγησίδου, Αμφιπολίτης) μέ ελληνικότατο όνομα

BRUNSWICK GRAMMAR ST. BASILE

ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΔΙΓΛΩΣΣΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Αριθμός Αδείας Λειτουργίας 1900

Λειτουργεί: ΝΗΠΕΙΑΓΩΓΕΙΟ - ΔΗΜΟΤΙΚΟ - ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Το 1987 θα λειτουργήσουν όλες οι τάξεις του Δημοτικού και οι πρώτες πέντε τάξεις του Γυμνασίου. Η Έκτη Τάξη θα αρχίσει το 1988.

Γονείς!

Για ένα πειθαρχημένο περιβάλλον, όπου ο κάθε μαθητής έχει την ευκαιρία να κρίνεται και να αξιολογείται ανάλογα με τις ανάγκες του, προτιμήστε το: **BRUNSWICK GRAMMAR - ST. BASILE**

- ★ Υπάρχουν θέσεις για όλες τις τάξεις.
- ★ Περιορισμένος αριθμός μαθητών κατά τάξη.
- ★ Ιδιαίτερο πρόγραμμα για τις γλώσσες και τα μαθηματικά.
- ★ Λεωφορεία εξυπηρετούν τα εξής προάστεια: Sunshine, Footscray, Yarraville, Keilor, Glenroy, Brunswick, Coburg, Fawkner, Thomastown, Lalor, Bundoora, Preston, Heidelberg, Bulleen, Collingwood, Fitzroy, Richmond.
- ★ Δημόσια συγκοινωνία (τράινο, λεωφορείο) εξυπηρετεί τις ανάγκες των μαθητών.

Για πληροφορίες αποταθείτε:

Bursar
Brunswick Grammar - St. Basile
P.O Box 63
Brunswick, 3056
Tel: 387 3055

Η σημασία της διδασκαλίας των Ελληνικών στα Ελληνόπουλα της Αυστραλίας

Του Φιλόλογου Καθηγητή κ. Π. Λιβεριάδη

Πρέπει να διδάσκονται ελληνικά τα ελληνόπουλα της Αυστραλίας;

Το ερώτημα το οποίο προκύπτει από τη διατύπωση του θέματος, φαίνεται ίσως κοινότυπο και χιλιοαπαντημένο. Επειδή όμως συνδέεται άμεσα με τα ενδιαφέροντά μας και με την ουσία της αποστολής μας και επειδή με την απάντηση που δίνουμε κάθε φορά σ' αυτό εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η ποιότητα και το αποτέλεσμα της προσπάθειάς μας, αξίζει να μας απασχολεί διαρκώς και ιδιαίτερα σε ευκαιρίες, όπως αυτή που δημιουργεί το περιοδικό μας.

Την αφορμή να ασχοληθώ με την διαπραγμάτευση αυτού του θέματος μου την πρόσφερε ένα πρόσφατο γεγονός. Παρακλήθηκα να εξετάσω τις τρεις καλύτερες εκθέσεις μαθητών μας, οι οποίοι πήραν μέρος σε διαγωνισμό, που

προκήρυξε εφημερίδα της Μελβούρνης. Θέμα της έκθεσης ήταν: «γιατί μαθαίνω ελληνικά;», αυτό δηλαδή που πραγματευόμαστε, από την δική μας σκοπιά στο παρόν περιοδικό. Παρ' ότι οι εκθέσεις είχαν γραφεί από μαθητές γυμνασίου, παρουσιάζουν έκδηλη την αδυναμία των παιδιών να δούνε σωστά το θέμα που τους είχε τεθεί. Απαντήσεις όπως «μαθαίνω ελληνικά για να ευχαριστήσω τους γονείς μου» ή «για να αλληλογραφώ με τα ξαδέλφια μου στην Ελλάδα...» και άλλες παρόμοιες, δείχνουν πόσο ρηχές είναι οι ρίζες του ενδιαφέροντός τους για την ελληνομάθεια και πόσο απληροφόρητα είναι τα παιδιά, για τον σκοπό και την αξία της προσπάθειας, στην οποία επί τόσα χρόνια υποβάλλονται. Και να σκεφθεί κανείς ότι οι μαθητές αυτοί δεν είναι από εκείνους, που

αντικρύζουν με αδιαφορία την διδασκαλία των ελληνικών, αν τουλάχιστο κρίνουμε από το ότι προθυμοποιήθηκαν και πήραν μέρος σε τέτοιο διαγωνισμό.

Έχοντας όμως υπ' όψη ότι η δημιουργία τέτοιου φρονήματος στους μαθητές δεν είναι ζήτημα απλής πληροφόρησης αλλά προϋπόθεση σταθερής πίστης και βιώματος των διδασκόντων (ό, τι διδάσκουμε από το περίσσευμα του νου και της καρδιάς μας είναι εκείνο που βριόκει απήχηση στους μαθητές), βλέπουμε ο καθένας την ανάγκη να προβληματισθούμε εμείς οι ίδιοι και να απαντήσουμε για λογαριασμό μας πρώτα στο καυτό ερώτημα. Όσα ακολουθούν στο άρθρο αυτό αποτελούν θεώρηση του ζητήματος από δύο κυρίως πλευρές τη καθαρά μορφωτική από τη μια και την ψυχολογική και κοινωνική από την άλλη.

Ο χορός των έθνομαρτύρων, λεπτομέρεια της τοιχογραφίας του Μουσείου Τέλου Άγρια - Άντωνίου Μήγκα στον Άγρια, έργο του ζωγράφου Γιάννη Κασόλα.

Αν δηλαδή ενός λαού η γλώσσα και ο Πολιτισμός μπόρεσαν να ξεπεράσουν την εποχή τους και συνεχίζουν να ζούν από πολλούς αιώνες, αν απλώθηκαν πολύ πιο πέρα από τα σύνορα του λαού, που τα δημιούργησε, και ακόμα αν άνοιξαν νέους ορίζοντες και συνεχίζουν να κατευθύνουν τη διάνοια των φωτισμένων ανθρώπων της γης, θα πρέπει να πούμε ότι τη γλώσσα και τον πολιτισμόν αυτών αξίζει όχι μόνον να τον γνωρίζει κανείς, αλλά και να του εμπιστευθεί την ολοκλήρωση της μόρφωσής του, και την καλλιέργεια της ανθρωπιάς του.

Με τέτοια κριτήρια αν κριθούν η ελληνική γλώσσα και ο Πολιτισμός, ο καθένας καταλαβαίνει ότι αδιαφιλονίκητα τοποθετούνται στη πρώτη θέση, και ακολουθούν όλοι οι άλλοι, ακόμη και εκείνοι, που φαίνονται ότι περνούν τη περίοδο της ακμής τους σήμερα. Σ' αυτό το συμπέρασμα φθάνουμε όχι από στείρα προγονοπληξία ούτε για να «παινέψουμε» το καλύβι μας μη πέσει και μας πλώσει», όπως λέει και ο Λαός μας.

Αλλά γιατί αποτελεί πανθομολογούμενη αλήθεια, η παρασιώπηση της οποίας θα έβλαπτε την ίδια την πραγματικότητα.

Είναι γνωστό ότι το ελληνικό αλφάβητο, στο σύνολό του, πέρασε σχεδόν αναλώσιμο στους άλλους λαούς και έγινε το μέσο αποτύπωσης της γλώσσας τους!

Η γλώσσα η ελληνική με ένα πολύ μεγάλο πλήθος λέξεών της, αλλά κυρίως με τη νομοτέλεια και τη συγκρότησή της, στάθηκε πρότυπο και κανόνας για τη γλώσσα λαών, που σήμερα διεκδικούν το μονοπώλιο της προόδου και του Πολιτισμού.

Στο ελληνικό πνεύμα και ο Πολιτισμός επιτέλεσε το μοναδικό στην Ιστορία της ανθρωπότητας θαύμα, να κατακτήσει τους κραταιούς της Ελλάδας κατακτητές Ρωμαίους, και να εκπολιτίσει, σύμφωνα με αυθεντική γνώμη μεγάλου Λατίνου σοφού.

Το πνεύμα το ελληνικό με την καθαρότητα και την ανέσπερη λάμψη του, ώθησε κατά καιρούς την παναθρώπινη σκέψη στη δημιουργία πνευματικών γεγονότων, που η ιστορία του πολιτισμού τα κατέγραψε με τους ανεπανάληπτους τίτλους της Αναγέννησης, του Ουμανισμού, του διαφωτισμού.

Η Γλώσσα και ο Πολιτισμός του Λαού μας πέρασαν αλώβητα από στυγνή και απάνθρωπη σκλαβιά πέντε αιώνων, και κράτησαν ζωντανή την Εθνική ας συνείδηση και την οντότητά μας, γεγονός που παρόμοιό του η Παγκόσμια Ιστορία δεν έχει να παρουσιάσει.

Αυτό το πνεύμα και ο Πολιτισμός έδωσε και δίνει το ψυχικό σθένος στον ελληνισμό της διασποράς να στέκεται επάξια ανάμεσα στους κατοίκους της οποιας χώρας, να προσαρμόζεται δημιουργικά στις νέες συνθήκες, και διατηρώντας και προάγοντας τα ιδιαίτερά του χαρακτηριστικά, να δρα, να μεγαλουργεί και να αποβαίνει βασικός παράγοντας της πολιτικής, οικονομικής και πνευματικής ζωής του τόπου.

Στα πολύ λίγα χρόνια του ελεύθερου βίου του, ο Ελληνικός Λαός, και παρά τις φοβερές και επάλληλες συμφορές του, βοηθούμενος από την πνευματική του παρακαταθήκη και το σφρίγος της ψυχής του, μπόρεσε όχι

απλώς να επιβιώσει αλλά να πάρει σημαντική και αξιόλογη θέση ανάμεσα στους λαούς που διανύουν ομαλή περίοδο της Ιστορικής τους πορείας.

Η πνευματική παρουσία των σημερινών Ελλήνων της Ελλάδας και της διασποράς, επισημαίνεται σαν ουσιαστική σε Παγκόσμια κλίμακα, με την ανάδειξη μεγάλων δημιουργών και κορυφών του πνεύματος στα γράμματα και στις τέχνες. Στο πνεύμα και στη ψυχοσύνθεση του Λαού μας διασώζονται και παράγονται αξίες που πραγματικά καλλιεργούν και ουσιαστικά μορφώνουν ανθρώπους, τους ανεβάζουν ποιοτικά και δίνουν υψηλό περιεχόμενο στη ζωή τους.

Σαν τέτοια αξία φθάνει το θεσμό της Ελληνικής οικογένειας να αναφέρουμε μόνο, που λειτουργεί σαν ανεκτίμητο εργαστήριο ανθρωπιάς, σφουρηλατεί ακατάλυτους δεσμούς και προσφέρει ισχυρά εφόδια για τη ζωή. Κι ας σκεφθούμε, από την άλλη, τι γίνεται σε πολλούς λεγόμενους πολιτισμένους λαούς, πόσο και πως διακυβεύονται και εμπαίζονται οι ηθικές αξίες, ποιά το κατάντημα των νέων, ποια η φροντίδα για τη διαπαιδαγώγηση και μόρφωσή τους και ποιά γενικά η αξία του ανθρώπου και της ζωής του, συγκριτικά ακόμα και με τα κατοικίδια ζώα.

Στις παραπάνω σκέψεις στηρίζω τη πεποίθησή μου για την ασύγκριτη και μοναδική αξία των μορφωτικών αγαθών, που αναβλύζουν από την Ελληνική γλώσσα και τον πολιτισμό.

Ίσως να μην απέχουν πολύ από τις σκέψεις αυτές και όσοι άλλων εθνικοτήτων άνθρωποι καταφεύγουν στις πηγές της Ελληνικής Παιδείας και γλώσσας, για τη μόρφωση ή επιμόρφωσή τους (ο αριθμός αυτός αυξάνεται καταπληκτικά τα τελευταία χρόνια). Ακόμη και οι αρμόδιοι όλων σχεδόν των πολιτισμένων χωρών, που ίδρυσαν και διατηρούν στα Πανεπιστήμια έδρες Ελληνικής Φιλολογίας και γλώσσας.

Το θέμα ας το δούμε τώρα από ψυχολογική και κοινωνική πλευρά. Τα παιδιά μας, είτε τα φέραμε μικρά από την Ελλάδα, είτε γεννήθηκαν εδώ, μεγάλωσαν στα χέρια μας και ανατράφηκαν, κατά τη προσχολική τουλάχιστον ηλικία τους μέσα σε γνήσιο και αμιγώς Ελληνικό Οικογενειακό περιβάλλον.

Υπάρχει επομένως ανάγκη συμβιβασμού των δύο αυτών παραγόντων της αγωγής και όχι υπερίσχυση του ενός εις βάρος του άλλου. Το Αυστραλέζικο Σχολείο είναι οπωσδήποτε απαραίτητο αλλά και η αποκτημένη οικογενειακή ανατροφή είναι κάτι που δε μπορεί να παραγραφεί χωρίς σοβαρούς κινδύνους.

Σ' αυτό ακριβώς το σημείο τοποθετείται ο ρόλος των Ελλήνων σαν γλώσσα και σαν μόρφωση, γιατί δίνουν ομαλή συνέχεια στην Ελληνική Οικογενειακή ζωή, και - το κυριώτερο - εξασφαλίζουν ισορροπία σ' εκείνο που ήδη είναι και σ' εκείνο που πάει να γίνει το παιδί. Η διδασκαλία

των Ελληνικών αποτρέπει το χάσμα, γιατί υψώνει παράλληλα στην ψυχή και στη σκέψη του παιδιού την αξία της μητρικής γλώσσας και του προγονικού του πολιτισμού με την αξία της αυστραλέζικης κουλτούρας. Μόνο έτσι οι δυο αυτές αξίες θα βρεθούν σε μια σχέση αλληλεπίδρασης και αλληλοσυμπλήρωσης και όχι σε σύγκρουση εξόντωσης και αφανισμού. Οι δυο αυτές δυνάμεις δεν πρέπει να γίνουν οι συμπληγάδες που θα συντρίψουν το παιδί, αλλά τα στερεά και ισοδύναμα σκέλη, πάνω στα οποία θα στηρίξει τη ζωή του και το μέλλον του. Τότε οι γονείς του θα μείνουν γονείς, ο προγονικός πολιτισμός πηγή δύναμης και έμπνευσης, η καταγωγή του καύχημα και ικανοποίηση, αλλά και από την άλλη το αυστραλέζικο Σχολείο εργαστήριο του πνεύματος και της ψυχής, ο ντόπιος πολιτισμός ανάγκη δημιουργική και οι γύρω άνθρωποι στίβος κοινωνικός, στον οποίο θα ριχτεί με όλες τις δυνάμεις του σαν ίσος προς ίσον και όχι αποκομμένος από τη φύτρα του και ακρωτηριασμένος ψυχικά και συναισθηματικά.

Ο άνθρωπος είναι όπως το δέντρο, έχει και αυτός τις ρίζες του. Των παιδιών μας οι ρίζες είναι η γλώσσα που τους μάθαμε, η νοοτροπία που τους μεταδώσαμε, η ζωή στην οποία τους οδηγήσαμε, οι αρχές μας, οι αντιλήψεις μας. Στο δέντρο μπορούμε να κατευθύνουμε τον κορμό του, να περιο-

ρίσουμε τα κλαδιά του, να το ατομώσουμε, να του δώσουμε το σχήμα και το ύψος που θέλουμε. Τις ρίζες του όμως δεν τις κατευθύνουμε, γιατί δεν τις ορίζουμε. Μας συμφέρει να αποχωρήσει να τις δυναμώσουμε με τη καλλιέργεια, με το πότισμα. Τότε το δέντρο θα είναι θαλερό και οι καρποί του πλούσιοι. Για να αλλάξουμε τις ρίζες του είναι αδύνατο, να το αποχωρήσει με απ' αυτές ισοδυναμεί με θάνατο. Τότε θα γίνει ξύλο, υλικό για να φτιάξουμε κάτι ή για τη φωτιά. Δέντρο μια φορά θα πάψει να είναι. Το ίδιο και ο άνθρωπος. Διατηρώντας τις ρίζες του και δυναμώνοντάς τις, ζει, διαπλάθεται, ολοκληρώνεται, προσαρμόζεται σε νέους τρόπους ζωής, αξιοποιείται.

Αν αντίθετα αποκοπεί από αυτές, χάνει όχι μόνο τους γονείς και την καταγωγή του αλλά και τον ίδιο τον εαυτό του. Μπορεί να γίνει οτιδήποτε, άνθρωπος όμως ψυχικά υγιής και ισορροπημένος δεν είναι.

Ασφάλεια και τροφή για τις ρίζες μας είναι τα Ελληνικά. Ας συνειδητοποιήσουμε όλη η ομογένεια την αλήθεια αυτή και ας κάνουμε το παν να τη συντηρήσουμε για χάρη των παιδιών μας.

Νόμισμα του Μακεδόνος Βασιλέως Εύκρατιδα της Βακτριανής. Διακρίνονται τὰ ἑλληνικά γράμματα.

Τα Καταστήματα Σαλαπάτα

Χαιρετίζουν με υπερηφάνεια τις πολιτιστικές εκδηλώσεις των «ΔΗΜΗΤΡΙΩΝ 1986» και εύχονται στην ομογένεια την ενότητα και την σύμπνοια που χρειάζεται σε μέρες εθνικού συναγερμού.

SALAPATAS BROS.

201 LONSDALE STREET, MELBOURNE
Tel: 663 1805

251 ELIZABETH STREET, SYDNEY
Tel: 233 3230

BIBLIA, ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ, ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ, ΣΟΥΒΕΝΙΡ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΟΙΗΤΕΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ

Κοινωνικοπολιτική Ανασκόπηση του έργου του

Του Εκπαιδευτικού Πλούταρχου Δεληγιάννη, σε 2 μέρη

«Γίγαντες και ήρωες είναι αυτοί που με θάρρος και τόλμη, αλλά και με συνέπεια στέκονται στο καθήκον των πολιτικοκοινωνικών αλλαγών μιας εποχής και δε λιγούν στους εκβιασμούς και στις τρομοκρατίες όλων αυτών που στέκονται εμπόδιο στο δρόμο της προόδου».

Μέρος πρώτο

Εισαγωγή και βιογραφικά

Στη νοτιοανατολική ακτή της Πελοποννήσου, βρίσκεται ένα βραχώδες νησί, η Μονεμβασιά. Εκεί γεννήθηκε ένας από τους σύγχρονους μεγάλους ποιητές της Ελλάδας, ο ποιητής της Ρωμιούσνης, Γιάννης Ρίτσος, την πρώτη του Μάη 1909.

Η πρώτη του Μάη ίσως νάταν συμβολική μέρα, γιατί ο ποιητής, απ' τα εφηβικά του ακόμη χρόνια συνέδεσε τη ζωή του με το πνεύμα και το σύμβολο της πρωτομαγιάς.

Οι γονείς του Γιάννη είχαν μεγάλη περιουσία, μα χρεωκόπησαν κι έπεσαν σε μεγάλη δυστυχία. Η δυστυχία της οικογένειας Ρίτσου χτύπησε και τον Γιάννη. Δεν ήταν βέβαια, μόνο η φτώχεια, σαν επακόλουθο της χρεωκοπίας, που χτύπησε την οικογένεια Ρίτσου. Ήταν και οι αρρώστιες και κύρια απ' όλες, η φυματίωση, η οποία την εποχή εκείνη, θεωρούνταν σα μια από τις χειρότερες και τις πιο προσβλητικές. Ο ίδιος ο ποιητής χτυπήθηκε απ' την ασθένεια αυτή στα δεκαεφτά του χρόνια.

Τα κακά αυτά που χτύπησαν την οικογένεια Ρίτσου και τον ίδιο τον ποιητή, άφησαν βαθειά σημάδια στη ζωή και στη ποίηση του Γιάννη.

Ο Γιάννης άρχισε να γράφει στίχους απ' τα οχτώ του κιόλας χρόνια. Τον ίδιο καιρό έδειξε ενδιαφέρον και για τη ζωγραφική και για τη μουσική. Με τον τελειωμό των γυμνασιακών του σπουδών, στα 1926, ο Γιάννης πήγε στην Αθήνα. Η χρονιά αυτή έμεινε σταθμός στη ζωή του.

Απ' το 1926 αρχίζει η μεγάλη περιπέτεια της ζωής του. Όταν δεν είναι στο σανατόριο, δουλεύει σε σκληρές δουλιές. Γνωρίζει, έτσι, την ταπείνωση, τον εξευτελισμό και την εκμετάλευση, μέσα σ' ένα κόσμο εχθρικό, άσπλαχνο και κακό. Εδώ χρειάζεται να πω δυό λόγια γιατί ο κόσμος ήταν και είναι

εχθρικός, άσπλαχνος και κακός. Ο κόσμος έγινε κακός και άσπλαχνος από την εποχή που η ιδέα της ιδιωτικής περιουσίας έγινε βίωμα και φιλοσοφία των ατόμων. Από εκείνη την εποχή ο άνθρωπος έγινε ατομιστής, εχθρικός άσπλαχνος και κακός και θα παιδεύεται για αιώνες ακόμα, γιατί είτε κομμουνιστές είμαστε, είτε σοσιαλιστές, είτε δημοκράτες δεν παύουμε να είμαστε φασίστες και στην ουσία σκλάβοι, της ίδιας μας της ύπαρξης.

Το θέμα αυτό είναι πολύ βαθύ και απαιτεί μακρά συζήτηση.

Ο χρόνος, όμως, και ο τόπος δεν επιτρέπουν κάτι τέτοιο και επομένως ας μου επιτραπεί να επιστρέψω στο θέμα μου.

Ο Γιάννης Ρίτσος δεν απελπίζεται. Δε χάνει τη ψυχραιμία του. Δυο δυνάμεις του δίνουν θάρρος και τον κρατούν στη ζωή - η ποίηση και τα ιδανικά της επανάστασης. Και οι δύο αυτές δυνάμεις μένουν κοντά του σ' όλες τις περιπέτειες και ταλαιπωρίες της ζωής του. Ούτε η πρώτη, αλλά ούτε και η δεύτερη δεν τον εγκαταλείπουν. Η έφεσή του για τη ποίηση και η θέλησή του καθορίζουν και διαμορφώνουν το χαρακτήρα του. Η ποίηση τον λυτρώνει, το δε προοδευτικό κίνημα του δίνει δύναμη να ελπίζει σε μια σωτηρία τόσο προσωπική όσο και παγκόσμια.

Η ελπίδα, όμως, αυτή αφορά το μακρινό μέλλον. Αυτή είναι η γνώμη μου, γιατί δυστυχώς η ιδέα της ατομικής περιουσίας, όχι βέβαια της προσωπικής, μας κάνει όλους να σκεφτόμαστε και να ενεργούμε κατά βάθος σαν φασίστες. Βλέπετε και εφημερίδα «Αυγή» - 11 ή 17 του Μάη, 1968. Μετάφραση απ' τα Γαλλικά, Χρυσάς Παπανδρέου.

Το έργο του Ρίτσου σχετίζεται και ταυτίζεται με τις κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις και αλλαγές σε παγκόσμια κλίμακα. Την ίδια, όμως στιγμή δε λείπουν ούτε η νοσταλγία, ούτε η λύπη, αλλά ούτε και η απελπισία και η σάτιρα που είναι μέρος του είναι μας. Με άλλα λόγια, ο Ρίτσος έχει και πλάτος και βάθος σ' όλο του το έργο.

Τα πρώτα χρόνια

Απλήχηση των πικρών εμπειριών βρίσκουμε στο περιεχόμενο των πρώτων ακόμα ποιητικών συλ-

Σύγχρονοι Έλληνες ποιητές

λογών του, τα «τρακτέρ» (1934) και οι «Πυραμίδες» (1935). Απ' τη μια μεριά, τα ποιήματά του νοσταλγικά, απελπισμένα, σατιρικά και αυτοσαρκαστικά, που είναι προσωπικοί εξορκισμοί και που αποκαλύπτουν επίδραση του Κώστα Καρυωτάκη, του μεγάλου παρακμασμένου της δεκαετίας του '20. Όλα αυτά και άλλα για τη μια πλευρά της Ριτσικής ποίησης. Στην άλλη μεριά έχουμε στιχούς emphaticούς, που βρίσκει κανείς σε πληθώρα στη ποιητική παράδοση του Κωστή Παλαμά. Στη μεριά αυτή της Ριτσικής ποίησης γίνεται ακόμα αισθητή και η ποίηση ή μάλλον η επίδραση του Μαγιακόφσκυ. Στην επίδραση αυτή οφείλεται η αίσθηση του Ρίτσου για τη μεγαλορρημοσύνη, την πρόκληση, τη ζητωκραυγή, την έξαρση. Ακόμα, ο Ρίτσος οφείλει την έμπνευσή του και σ' έναν άλλο προικισμένο ποιητή της εποχής μας, τον Κώστα Βάρναλη που είχε συμφιλιώσει το λυρισμό με τον κυνισμό, τη βιαιότητα με την τρυφερότητα, τη σάτιρα της κατεστημένης τάξης με πίστη στο μέλλον.

Με τα πρώτα κιόλας δύο βιβλία του ο Ρίτσος προσπάθησε να βρει διέξοδο στη πίστη. Είναι πολέμιος της αδι-κίας απ' την αρχή ακόμα της σταδιοδρομίας του. Η απο-κήρυξη της κοινωνικής πραγματικότητας, μιας απάνθρωπης πραγματικότητας, παίρνει, στο έργο του, κυρίαρχη θέση.

Στα προαναφερθέντα δύο έργα ο Ρίτσος εκθειάζει ένα κόσμο δικαιοσύνης που γεννιέται απ' τη κοινωνική επανάσταση. Μέσα στα έργα αυτά, κοντά στα ποιητικά στοιχεία, πολιτογραφούνται και στοιχεία αντιποιητικά - μηχανές, εργαλεία εργασίας,

κλπ. Και παρά τις τόσες, όπως αναφέραμε, επιδράσεις που δέχεται και παρά τις φανερές αδυναμίες που διαπιστώνουμε στα πρώτα αυτά έργα, ο Ρίτσος, με τα έργα αυτά, βάζει τη σφραγίδα του μεγάλου ποιητή.

Με τις συλλογές «Τρακτέρ» και «Πυραμίδες» ο Ρίτσος ξεχωρίζει και απομακρύνεται από τα παραδοσιακά στοιχεία της ποίησης και γίνεται βάρδος μιας καινούργιας ετερόκλητης και αισθητικής ποίησης.

Αυτή η τάση τον βοηθά να εγκαταλείψει τον μυστικισμό. Με ένα ποίημά του, αφιερωμένο στον Καρυωτάκη, αξιώνει τη στράτευση στην επαναστατική αδελφoσύνη. Οι πιο κάτω στίχοι μιλουν καθαρά για την αξίωση αυτή:

*Τις συγκεντρώσεις των προλεταρίων
απ' το παράθυρό μου τις κοιτώ
ως να συγκινηθώ μέχρι δακρύων
και γράφω στίχους πλέον των 100.....
Τώρα το «καπιτάλ» του Μάρξ κηρύττω,
μα αποφεύγω τη κάθε συμπλοκή
γιατί, ξέρω, θανάσιμα θα πλήττω
αν κάποτε με βάλουν φυλακή. **

*Τέλος πρώτου μέρους. Το δεύτερο μέρος
θα δημοσιευθεί στην επόμενη έκδοση.
Πλούταρχος Π. Δεληγιάννης*

★ Απ' το ποίημα «Επαναστάτες» της συλλογής «Τρακτέρ».

Ό Μένανδρος σέ νόμισμα
τού 2ου αιώνα π.Χ.

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Όταν στα 316 π.Χ. ο Κάσσανδρος ίδρυε πάνω στα όρια της αρχαίας Θέρμης τη νέα πρωτεύουσα της Μακεδονίας, δίνοντας το όνομα της γυναίκας του και αδελφής του Μεγάλου Αλεξάνδρου Θεσσαλονίκης, σίγουρα δεν μπορούσε να φανταστεί τις εντυπωσιακές συνέπειες της απόφασής του. Η εξέλιξη της Θεσσαλονίκης ξεπέρασε πολύ σύντομα τις φιλοδοξίες του Κάσσανδρου που είχε προχωρήσει στην ίδρυσή της προκειμένου να επιτύχει την πολιτική του επικράτηση στη Μακεδονία. Η πόλη χτισμένη στον ανατολικό μυχό του Θερμαϊκού κόλπου διέθετε εξ αρχής εκείνα τα πλεονεκτήματα που προμήνυαν την αλματώδη ανάπτυξή της στους επόμενους αιώνες. Ο χαρακτηρισμός της από το βυζαντινό συγγραφέα Γεώργιο Ακροπολίτη ως «της Ευρώπης οφθαλμός» αποδίδει ανάγλυφα την ευνοϊκή γεωγραφική θέση της μακεδονικής μητρόπολης.

Γνήσια ελληνιστική πόλη στις πρώτες δεκαετίες της ζωής της, η Θεσσαλονίκη αναδεικνύεται με γοργό ρυθμό σε σημαντικό εμπορικό κέντρο της ανατολικής Μεσογείου και σε λειτουργικό αποδέκτη φιλοσοφικών και θρησκευτικών ρευμάτων της κοντινής Ανατολής. Η κατάκτηση της Μακεδονίας από τους Ρωμαίους (168 π.Χ.) δεν ανακόπτει την εξελικτική πορεία της Θεσσαλονίκης, που γίνεται εκτός των άλλων, και σπουδαίο στρατιωτικό κέντρο στο ανατολικό τμήμα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Το πέρασμα κοντά από την πόλη της περίφημης Εγνατίας οδού, στην κατεύθυνσή της από το Δυρράχιο προς τις ανατολικές επαρχίες της Αυτοκρατορίας, σε συνδυασμό με το λιμάνι, συμβάλλει αποφασιστικά στην ανάδειξη της Θεσσαλονίκης σε σταυροδρόμι Ανατολής και Δύσης. Πραγματική χοάνη λαών και ιδεών η Θεσσαλονίκη μετουσιώνει τα πάντα κάτω από το κυρίαρχο ελληνικό πνεύμα της εποχής λίγο πριν γνωρίσει από τον απόστολο Παύλο τον Χριστιανισμό (50 μ.Χ.) και συνδέσει έκτοτε στενά τη μοίρα της με τη νέα θρησκεία.

Σημαντικός από κάθε άποψη είναι για την πόλη ο 4ος μ.Χ. αιώνας. Η Θεσσαλονίκη οχυρωμένη με ισχυρά τείχη γίνεται στις αρχές του αιώνα πρωτεύουσα του αυτοκράτορα Γαλέριου που κατευθύνει απ' αυτήν τους νικηφόρους αγώνες του εναντίον των Γόθων και των Περσών. Η πόλη τιμά το νικητή Γαλέριο με την ανέγερση θριαμβευτικού τῶξου, της γνωστής σήμερα «Καμάρας», ενώ ο ίδιος ο αυτοκράτορας κτίζει το ανακτορικό συγκρότημα κοντά στον ιππόδρομο και κοσμεύει την πόλη με τη Ροτόντα και άλλα οικοδομήματα που σήμερα δεν σώζονται. Στα χρόνια του, όμως, επαναλαμβάνονται και οι διωγμοί εναντίον των Χριστιανών, κατά τη διάρκεια των οποίων μαρτυρεί ο Άγιος Δημήτριος (303). Η Θεσσαλονίκη αποκτά τον πολιούχο της άγιο που η φήμη του σύντομα θα εξαπλωθεί σ' ολόκληρο το χριστιανικό κόσμο μετά την καθιέρωση της νέας θρησκείας.

Οι πρώτοι βυζαντινοί αυτοκράτορες δείχνουν ξεχωριστό ενδιαφέρον για τη Θεσσαλονίκη. Στα τέλη του 4ου αιώνα ο Μέγας Κωνσταντίνος οργανώνει το λιμάνι στο Ν.Δ άκρο της πόλης, ενώ ο Μέγας Θεοδοσίος την οχυρώνει με νέα ισχυρά τείχη, τμήματα των οποίων σώζονται ακόμη και σήμερα. Ο ίδιος αυτοκράτορας βαπτίζεται το 380 στη Θεσσαλονίκη και στις 28 Φεβρουαρίου εκδίδει το γνωστό διάταγμα με το οποίο αναγνωρίζεται το δόγμα της Νίκαιας ως το μόνο αληθινό. Το όνομα, όμως, του Μεγάλου

Θεοδοσίου συνδέεται και με την αποτρόπαιη πράξη του 390, όταν διέταξε τη θανάτωση 7.000 αθώων Θεσσαλονικέων για αντίποινα σε ανταρσία που είχε προηγηθεί εναντίον του Βουτερίχου, στρατιωτικού διοικητή του Ιλλυρικού.

Την περίοδο αυτή η Θεσσαλονίκη έχει ήδη καταστεί σπουδαίο χριστιανικό κέντρο και αποκτά σύντομα τις πρώτες της εκκλησίες. Γύρω στο 400 η Ροτόντα, μετά από αναγκαίες διαρρυθμίσεις μετατρέπεται σε χριστιανικό ναό, ενώ στο πρώτο μισό του 5ου αιώνα ανεγείρονται οι βασιλικές του Αγίου Δημητρίου και της Αχειροποιήτου. Ακολουθούν οι βασιλικές που σήμερα βρίσκονται κάτω από τα θεμέλια της Αγίας Σοφίας και το καθολικό της Μονής Λατόμου (Ήσος Δαβίδ). Πυρήνας της χριστιανικής λατρείας στην πόλη γίνεται ο λαμπρός ναός του Αγίου Δημητρίου, η πεντάκλιτη βασιλική που ίδρυσε από ευγνωμοσύνη προς τον άγιο ο έπαρχος του Ιλλυρικού Λεόντιος. Ο ναός κτίστηκε πάνω στο χώρο των δημόσιων λουτρών όπου είχε μαρτυρήσει ο άγιος και του είχε αφιερωθεί αρχικά μικρό ναΐδριο, ο «οικίσκος». Το λείψανο του αγίου τοποθετείται σε ειδική λειψανοθήκη που καλύπτεται με κιβώτιο, στο κεντρικό κλίτος του ναού. Παράλληλα, στην κρύπτη του ναού αρχίζει να οργανώνεται η τελετουργική λατρεία γύρω από το μύρο που αναβλύζει από τον άγιο.

Στους δύο επόμενους αιώνες (6ος και 7ος) η Θεσσαλονίκη γίνεται ο στόχος συνεχών επιθέσεων από βαρβαρικούς λαούς, ανάμεσα στους οποίους ξεχωρίζουν οι Άβαροι και οι Σλάβοι. Ο Ιουστινιανός, για να αντιμετωπίσει τους επιδρομείς ορίζει το 535 τη Θεσσαλονίκη πρωτεύουσα του Ιλλυρικού και οργανώνει μέσα από τα τείχη της τον αγώνα κατά των εχθρών. Είναι η περίοδος που οι Θεσσαλονικείς γνώρισαν πολλές φορές τη θαυματουργή και σωτήρια επέμβαση του πολιούχου τους αγίου, όπως μας περιγράφει το βιβλίο των θαύμάτων του. Στο διάστημα 629-634 η βασιλική του Αγίου Δημητρίου ερειπώνεται σχεδόν από πυρκαγιά, αλλά σύντομα ξανακτίζεται με τη φροντίδα του επισκόπου Ιωάννη.

Την ειρηνική ζωή της πόλης ταραξεί ένα ξαφνικό και οδυνηρό γεγονός. Το 904 Σαρακηνοί πειρατές, έχοντας ως ορμητήριο το Χάνδακα της Κρήτης επιτίθενται στη Θεσσαλονίκη και μετά από σύντομη πολιορκία εκπορθούν τα τείχη της. Οι Σαρακηνοί στην ολιγοήμερη παραμονή τους στην πόλη επιδίδονται, σύμφωνα με τις περιγραφές του Ι. Καμενιάτη, σε φοβερές βιαιοπραγίες και λεηλασίες. Φεύγοντας παίρνουν μαζί τους στην Κρήτη 22.000 αιχμαλώτους και βαρύτιμα λάφυρα. Πριν προλάβουν να ανασάνουν οι Θεσσαλονικείς από το σκληρό χτύπημα, έρχονται αντιμέτωποι με τις οργανωμένες επιθέσεις των βουλγάρων ηγεμόνων, πρώτα του Συμεών και στη συνέχεια του Σαμουήλ. Ο τελευταίος θα επιδιώξει στα τέλη του 10ου αιώνα να καταλάβει την πόλη με απώτερο μάλιστα στόχο να απαγάγει το λείψανο του Αγίου Δημητρίου. Ο βουλγαρικός κίνδυνος που απειλεί όχι μόνο τη Θεσσαλονίκη αλλά και ολόκληρη την αυτοκρατορία αποτρέπει μετά από σκληρούς πολύχρονους αγώνες του Βασιλείου του Β' κατά του Σαμουήλ. Η Θεσσαλονίκη για μια ακόμη φορά υπήρξε το ισχυρό ορμητήριο εναντίον του εχθρού.

Η ειρηνική περίοδος που ακολουθεί έχει ευεργετική επίδραση στην οικονομική και πολιτιστική ζωή της Θεσσαλονίκης. Το 1028 ιδρύεται από τον πρωτοσπαθάριο Χριστόφορο η Παναγία των Χαλκέων στον τύπο του σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο ναού, που θα επικρατήσει στη βυζαντινή ναοδομία κατά τους επόμενους αιώνες. Ο κομψός ναός διακοσμείται λίγο μετά με σημαντικές τοιχογραφίες. Στα μέσα του 12ου αιώνα καθιερώνεται προς τιμήν του Αγίου Δημητρίου μεγάλο εμπορικό πανηγύρι στο δυτικό τμήμα της πόλης, πρόδρομος της σημερινής Διεθνούς Εκθέσεως. Κατά το 9ήμερο της διάρκειάς του συρρέουν στη Θεσσαλονίκη έμποροι από όλο τον τότε γνωστό κόσμο, πουλώντας και αγοράζοντας κάθε είδους προϊόντα. Η φήμη και ο πλούτος της πόλης γίνονται όμως και πάλι η αιτία να προκαλέσουν την επιβουλή των εχθρών.

Το 1185 επιτίθενται στη Θεσσαλονίκη με 80.000 στρατό και 200 πλοία οι Νορμανδοί. Η ηρωική αντίσταση των κατοίκων δεν μπορεί να αντισταθμίσει την ισχύ του εχθρού και την ανικανότητα του διοικητή της πόλης Δαβίδ Κομνηνού.

Καλλιτεχνική κίνηση

Έκθεση Ζωγραφικής

Οι Ρεμπέτες

Από τις 18 του Οκτώβρη μέχρι και τις 2 του Νοέμβρη παρουσιάστηκε με μεγάλη επιτυχία στην Γκαλερί του «Κέντρου Τέχνης» η ατομική έκθεση του ζωγράφου Νίκου Σουλάκη με τον γενικό τίτλο «Εικόνες και Μνήμες».

Στους πίνακες αυτούς ο Σουλάκης, αν και ζει σε μια βιομηχανική μεγαλούπολη, όπως είναι η Μελβούρνη, επιστρέφει νοερά στον παλιό γνώριμο χώρο της πατρίδας που με την βοήθεια της μνήμης τον ανασταίνει πάνω στον καμβά με τους ωραίους συνδυασμούς των χρωμάτων του.

Ο Νίκος Σουλάκης γεννήθηκε το 1943 στα Στεφανινά της Θεσσαλονίκης, όπου πέρασε τα παιδικά και τα πρώτα από τα εφηβικά του χρόνια.

Το 1966 μετανάστευσε στην Αυστραλία. Το 1973-74 πήρε μαθήματα σχεδίου και ζωγραφικής από το "Training Institute".

Πήρε μέρος σε ομαδικές εκθέσεις.

Σήμερα ζει και εργάζεται στην Μελβούρνη.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ Η ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑ

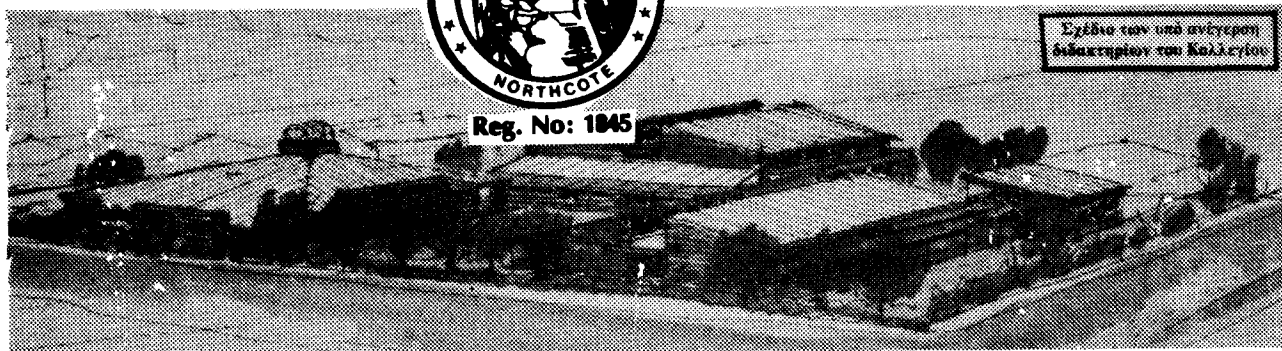
Διεύθυνση Διδασκηρίων:
480 HIGH ST., NORTHCOTE
ΤΗΛ. 489 7677 - 489 4079

Reg. No: 1845

Νέα Διεύθυνση Διδασκηρίων του Δημοτικού
3 MATISI ST., THORNBURY
ΤΗΛ. 484 2098 - 489 7677 - 489 4079

Εξέδρα των υπό ανέγερση
διδασκηρίων του Κολλεγίου

ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Η απόκτηση των νέων ιδιοκτητητων διδασκηρίων που στεγάζουν το Δημοτικό μας σχολείο, μας έδωσε τη δυνατότητα να αυξήσουμε τον αριθμό των μαθητών του Δημοτικού κατά 100, για το σχολικό έτος 1986. Μπορούμε έτσι να ικανοποιήσουμε την επιθυμία πολλών γονέων να στείλουν τα παιδιά τους στην «ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑ». Για την πλήρωση των νέων αυτών 100 θέσεων καλούμε τους ενδιαφερόμενους να υποβάλλουν τώρα αιτήσεις εγγραφής για το 1987.

Το Κολλέγιο έχει εξασφαλίσει ιδανικές συνθήκες για την αρμονική ψυχοσωματική και πνευματική ανάπτυξη ενός νέου ανθρώπου.

Τα δίδακτρα είναι χαμηλά, προσιτά σ' όλους. Ακόμα χαμηλότερα δίδακτρα για τα Preps και την πρώτη Δημοτικού.

Η μεταφορά των μαθητών γίνεται με σχολικά λεωφορεία.

ΓΟΝΕΙΣ!

Αν θέλετε να εξασφαλίσετε στα παιδιά σας μια σωστή, επιμελημένη, άρτια μόρφωση, φροντίστε να μη χάσετε το καλύτερο σχολείο.

ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Οι νέες ιδιοκτήτες σχολικές εγκαταστάσεις μας έφεραν στην ευχάριστη θέση να δεχτούμε στο Γυμνάσιο του Κολλεγίου το 1987, 50 ακόμα Ελληνόπουλα. Το Κολλέγιο δέχεται τώρα αιτήσεις για την κάλυψη των 50 αυτών νέων θέσεων στο Γυμνασιακό του τμήμα.

Το Κολλέγιο παρέχει άρτια μόρφωση και διαπαιδαγωγεί με ειδική φροντίδα και επιμέλεια τους μαθητές του.

Είναι το καλύτερο Εκπαιδευτήριο του είδους του και έχει τα χαμηλότερα δίδακτρα.

ΓΟΝΕΙΣ!

Δώστε στο παιδί σας την καλύτερη ευκαιρία της ζωής του, να συμπληρώσει τις γυμνασιακές του σπουδές στην «ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑ».

«ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑ», ΤΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΡΟΙΚΙΑΣ

Τα γραφεία του Κολλεγίου παραμένουν ανοικτά για εγγραφές και πληροφορίες
από Δευτέρα — Σάββατο, 10 π.μ. — 5 μ.μ.

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

Λάζαρος Παπαδόπουλος

Πέρασε κιόλας ένας χρόνος από την ημέρα που άφησε τον μάταιο τούτο κόσμο ο Καθηγητής Λάζαρος Παπαδόπουλος, αφήνοντας πίσω την πικραμένη του σύζυγο Ειρήνη και τα δυό του παιδιά Μπέττυ και Ηλία.

Ο Λάζαρος γεννήθηκε στο Λευκώνα Πρεσπών της Φλώρινας. Αφού τέλειωσε τις γυμνασιακές του σπουδές στη Φλώρινα, συνέχισε ανώτατες σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης, απ' όπου και αποφοίτησε παίρνοντας με άριστα το πτυχίο του στις πολιτικές και οικονομικές επιστήμες.

Λόγω της άριστης επίδοσης και του καλού του χαρακτήρα, ο καθηγητής της έδρας της πολιτικής οικονομίας Δ. Δεληβάνης τον επέλεξε ως βοηθό του. Από τη θέση του αυτή στάθηκε το δεξί χέρι του Καθηγητή Δεληβάνη αλλά και ο αρωγός των φοιτητών σε κάθε τους πρόβλημα. Επίσης εργάστηκε για χρόνια στα πολύ γνωστά φροντιστήρια της Θεσσαλονίκης «Ευκλείδης» διδάσκοντας πολιτική οικονομία σε φοιτητές του Πανεπιστημίου.

Το 1964 έφθασε στην Αυστραλία, όπου ασχολήθηκε με κτηματομεσητικές επιχειρήσεις δείχνοντας και σ' αυτόν τον τομέα τις ικανότητές του. Δεν τούλειψε όμως ποτέ η έφεση για μάθηση, γι' αυτό και εγκαταλείπει τον επιχειρησιακό χώρο και στρέφει το ενδιαφέρον του προς την εκπαίδευση. Έτσι τον βλέπουμε το 1975 να συνεχίζει τις σπουδές του στη Σχολή Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου του La Trobe και την επόμενη χρονιά διορίζεται από το Υπουργείο Παιδείας της Βικτώριας ως καθηγητής στη μέση εκπαίδευση, όπου και προσέφερε τις υπηρεσίες του μέχρι την ημέρα του αναπάντεχου θανάτου του στις 12 Οκτώβρη 1985.

Αλλά και μέσα στον παροικιακό χώρο η παρουσία του Λάζαρου υπήρξε αισθητή. Πρωτοστάτησε στην ίδρυση της Ένωσης Πτυχιούχων Ανωτάτων Σχολών Ελλάδας (Ε.ΠΑ.Σ.Ε) της οποίας και υπήρξε και ο πρώτος πρόεδρος. Επίσης επρόσφερε τις υπηρεσίες του και στην Παμμακεδονική Ένωση Αυστραλίας ως μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου με τομέα ευθύνης στις δημόσιες σχέσεις.

Μα η αναπόφευκτη μοίρα του ανθρώπου τον υπόταξε και του πήρε τη ζωή πριν την ώρα του.

Ας είναι ελαφρό το χώμα της αυστραλιανής γης που τον σκέπασε.

ΘΑ ΣΑΣ ΚΑΤΑΚΤΗΣΟΥΝ ΟΙ ΒΙΛΕΣ ΤΗΣ ΕΘΝΟΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ

Στη μαγευτική Χαλκιδική

Η Εθνοκτηματική, με το κύρος του ονόματός της και το αμέριστο ενδιαφέρον για τους ξενητεμένους Έλληνες, σας στέλνει το μήνυμα: Διαλέξαμε τα πιο όμορφα ελληνικά ακρογιάλια και φτιάξαμε πανέμορφες παραθεριστικές κατοικίες. Τις ονομάσαμε βίλες και τώρα περιμένουν να σας κατακτήσουν! Σας προτείνουμε τη μαγευτική Χαλκιδική! Εδώ στη Σιθωνία σ' ένα οργανωμένο, αυτοδύναμο, παραθαλάσσιο οικισμό 165, τέλεια κατασκευασμένες βίλες είναι έτοιμες να σας προσφέρουν μια ονειρεμένη διαμονή. Τώρα είναι ευκαιρία να απολαύσετε την ωραιότερη Ελλάδα, τα ακρογιάλια της, το κλίμα της, τη φυσική και πολιτιστική ομορφιά της. Θα σας κατακτήσουν οι βίλες της Εθνοκτηματικής! Κι' εσείς θα κατακτήσετε τη βίλα σας. Τώρα είναι ευκαιρία! Ελάτε, σήμερα κιόλας, ή γράψτε μας για περισσότερες λεπτομέρειες. Κανονίστε να είστε ο τυχερός που θα αποκτήσει από τώρα τη βίλα του. Σήμερα, για να κερδίσετε χρήματα! Η μαγευτική Χαλκιδική είναι έτοιμη να σας υποδεχθεί και η βίλα σας, έτοιμη να σας δεχθεί. Για να κάνει αέχαστες τις διακοπές σας. Πιο όμορφη τη ζωή σας.

Η ΕΘΝΟΚΤΗΜΑΤΙΚΗ Α.Ε.
ΑΝΗΚΕΙ ΣΤΗΝ
ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΘΝΙΚΗ
ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΘΝΟΚΤΗΜΑΤΙΚΗ
Βίλες με ομορφιά φυσική και τεχνική

ΕΘΝΟΚΤΗΜΑΤΙΚΗ Α.Ε.

Λέκκα 23-25, 10 562 Αθήνα Τηλ.: 3239452, 3221761 Telex: 22 1071

Γραφείο αντιπροσωπείας
358 LONSDALE ST., MELBOURNE
Τηλ.: 67 8741, 67 8742

Ἐκατὸν δεκατέσσερα χρόνια συμπληρώθηκαν φέρος ἀπὸ τὴν γέννηση τοῦ μάρτυρος Αἰμιλιανοῦ Γρεβενῶν καὶ 74 χρόνια ἀπὸ τὴν ἀγρία δολοφονία του. καὶ πάνω στὰ δυτικομακεδονικὰ καταράχια.

Γεννημένος στὰ 1871 στὸ Ἰκόνιο τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὁ Αἰμιλιανὸς ξεκίνησε τὸν δύσκολο δρόμο τῶν μεγάλων ἱεραρχῶν ποὺ ἐχάρισε στὴν Μητέρα Ἐκκλησία ἡ μι-κρᾶσιατικὴ γῆ

Κεῖ πέρα στὴν ἑλληνικὴ Ἀνατολή, στὴν ὁμορφὴ χώρα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὸ ὄραμα τῆς ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας παρέμενε πάντοτε ὁλοζώντανο. Οἱ Ἕλληνες συνέχισαν, κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία τῶν κατακτητῶν, νὰ ζοῦν καὶ νὰ ἐλπίζουν, ἐπὶ αἰῶνες, σὰν οἱ συνεχισταὶ τῆς μεγάλης βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Ἡ ἰδέα ἡ αὐτοκρατορικὴ δὲν ἀποτελοῦσε ἀπλῶς μιὰ σκιά, ἓνα ὄνειρο, μιὰ ἐλπίδα. Ἦταν τὸ βίωμα τῶν ἀνθρώπων, ὅπου οἱ προπάτορές τους ἐσπέρηξαν τοὺς αὐτοκρατορικοὺς ἀετοὺς καὶ ἔθρεψαν, μὲ τίς λαμπρὲς προσφορὰς τους, τὸ δένδρο τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ. Μονάχα ποὺ ἐκείνο τὸ βίωμα ἔπαιρνε σάρκα καὶ ὀστέα, περισσότερο ἀπὸ ὅπουδῆποτε ἄλλου, ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν παναρχαίων ναῶν. Ἐκεῖ, μπροστὰ στὰ ἀσημένια καντήλια, οἱ Ἕλληνες ζοῦσαν τὴν μεγάλην ἰδέα καὶ τὴν ἔβλεπαν νὰ ὑλοποιεῖται ἐν μέρει στοὺς θεσμοὺς τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ἔχοντας παραλάβει, μὲ τὰ προνόμια τοῦ Σουλτάνου, ἀπὸ τὴν πρώτη κιόλας στιγμή τῆς Ἀλώσεως, τὴν σκυτάλη τοῦ Γένους, κρατοῦσε ἀναμμένη τὴν δάδα τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὁ Πατριάρχης συγκέντρωνε στὸ σεβάσμιο πρόσωπό του τὴν ιδιότητα τοῦ θρησκευτικοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐθνικοῦ ἡγέτη. Ἦταν ὁ Ἐθνάρχης τοῦ βασιλικοῦ Γένους τῶν Ρωμαίων καὶ οἱ ἐπίσκοποί του, οἱ ἱερεῖς του, οἱ διάκονοι ἦταν ὁ σιωπηλὸς του στρατός. Στὶς ἐκκλησίες οἱ Ἕλληνες ἀπέδιδαν τὸ δίκαιο, ἐκεῖ ζοῦσε, κάτω ἀπὸ τὸ μισόφωτο τῶν καιρῶν ἡ αὐτοκρατορικὴ διοίκηση τῶν θεοσώτων ἐπαρχιῶν. Ἦταν, λοιπόν, φυσικὸ οἱ ἄνδρες ποὺ νοιώθανε βαρὺ τὸ χρέος τῆς Φυλῆς νὰ ἀκολουθοῦν τὸ ἱερατικὸ στάδιο βέβαιον πῶς, στὴν ἀνάγκη, θὰ ἔπρεπε νὰ σηκώσουν στὸν Σταυρόν τοῦ Μαρτυρίου γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστη τὴν Ἀγία καὶ τῆς πατρίδος τὴν ἐλευθερία.

Ἦταν δραματικὴ ἡ ἐποχὴ ποὺ γεννήθηκε ὁ Αἰμιλιανός. Ἡ Ρωσία εἶχε νικήσει τὴν Ὄθωμανικὴ Αὐτοκρατορία στὰ 1878, ὅταν ὁ Αἰμιλιανός ἦταν μόλις ἐπτὰ χρονῶν

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Αἰμιλιανὸς Γρεβενῶν ὁ Ἱεράρχης ποὺ δέν ἔπεσε στὴν παγίδα

Οἱ Νεότουρκοι παγίδευσαν σὲ ψευδεπίγραφες «ἐλευθερίες» τὰ ὑπόδουλα Ἕθνη τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Ὁ Αἰμιλιανός ἀντιστάθηκε καὶ τὸν σκότωσαν.

καὶ στ' αὐτιά του φθάνανε οἱ ἀφηγήσεις γιὰ τὴν ἐπανάσταση ποὺ εἶχε ξεσηκωθῇ στὴν μακρινὴ Μακεδονία. Σημαδιακὴ ἡ γνωριμία τοῦ νεαροῦ ἑλληνικοῦ θλαστοῦ ἀπὸ τὴν Ἀνατολή μὲ τὴν χώρα τοῦ Μεγαλέξανδρου.

Μόλις ἀπεφοίτησε ἀπὸ τὴ μεγάλη Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης ὁ Αἰμιλιανός στάλθηκε στὴν Μακεδονία, ψηλά στὸν

Βορρά, σὲ μιὰ πολιτεία ποὺ τότε συγκέντρωνε ὅλους τοὺς κτύπους τῆς ἑλληνικῆς καρδιάς, στὸ Μοναστήρι. Διάκονος ὁ Αἰμιλιανός βρέθηκε στὴν μακεδονικὴ αὐτὴ μητρόπολη στὰ χρόνια ἀκριβῶς τοῦ μακεδονικοῦ ἀγῶνος—ὅπως καὶ ὁ μετέπειτα μέγας Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀθηναγόρας. Παρακολούθησε τίς θυσίες, τίς ἀγωνίες, τίς μεγαλωσύνες, ἐκείνου τοῦ

Ἀγαπητέ πατέρα καὶ ἐξάδελφε
καὶ ἐλλογιμὲ ἱεροδιδάσκαλε
κύριε Λαζαρίε,

Μετὰ πολλὰν ἀνεπιτυχίαν
ἔλαβον τὴν ἐπί τοῦ ὀνομασθέντος
μου συγχαρητήριόν σου ἐπιστολήν,
ἐφ' ᾗ καὶ ὑπερέβην σοὶ τὰς ἐν-
χαριστίας μὲν εὐχομαι ὑπὲρ
ἐνδοκίμουότητός σου καὶ ἐν τῷ
ἐν τῷ μεδίῳ, ἐν ᾗ ἔτι δὲ θῆται καὶ
δύσκειται μετ' ἀγάπης καὶ
λατρίων ὡς καὶ

Ἐν Γρεβενῶν - Λαζαρίῳ,
τῇ 20 Ἀπριλίου 1911.

Ἰο. Γρεβενῶν Γρεβενιώτης

Χειρόγραφο τοῦ ἐθνομάρτυρος Αἰμιλιανοῦ πρὸς τὸν ἐξάδελφό του Α. Λαζαρίδη ἐνάντιον μόλις μῆνα πρὶν ὁ φλογερὸς ἱεράρχης δολοφονηθῇ στὰ θουὰ τῶν Γρεβενῶν. Δωρήθηκε στὸ Μουσεῖο τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα ἀπὸ τὴν ἀνηψιά του Αἰμιλιανοῦ κυρία Ροζαλία Βάμβαλη - Λαζαρίδη.

σιωπηλού πολέμου και πήρε μέρος σ' αυτόν κρύβοντας τον θυελλώδη του χαρακτήρα κάτω από τό γαλήνιο ράσσο της ιερωσύνης του. Ταυτόχρονα διδασκε, σαν καθηγητής, στο ελληνικό Γυμνάσιο του Μοναστηρίου και εκεί πιά άφηνε, κομμιά φορά, την καρδιά του νά ξεχειλίζει μιλώντας στα σκλαβωμένα Έλληνόπουλα γιά το μέλλον της Ουλής, ως χρέος του καθενός.

Ήταν ή εποχή πού οι αιώνόβιοι θεσμοί της όθωμανικής εξουσίας, αποξηραμένοι πιά και δίχως περιεχόμενο, κατέρρεαν κάτω από τά πλήγματα των καιρών. Αλλά ό Αιμιλιανός δέν ξεγελιότανε. Γνώριζε πώς όσο θά υπήρχε ξένος κατακτητής, συμβιβασμός δέν χωρούσε. Πρωταρχικό καθήκον έμενε τώρα νά κτυπηθούν οι Βούλγαροι επιδρομείς, νά απομακρυνθώ ό κίνδυνος άφανισμού των Έλλήνων από τους Σλάβους εισβολείς, αλλά αυτό δέν ήταν όλο. Ό άγώνας έπρεπε νά συνεχισθώ σκληρός πρός όλες τις κατευθύνσεις.

Εύρισκόμενος στον μακεδονικό βορρά είχε έλθει σέ έπαφή μέ τον θανάσιμο κίνδυνο πού άπειλούσε τό Γένος, αλλά παράλληλα αντίλαμβάνονταν τά νέα ρεύματα πού διέτρεχαν την Εύρώπη και καταλάβαινε όσα τό μέλλον έπεφύλασσε. Έμενε αδιάλλακτος, σαν κάποιον άλλον Έλληνα αδιάλλακτον, πού και εκείνος βρίσκονταν εκεί. Τόν Ίωανα Δραγούμη.

Δέν είναι τυχαίο πού ό Αιμιλιανός άνδρώθηκε στο Μοναστήρι στην πόλη όπου ό ελληνισμός ξεκίνησε και έδωσε την σκληρότερη μάχη του κατά του σλαβικού κινδύνου, εκεί όπου γεννήθηκε επίσης ή ιδέα του Νεο - Τουρκικού Κομιτάτου. Όταν τό Κομιτάτο έκήρυξε την επανάσταση κατά του Σουλτάνου και διεκήρυξε τό δικαίωμα της ισότητας πρός όλα τά έθνη πού ζούσαν κάτω από την Όθωμανική Αυτοκρατορία ό Αιμιλιανός είχε τοποθετηθώ επίσκοπος Πέτρας. Κατάλαβε άμέσως, μέ τό πολιτικό αισθητήριο μέ τό όποιο ήταν προικισμένος, πώς τό Σύνταγμα και ή ισονομία δέν αποτελούσαν προνόμια αλλά δεσμά γιά τους σκλαβωμένους Έλληνες. Γιά τόν Αιμιλιανό ένας ήταν ό δρόμος: ό άγώνας γιά την εθνική έλευθερία και την πλήρη αποκατάσταση του Γένους στα δικαιώματά του από την Ανατολή ίσα μέ την Δύση. Όλα ατά άλλα ήταν άπάτες και παγίδες.

Οι Έλληνες πού έμεναν κάτω από τόν ζυγό των Τούρκων δέν είχαν ανάγκη από ψευδεπίγραφα συνταγματικά προνόμια, αλλά από εθνική ολοκλήρωση. Και

όσο ή σκλαβιά γίνονταν πιά έλαφριά, τόσο ό κίνδυνος της διαιωνίσεως της αύξάνονταν. Μιά βαρεία σκλαβιά δέν την υποφέρεις, την πολεμάς γιατί σέ πολεμάει. Αλλά μία έλαφρότερη; ό Δεσπότης φοβότανε μή τυχόν και ξεγελούσε τό Γένος, μή τύχαινε και τό αποκοίμιζε μέ τις έλευθερίες του, ενώ μία και άπόλυτη ήταν ή έλευθερία πού απαιτούσαν οι Έλληνες, τό δικαίωμα νά ιδρύσουν την δική τους κυριαρχία πάνω στα δικά τους χώματα

Τό παιγνίδι των Νεο - Τούρκων ήταν άκριβώς αυτό πού φοβότανε ό Αιμιλιανός. Ήταν πιά Μητροπολίτης Γρεβενών και τίποτε δέν τόν συγκρατούσε από του νά κηρύσσει τόν άγώνα εναντίον των Νεο - Τούρκων. Τό σύνθημα πώς όλα τά μυέτια της Όθωμανικής Αυτοκρατορίας μπορούσαν και έπρεπε νά ζούν τάχα σαν άδελφια, τό δέχονταν σαν Χριστιανός Ιεράρχης, αλλά τό απέρριπτε σαν Έλληνας πατριώτης. Δέν άνεγνώριζε σέ κανένα τό δικαίωμα νά άσκει την κυριαρχία του πάνω στους Έλληνες. Πολύ περισσότερο όταν ήξευρε πολύ καλά πώς αυτός πού έκέρυττε τό Σύνταγμα και τις δημοκρατικές τάχα έλευθερίες δέν έκαμνε τίποτα άλλο παρά ένα έλιγμό πού άποσκοπούσε στην εδραίωση της τυραννίας μιάς ξένης φυλής πάνω στην ελληνική.

Άλλωστε οι Νεο - τουρκοί δέν άργησαν νά βεβαιώσουν και μέ έργα τους φόβους του Αιμιλιανού. Κάτω από τά ώραια λόγια των δημοκρατικών τάχα διακηρύξεων τους είχαν εξαπολύσει ένα άγριο διωγμό εναντίον εκείνων πού δέν είχαν ξεγελασθώ από την επανάστασή τους και πίστευαν πώς ένας κατακτητής είναι πάντα κατακτητής είτε έχει Κοινοβούλιο είτε όχι. Τό πρόβλημα δέν ήταν δημοκρατικό. Ήταν εθνικό. Οι Νεότουρκοί δέν δίσταναν νά σκοτώνουν ύπουλα ή νά φυλακίζουν επίσημα όσους θεωρούσαν επικινδύνους. Παράλληλα οι Βούλγαροι πού είχαν κτυπηθώ άγρια στον Μακεδονικό Άγώνα ξανάρχισαν την άλέθρια έκστρατεία τους. Ό Αιμιλιανός ύψωσε στα Γρεβενά την σημαία μιάς προσωπικής άνταρσίας. Μίλησε στους πιστούς του και τούς μίλησε σχεδόν άνοικτά. Χρέος των Έλλήνων ήταν νά αναστήσουν τό κράτος τους, όπου ελληνισμός, και όχι νά υπηρετούν τόν κατακτητή. Οι Βούλγαροι ήταν επιδρομείς και, συνεπώς, είτε υπήρχε Σύνταγμα, είτε όχι, έπρεπε νά αντιμετωπίζονται σαν επιδρομείς.

Δυσόμηση σχεδόν χρόνια κράτησε αυτός ό μοναχικός άγώνας του Αιμιλιανού μέ τό Νεο - Τουρκικό Κομιτάτο. Είχε φθάσει τό φθινόπωρο του 1911, ένας μό-

Ό εξάδελφος του Αιμιλιανού Α. Λαζαρίδης καταθέτει στεφάνι δάφνης στο μνημείο του μεγάλου Δεσπότη - πριν τριάντα χρόνια περίπου σαν σήμερα.

λις χρόνος μās χωρίζε από τό λαμπρό Δώδεκα. Ό Αιμιλιανός συνέχιζε αδιάλλακτος. Οι Τούρκοι, μή έχοντας σοβαρά στοιχεία νά στηρίξουν κατηγορία, δέσμοι των ίδιων τους διακηρύξεων περί δημοκρατίας και προνομίων, δέν μπορούσαν νά απαλλαγούν από τόν φλογερό Δεσπότη.

Ήταν 1η Όκτωβρίου 1911. Ό Αιμιλιανός είχε πάρει μήνυμα νά περάσει στα όρεινά χωριά, κάτι σοβαρό συνέβαινε. Άργίαζε ή ξένη προπαγάνδα. Πήγαινε καθάλα στ' αλογό του ήταν μία μπασταριά τόν κτύπησε κατάσθηθα. Έπese κάτω. Οι σφαίρες τρύπησαν τό κορμί του, τό μαύρο ράσσο βάφηκε κόκκινο από τό αίμα του. Ήταν σαράντα χρονών άκριβώς. Οι Νεότουρκοί είχαν θάλει μία συμμορία Βουλγάρων και Τούρκων νά έκτελέσει τό δολοφονικό σχέδιο πού είχε καταστρωθώ στα γραφεία της έπίσημης άστυνομίας. Ό τραγικός Μητροπολίτης έμελλε ν' άποδείξει μέ τόν θάνατό του την άλήθεια των λόγων του. Δέν χωρούσε συμβιβασμός. Ό τύραννος παρέμενε τύραννος. Ένα χρόνο άργότερα τά κανόνια θρόντηξαν γιά νά επιβεβαιώσουν στην πίστη του Αιμιλιανού. Και επάνω απ' τόν νωπό άκόμη τάφο του έκυμάτιζε ή ελληνική σημαία, ή σημαία γιά την όποία είχε πέσει ό αδιάλλακτος εκείνος Έλληνας.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

ΙΕΡΑ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ & ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΑΚΗ ΜΟΝΗ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ**«Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ»****«ST. JOHNS» GREEK ORTHODOX COLLEGE**

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1972

Cnr. 21-27 RAILWAY PLACE & SHOWERS ST., PRESTON, VIC. 3072

Τηλ. 480 5300, 480 6366**ΤΟ ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΜΑΣ ΔΙΑΘΕΤΕΙ:****1. ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΔΙΓΛΩΣΣΟ (ΑΓΓΛΟ-ΕΛΛΗΝΙΚΟ) ΣΧΟΛΕΙΟ**

- Το σχολείο του Παρόντος και του Μέλλοντος.
- Το Σχολείο της λογικής Πειθαρχίας και της συστηματικής Δουλειάς.
- Το Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, που κάνει τους Πόθους των Γονέων ζηλευτή Πραγματικότητα.
- Το Πνευματικό Εργαστήριο, που μεταμορφώνει το Όνειρο των Παιδιών σε Προσόντο, για άριστη επαγγελματική στοδιοδρομία.
- Ο Στίβος της πνευματικής ισορροπίας και της Ψυχικής Υγείας.
- Η Κιβωτός των ελληνικών Ιδεωδών και του Πολιτισμού μας.
- Το Περιβάλλον της δημιουργικής συνένωσης των ελληνικών και των αυστραλέζικων Αρετών.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ:

- Α' ΠΛΗΡΕΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟ (ΑΠΟ ΤΑ PREPS ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΕΚΤΗ ΤΑΞΗ)**
Στις τέσσερις πρώτες βαθμίδες (Preps, Πρώτη, Δεύτερα και Τρίτη τάξεις).
- ★ Εφαρμόζεται ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΔΙΓΛΩΣΣΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Αγγλικών και Ελληνικών, σύμφωνα με τα πορίσματα της Κοινωνιογλωσσολογίας.
 - ★ Χρησιμοποιείται διδακτικό υλικό, βγαλμένο από την εδώ ζωή και τα βιώματα των παιδιών.
 - ★ Γίνεται ευρεία χρήση άφθονων και ειδικών για την περίπτωση οπτικοακουστικών μέσων διδασκαλίας.
 - ★ Ενισχύεται εντατικά το διδακτικό προσωπικό με στενή συνεργασία και ειδικά σεμινάρια, που διοργανούν ολόκληρο το διδακτικό έτος.
 - ★ Ο αριθμός των μαθητών στις βαθμίδες αυτές είναι σχεδόν συμπληρωμένος. Λίγες θέσεις απομένουν στην πρώτη τάξη για την συμπλήρωση και του β' τμήματος.
 - Στις τρεις τελευταίες βαθμίδες (Τετάρτη, Πέμπτη και Έκτη τάξεις):
 - ★ Το μάθημα των Ελληνικών διδάσκεται για 10 (δέκα) ώρες την εβδομάδα.
 - ★ Για το μάθημα των Αγγλικών και των Μαθηματικών εφαρμόζεται ενισχυμένο ωράριο.

- ★ Με ειδικά επιπλέον μαθήματα βοηθούνται οι νέοι ή αδύνατοι μαθητές.

- ★ Εφαρμόζεται ο θεσμός του βοηθού δασκάλου (δύο δάσκαλοι μέσα στην ίδια αίθουσα).

- ★ Χρησιμοποιείται ειδικό εκπαιδευτικό, εύληπτο και ενδιαφέρον για τους μαθητές διδακτικό υλικό.

Β' ΠΛΗΡΕΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟ (από Πρώτη τάξη μέχρι Η.Σ.Σ.)

- ★ Περιρισμένος αριθμός μαθητών σε κάθε τμήμα.
 - ★ Έμπειροι και με αυξημένα προσόντα καθηγητές είναι επικεφαλής των διαφόρων κλάδων των μαθημάτων.
 - ★ Ενισχυμένο πρόγραμμα και ειδική φροντιστηριακή εμπέδωση στα μαθήματα, που παρουσιάζουν ιδιαιτερές απαιτήσεις.
 - ★ Ειδικά επιπλέον μαθήματα για τους νέους ή αδύνατους μαθητές.
 - ★ Αδιάκοπη ποροκολούθηση της κανονικής φοίτησης και εργασίας των μαθητών.
 - ★ Διορκής ενημέρωση των Γονέων και συστηματική συνεργασία του Σχολείου μαζί τους.
 - ★ Πρόγραμμα Ελληνικών, που κυμαίνεται από έξι έως εννιά ώρες την εβδομάδα.
- Η επιτυχία των μαθητών μας στις Ανώτατες Σχολές κατά το προηγούμενο σχολικό έτος έφθασε στο ποσοστό του 92%

2. ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΕΠΙΣΗΣ:

- ★ Επαγγελματική Σχολή (Business College) πλήρως οργανωμένη και εξοπλισμένη.
- ★ Πλήρη Σχολεία Ελληνικής Γλώσσας, Απογευματινά και Σαββατιανό.
 - Στο 885 DRUMMOND ST., NTH. CARLTON
 - στις κτιριακές εγκαταστάσεις του Ημερήσιου Διγλωσσού, Cnr. 21-27 RAILWAY PLACE & SHOWERS ST., PRESTON.
 - στις κτιριακές εγκαταστάσεις της Ιερής Μονής του Αγίου Ιωάννη, 112 ST. GEORGES RD., NORTHCOTE.

ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΜΕ ΛΕΩΦΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΑΠΟ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ.

ΠΑΡΟΦΟΡΟΡΙΕΣ - ΕΓΓΡΑΦΕΣ: Καθημερινώς:

Cnr. 21-27 RAILWAY PLACE & SHOWERS ST., PRESTON

ΤΗΛ. 480 5300 & 480 6366

Τά Χριστούγεννα καί ή ποίηση

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Νάμουν τοῦ σταύλου ἐν' ἄχυρο, ἓνα φτωχό κομμάτι,
 τήν ὥρα π' ἄνοιξ' ὁ Χριστός στόν ἥλιο του τό μάτι!
 Νά ἰδῶ τήν πρώτη του ματιά καί τό χαμόγελό του,
 τό στέμμα τῶν ἀκτίνων του γύρω στό μέτωπό του,
 νά λάμψω ἀπό τή λάμψη του κι ἐγώ σά διαμαντάκι,
 κι ἀπό τή θεία του πνοή νά γίνω λουλουδάκι,
 νά μοσχοβοληθῶ κι ἐγώ ἀπό τήν εὐωδία
 πού ἄναψε στά πόδια του τῶν Μάγων ἡ λατρεία,
 νά ἰδῶ τήν Ἀειπάρθενο, νά ἰδῶ τό πρόσωπό της,
 πῶς ἐκοκκίνησε, καθώς πρωτόειδε τό μικρό της,
 ὅταν λευκό πανεύοσμο τό προσωπάκι ἐκείνο,
 τῆς θύμισ' ἔτοι ἄθελα τοῦ Γαβριήλ τόν κρίνο.
 Νάμουν τοῦ σταύλου ἐν' ἄχυρο, ἓνα φτωχό κομμάτι,
 τήν ὥρα π' ἄνοιξ' ὁ Χριστός στόν ἥλιο του τό μάτι!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Falsifications On Macedonia

A great deal of printed matter, visits of official foreigners to Scopje and the appearance of cultural ensembles all over the world for almost forty years now, have created among foreigners who are misinformed about the Greek history the impression sought be the Scopians. On the other hand, Greece, which placed above all the maintenance of very close and cordial relations with Yugoslavia, avoided public litigation in connection with the activities of the Scopians, which aimed at the falsification of the historical and cultural past and present of Macedonia.

But the systematic repetition of historical inaccuracies resulted not only in having generations of young Scopians believe that they are indeed Macedonians, but also in having certain foreigners hear Macedonia and connect it in their minds with the «Macedonia» of Scopje.

In relation with this fact, Mr Nicholas Martis, former cabinet member of the Government of Greece, writes:

«I have personally ascertained many cases of this deception. Could it be incidental per chance, that all the foreigners who visited me in Thessaloniki, as Minister of Northern Greece ignored the truth;

A characteristic case is the following: In 1976 or 1977 I was visited at the Ministry by a Vice — President of an International Bank, in order to discuss the public financing of the hospital unit of the University of Thessaloniki. During our discussion he informed me that «he had already given \$700.000.000 to Macedonia». I said that this was not possible, because it was just our application was being considered for an allocation of \$50.000.000 for the Evros river (in Thrace) program and another \$50.000.000 for the sewage system of Thessaloniki.

«Surprised he replied, «I personally signed the decision in Macedonia at Scopje». Naturally, I reacted strongly and tried to extricate him from his illusion. I reminded him that it would be comical if as a necessary consequence of this falsification, two giants of world history such as Aristotle from Stageira, of Chalkidiki, and Alexander from Pella, were not considered Greeks.

I informed him that since the Slavs arrived in Balkan peninsula only in the 6th Century A.D., it is evident that they could not have any connection or relation, not only with the Macedonians who pre—existed and were known for their achievements since the second millenium B.C., but neither with any other tribe or people that pre—existed in Balkan peninsula.

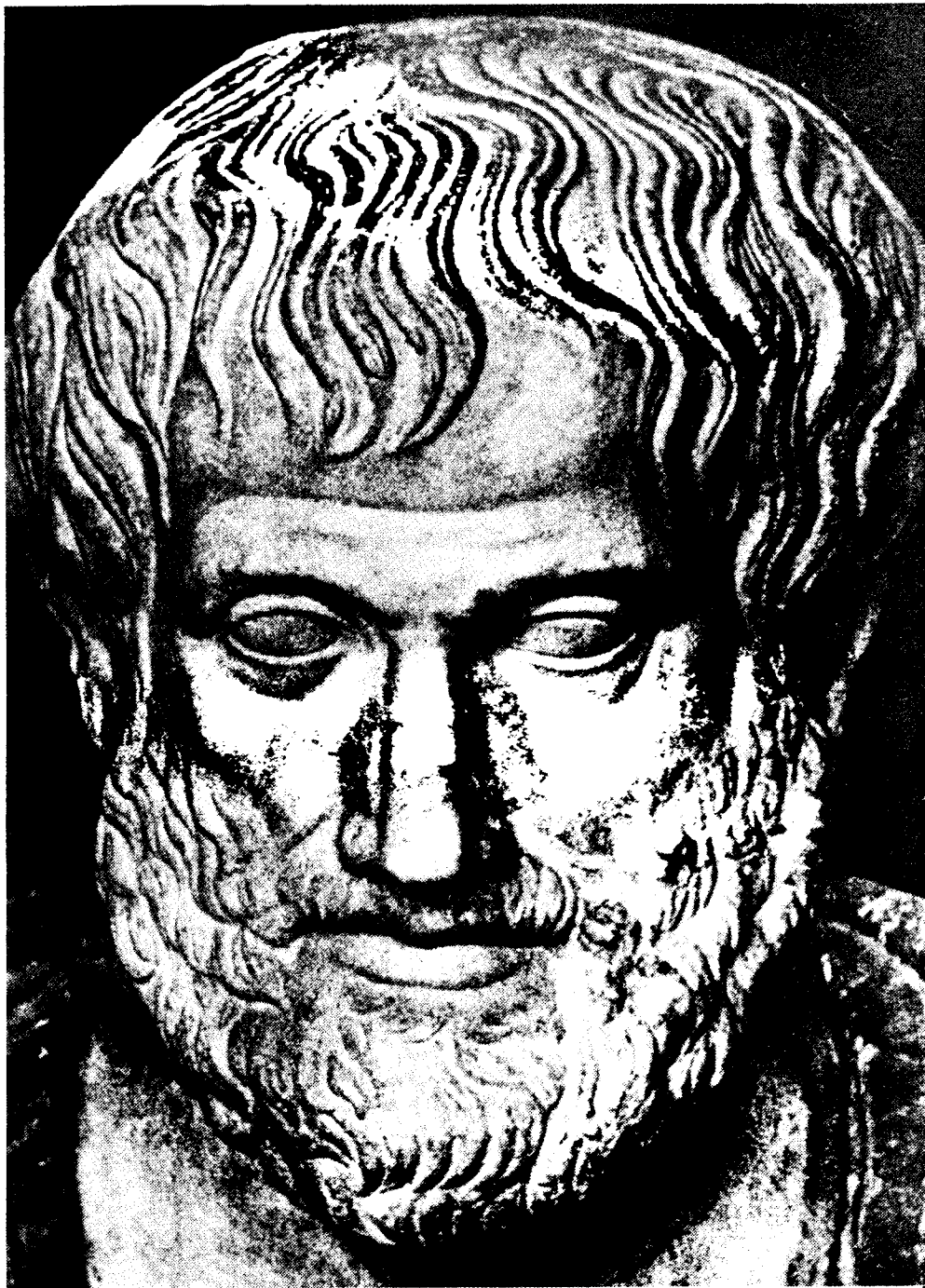

«Regarding the cultural sector, it is only after the 10th century A.D. when the Slavs can show cultural achievements, since this is the beginning of their civilization, which was based on Byzantine and Greek original sources. It is known that the Slavs first acquired their Greek original alphabets (Glagolitic and Cyrillic) used in the Slavic tongue since A.D. 863.»

When I explained to him the political aims of the Yugoslav Communist Party since 1945 when the «Socialist Republic of Scopje» was established, the inhabitants of which have no historical relationship whatever with the Macedonians, my visitor told me that he heard these irrefutable facts for the first time.

«Like the Vice — President of the International Bank, there are many officials and many more simple civilians in most countries of the world, who are subjected to this brain washing and end up by believing that Macedonia is at Scopje. The same information I gave to journalists, foreign diplomats, politicians, businessmen and others, most of whom expressed their astonishment because it was the first time they became conscious of this falsification. The confusion gets to the point that in certain countries, scholars who are interested in information related to Macedonia, address themselves to the Slavic departments of libraries, because they think that this is where Macedonia is to be found...».

When the «Scopje Republic» was created in 1944 under the name of «Socialist Republic of Macedonia», Greece did not react because of the special circumstances and problems

Aristotle's head on marble — Roman copy at the Museum of Rome

existed then and later in order to avoid disturbing the Greco — Yugoslav ties of friendship. Vis — a — vis Greece and particularly since 1950, the Yugoslav Federal Government has been very careful and only indirectly stresses the subject from time to time and

hushes it up at every Greek reaction. Quite a few Yugoslav officials, too, in private discussions realize that Macedonian realities have nothing to do with falsifications propagated by the Scopians.

COLOSSUS FOOD CO. P/L

ΑΦΩΝ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗ

845 - 47 HIGH ST., THORNBURY

480 3363 (3 γραμμές)

GOLD MEDAL

ΤΩΝ ΑΦΩΝ ΣΤΑΜΟΥΛΗ

Οι Αδελφοί Σταμούλη, ιδιοκτήτες - διευθυντές των εταιριών παραγωγής αεριούχων ποτών (σοφτ ντρινγκς) **GOLD MEDAL**

Μελβούρνη Σίδνεϋ
(03) 383 6666 (02) 601 2884

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ